

„Poznatek byl získán pramenem č. 1, je hodnocen jako seriózní“

Z informačního toku XI. odboru Hlavní správy
kontrarozvědky SNB 20. až 23. listopadu 1989

► **Pavel Žáček**

Jedním z nejdůležitějších úkolů Státní bezpečnosti po celou dobu tzv. normalizačního období se kromě represe opozice, kontrarozvědného rozpracování nepřátelských subjektů a ochrany legálních institucí¹ stalo naplňování informačního toku Federálního ministerstva vnitra (FMV). Agenturně-důvěrnická síť útvarů tajné politické policie, zpravodajsko-technické úkony i samotní příslušníci Sboru národní bezpečnosti (SNB) byli až do pádu komunistického totalitního režimu nejdůležitějšími prameny informací o činnosti vnitřního i vnějšího nepřítel a ekonomického zpravodajství.² I během hluboké vnitropolitické krize a největšího ohrožení komunistického režimu v Československé socialistické republice (ČSSR) po 17. listopadu 1989 podávaly operativní složky Státní bezpečnosti překvapivý výkon a naplňovaly informační tok relativně kvalitními a včasnými informacemi.³

Z prvních dnů po potlačení studentské demonstrace na Národní třídě v Praze, konkrétně od 20. do 23. listopadu 1989, je zachován konvolut vybraných částí agenturních hlášení a rozličných svodek či záznamů ze zpravodajsko-technických úkonů z větší části zpracovaný příslušníky jednoho z odborů boje proti vnitřnímu nepříteli – XI. odboru (kontrarozvědná ochrana mládeže, vědy, školství a kultury)⁴

1 Srov. ŽÁČEK, Pavel. *Přísně tajné. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978–1989*. Praha: Votobia, 2001, s. 13–26.

2 Srov. ŽÁČEK, Pavel. *ŠtB na Slovensku za „normalizácie“*. *Agónia komunistickej moci v zvodkách tajnej polície*. Bratislava: MS SR, 2002, s. 113–140.

3 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel (eds.). Denní situační zprávy StB z listopadu a prosince 1989. In: *Securitas Imperii*, 2000, č. 6/I–III; ŽÁČEK, Pavel, ref. 2, s. 173–340; ŽÁČEK, Pavel. Podpalečník aneb Rychlé informace pro náčelníka. Vytěžování informačního toku Státní bezpečnosti 20. listopadu až 8. prosince 1989. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek 17/2019*. Praha: ABS, 2019, s. 247–316.

4 K naplní agenturně-operativní kontrarozvědné činnosti 1. oddělení (oficiální i neoficiální mládežnické organizace a hnutí; VSRS kpt. JUDr. Ivan Hružza), 2. oddělení (věda, školství, stážisté a stipendisté; VSRS mjr. JUDr. Alexandr Brejcha), 3. oddělení (oficiální i neoficiální kultura, zdravotnictví; VSRS mjr. JUDr. Milan Souček), 4. oddělení (sdělovací prostředky, sport; VSRS mjr. JUDr. Rudolf Borkovec) XI. odboru v čele s mjr. JUDr. Romanem Hájkem,

Hlavní správy kontrarozvědky SNB (II. správa SNB),⁵ který zjevně přežil v některém z trezorů 2. oddělení analytického odboru⁶ tzv. Lorencovu skartaci, přesněji masové ničení kompromitující agenturně-operativní svazkové agendy.⁷

Analytický odbor hlavní správy kontrarozvědky centralizoval, analyzoval a zpracovával *poznatky z kontrarozvědné činnosti správy*, připravoval podklady pro řídicí činnost náčelníka správy a informace určené příslušným funkcionářům. Dočasně se dokonce stal monopolním zdrojem informací nejvyšší úrovně FMV připravujícím výstupní informace, neboť prováděl analyticko-informační činnost *na základě poznatků získaných z kontrarozvědné práce organizačních celků správy* pro potřeby vedení II. správy SNB, ministra vnitra a jeho náměstků.⁸

Náčelník II. správy SNB pplk. PhDr. Karel Vykypěl⁹ svým rozkazem č. 16/1988 k 1. lednu 1989 upravil „jednotný informační tok“ z I. až XII. operativního odboru na analytický odbor, zejména nařídil zpracovávat záznamy veškerých poznatků a informací získaných během kontrarozvědné činnosti od tajných spolupracovníků, důvěrníků, kandidátů tajných spolupracovníků, (oficiálních) styků, ze zpravodajsko-technických úkonů, sledování i vlastní činnosti operativních pracovníků výlučně na příslušné tiskopisy (MV č. skl. 751). Záznamy se měly předkládat v nezbytném množství uvedeném v rozdělovníku, přičemž výtisky č. 1 a 2 se vždy postupovaly analytickému odboru II. správy SNB.

Na výtisku č. 1, který se po využití v toku informací vracel zpět na operativní odbor k založení do příslušného agenturně-operativního svazku nebo spisu, měl náčelník operativního odboru vyznačit doporučený způsob dalšího využití ve formě:

v listopadu 1989 bezprostředně podřízeným zástupci náčelníka II. správy SNB pro vnitřní zpravodajství pplk. Ing. Miroslavu Chovancovi, srov. ŽÁČEK, Pavel. Hlavní správa kontrarozvědky SNB v dokumentech (1988–89). In: *Securitas imperii*, 1994, č. 2, s. 199; BENDA, Patrik (ed.). *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*. Sešity 7. Praha: ÚDV, 2003, s. 141–265; KALOUS, Jan. Proti všem. Operativní odbory pro boj s vnitřním nepřítelem na II. správě SNB v listopadu 1989. In: *Paměť a dějiny*, 2015, č. 4, s. 72–73.

- 5 Srov. ABS, f. Správa kontrarozvědky (A 34/1), inv. j. 1456. Archivní jednotka obsahuje i písemnosti z období před 17. 11. 1989, dále z prosince 1989 a počátku ledna 1990.
- 6 Odhadem mohlo jít o trezor staršího referenta specialisty (SRS) AO II. S-SNB npor. Jiřího Smrže (nar. 1953), který je v záhlaví editovaných svodek zmiňován nejčastěji. Srov. ŽÁČEK, Pavel. *Vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Protokoly parlamentní vyšetřovací komise pro objasnění událostí 17. listopadu 1989*. Díl 2. Praha: CEVRO LKA, 2014, s. 480–483.
- 7 Srov. ŽÁČEK, Pavel. *Jakešovo gestapo. Komunistické mocenské orgány a listopad 1989*. Cheb: Svět křídel, 2019, s. 411–437.
- 8 ŽÁČEK, Pavel, ref. 4, s. 195.
- 9 Ke služební kariéře náčelníka II. S-SNB plk. PhDr. Karla Vykypěla (nar. 1943) srov. KALOUS, Jan; ŽÁČEK, Pavel (eds.): *Biografický slovník náčelníků operativních správ Státní bezpečnosti v letech 1953–1989*. Praha: Academia–ÚSTR, 2017, s. 521–525.

- zvláštní informace (ZI), určené I. náměstkovi ministra vnitra ČSSR anebo v rámci souhrnných informací pro vedení FMV při mimořádných bezpečnostních opatřeních,
- denní informace (DI) pro situační zprávu FMV,
- informace určené pro vedení II. správy SNB (IVS).

Analytickému odboru hlavní správy kontrarozvědky měla být k vytěžení zasílána pouze ta část agenturních záznamů, která se dala využít *do toku informací a k analytické činnosti, tzn. zejména signály a poznatky charakterizující bezpečnostní situaci, zjištěné jevy, které se k ní vztahují, formy a metody práce protivníka apod.*¹⁰

Dne 7. března 1989 rozeslal náčelník analytického odboru (AO) II. správy SNB operativním odborům hlavní správy kontrarozvědky a dalším útvarům Státní bezpečnosti pokyn ministra vnitra ČSSR *k zabezpečení výstupních informací FMV*. Pro jeho realizaci v působnosti II. správy SNB požádal o dodržování těchto zásad:

- do 16. hod. každého pracovního dne postupovat na analytický odbor hlavní správy kontrarozvědky informace, které podle hodnocení náčelníka příslušného operativního odboru splňovala kritéria pro zařazení do denní situační zprávy FMV,
- závažné poznatky získané po 16. hod. na analytickém odboru II. správy SNB předávat službu konajícímu příslušníkovi, který měl do 22.00 hod. postupovat vybrané informace odboru analytiky a informací (OAI) vnitřní a organizační správy FMV. *Platnost pokynu náčelníka II. S-SNB k zabezpečení informačního toku na II. S-SNB (RNS II. S-SNB č. 16/88) není tímto dotčena.*¹¹

Denní situační zprávy FMV byly dále distribuovány vedoucím nomenklaturním funkcionářům podle rozdělovníku č. 1, který zahrnoval generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ), prezidenta ČSSR, předsedu vlády ČSSR a předsedu Federálního shromáždění ČSSR, a podle rozdělovníku č. 2 členům a kandidátům ÚV KSČ, tajemníkům ÚV KSČ a členům Sekretariátu ÚV KSČ, vedoucímu 13. oddělení ÚV KSČ, náčelníkům centrálních útvarů FMV a krajských správ SNB, případně dalším představitelům státu. Kvůli konspiraci obsahovaly zdroje informací denní situační zprávy výhradně odkazy na pramen 1 (agenturní), pramen 2 (technika) a pramen 3 (operativní pracovník).¹²

Dne 11. října 1989 předložil náčelník AO pplk. Ing. Miroslav Třoska¹³ mimořádně na nadcházející operativní poradě náčelníka II. správy SNB návrh „směrnice pro zabezpečení odborného řízení analytické práce na úseku kontrarozvědné činnosti

10 ŽÁČEK, Pavel, ref. 2, s. 125–126.

11 Tamtéž, s. 131–132.

12 Srov. BENDA, Patrik. Ediční poznámka (úvod). In: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 8–9.

13 Pplk. Ing. Miroslav Třoska (nar. 1948), 1988–1990 náčelník AO II. S-SNB. K průběhu služby všech příslušníků SNB zmíněných v rámci editovaných dokumentů anebo v poznámkovém aparátu viz Hlavní správa kontrarozvědky SNB – II. správa SNB. In: *USTR.cz* [online]. 2008–

Státní bezpečnosti“, která měla v novém organizačním uspořádání čs. kontrarozvědky zabezpečit jednotné provádění analytické práce v útvech Státní bezpečnosti *od zdrojů informací až po II. správu SNB*.

Základní náplní činnosti analytických pracovišť i jednotlivých analytiků kontrarozvědných odborů bylo *soustavné zkoumání stavu a vývoje operativní situace v rozsahu působnosti útvaru*. Zejména přitom vyhodnocovali *taktiku, metody a formy podvrtné činnosti vnějších a vnitřních nepřátel, účinnost vlastních sil a prostředků, vlivy a podmínky[,] za nichž probíhá boj s protivníkem*; systematicky sledovali a hodnotili efektivitu státněbezpečnostní činnosti a v neposlední řadě včas upozorňovali nadřízené funkcionáře na problémy a nedostatky ve služební činnosti.

Analytický odbor dále zabezpečoval *objektivizaci informací, rozborů a dalších materiálů předkládaných kontrarozvědnými odbory* náčelníkovi útvaru. Za výběr informací zařazovaných do toku na analytické pracoviště na Hlavní správě kontrarozvědky odpovídali náčelníci organizačních celků II. správy SNB.

Na analytické pracoviště měly být zasilány výhradně informace *získané kontrarozvědnou činností obsahující poznatky o zjištěné závažné nepřátelské činnosti a záměrech vnějších a vnitřních nepřátel, o přípravách závažných protistátních akcí a dalších státobezpečnostních jevech, které vyžadují bezodkladné informování nejvyšších státních a státních orgánů ČSSR a služebních funkcionářů FMV*.¹⁴

Po klíčové studentské demonstraci, a zejména pak v souvislosti s vyhlášením mimořádných bezpečnostních opatření (MBO) 3. stupně v ranních hodinách dne 20. listopadu 1989 byly nově upraveny povinnosti pro zajišťování informačního toku hlavní správy kontrarozvědky.

Svodkař analytického odboru zpracovávající podkladové materiály z operativních odborů po obsahové a formální stránce odpovídal za přípravu denních situačních zpráv (DSZ) a za jejich řádné vypravení (předložení) ve třech termínech:

- do 5.00, 10.00 a 14.00 hod. veliteli odpovědnému za informační tok podle rozdělovníku pohotovostí při MBO,
- do 6.00, 11.00 a 15.00 hod. na OAI vnitřní a organizační správy FMV.¹⁵

* * *

Tato edice zachovaných fragmentů informačního toku nad úroveň agenturně-důvěrnické sítě a operativních odborů kontrarozvědné centrály, kdy již vztahy

2021 [cit. 2021-10-01]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/listopad-1989/organizace-a-personalie/hlavni-sprava-kontrarozvedky-snb-ii-sprava-snb>.

14 ŽÁČEK, Pavel. Podpalečnické aneb Rychlé informace pro náčelníka. Vytěžování informačního toku Státní bezpečnosti 20. listopadu až 8. prosince 1989. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek 17/2019*. Praha: ABS, 2019, s. 249.

15 Tamtéž, s. 250.

s agenturou byly někdy *ochlazené, až nepriateľské*¹⁶, logicky doplňuje jak již publikované edice denních svodek a informací,¹⁷ tak i autentizované (poznámkové) sešity funkcionářů Státní bezpečnosti se záznamy o poradách na úrovni vedení II. správy, případně i nadřízeného I. náměstka ministra vnitra ČSSR,¹⁸ kde byly nejdůležitější výstupy z agenturně-operativní činnosti Státní bezpečnosti předkládány.

* * *

Do edice je zařazeno 31 svodek či svodek událostí (včetně jejich fragmentů) z XI. odboru II. správy SNB dokumentujících informační tok uvnitř Hlavní správy kontrarozvědky SNB z 20. až 23. listopadu 1989.¹⁹ Zdroji těchto informací byly z převážné části agenturní hlášení tajných spolupracovníků, omezeně též důvěrníků a kandidátů tajné spolupráce, dále kádroví příslušníci (včetně činných záloh²⁰), oficiální styky a v devíti případech také zpravodajsko-technické úkony („přestavba“).

Minimálně v jedenácti případech posloužily jednotlivé svodky analytickému odboru Hlavní správy kontrarozvědky k sestavení příloh denní situační zprávy (denní informace) II. správy SNB. Jedenáct těchto svodek bylo vybráno do informačního toku Federálního ministerstva vnitra a zařazeno jako přílohy do denní situační zprávy FMV, které byly určeny generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ, členům a kandidátům PÚV KSČ, vedoucímu oddělení státní administrativy ÚV KSČ, případně dalším vybraným příslušníkům nejvyšší nomenklatury; ve dvou případech navíc vedení FMV, Vysoké školy SNB a vybraných centrálních správ Státní bezpečnosti a v dalším případě pouze ministru vnitra ČSSR.

* * *

16 ŽÁČEK, Pavel: *V čele ŠtB. Pád režimu v záznamech důstojníka tajnej policie*. Bratislava: ÚPN, 2006, s. 74.

17 Srov. pozn. 2.

18 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 16, s. 3 ad.; ŽÁČEK, Pavel, ref. 6, s. 417–425, 433–438, 444–450, 454–459, 474–479, 485–490, 526–531, dále přílohy č. N/1, N/3 a N/4 na DVD přiloženém k publikaci.

19 Z pondělí 20. 11. 1989 šlo o tři svodky, z úterý 21. 11. 1989 o osm svodek, resp. jejich fragmentů vzniklých na jednotlivých odděleních XI. odboru, ze středy 22. 11. 1989 o osm svodek, z čtvrtka 23. 11. 1989 o dvanáct svodek či jejich fragmentů. Nejvíce svodek (svodných informací, včetně fragmentů) v počtu jedenácti vzniklo na 2. oddělení XI. odboru, osm na 1. oddělení XI. odboru, šest na 3. a 4. oddělení XI. odboru, u jedné informace není možné identifikovat oddělení a další je fragment společné svodky událostí 1., 3. a 4. oddělení XI. odboru.

20 K činným zálohám srov. ŽÁČEK, Pavel; BLAŽEK, Petr. Československo. In: PERSAK, Krzysztof; KAMIŃSKI, Łukasz; ŽÁČEK, Pavel; BLAŽEK, Petr (eds.). *Čekisté. Orgány státní bezpečnosti v evropských zemích sovětského bloku 1944–1989*. Praha: Academia, 2019, s. 341.

Při transkripci editovaných písemností bylo přihlédnuto ke specifickým okolnostem jejich vzniku, drobné překlepy či pravopisné chyby byly opraveny dle platného jazykového úzu. Řazení dokumentů je chronologické, regist každého z nich obsahuje časový údaj o zpracování a vypravení agenturního hlášení či operativní informace z příslušného odboru II. správy SNB. Poznámkový aparát odkazuje na publikované prameny, včetně článků v dobových médiích, z prostorových důvodů jsou zestručněny na nejmenší možnou míru personálie osob uvedených v informačním toku.

Dokument č. 1

1989, 20. listopadu – Praha. Informace staršího referenta specialisty 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB mjr. Josefa Košaře o situaci na vybraných vysokých školách, středních školách a učilištích v Praze i v českých zemích

[...] ²¹

Pramen informoval o vývoji situace na pražských VŠ a některých SŠ v dopoledních hodinách:

Filozofická fakulta [UK] – jednání děkana se stávkovým výborem, na odpoledne svolán aktiv se studenty

Fakulta žurnalistiky [UK] – 8.00 [hod.] shromáždění studentů v hale fakulty, v dopol. hodinách svolán FV SSM a stávkový výbor bez účasti vedení fakulty

Právnická fakulta [UK] – 9.00 hod. shromáždění studentů v aule, děkan a CZV [KSČ] jedná se studenty ²²

FVL [UK] – dne 19. 11. 1989 se studenti omluvili vedení fakulty na výuce, stávkový výbor jedná s MěV SSM

FDL [UK] – výuka nezahájena, děkan jedná se studenty

PřF UK – 10.00 hod. jednání děkana se stávkovým výborem

MFF [UK] – výuka zahájena v některých studijních kroužcích, ve 13.00 [hod.] porada vedoucích pracovníků

FTVS [UK] – nebylo získáno spojení

Ped. fak. UK – pokusy o organizování stávky, děkan jedná se studenty

Ak. výt. um. – výuka zahájena

AMU – studenti se teprve shromažďují na výuku

VŠUP – výuka nezahájena, stávka

VŠZ – v 11.00 hod. manifestace v prostorách areálu školy

VŠE – zasedá vedení školy za účasti všech složek, není výuka, před školou sročení studentů, v 15.00 hod. setkání studentů s vedením školy

21 V záhlaví je vlastnoruční podpis náčelníka XI. odboru II. S-SNB mjr. JUDr. Romana Hájka: *mjr. Hájek*. Mjr. JUDr. Roman Hájek (nar. 1954), listopad 1989 – leden 1990 náčelník XI. odboru II. S-SNB.

22 Zde dopsáno tužkou: *natáčí to ARD*.

VŠCHT – výuka v některých studijních kroužcích zahájena, posluchárny byly dány k dispozici studentům pro diskusní kluby, 14.00 [hod.] aktiv vedení školy se studenty, vedení školy apeluje na studenty, aby vše řešili klidnou cestou

Elektr. fak. ČVUT – výuka někde běží, aktivity studentů

Jader. fak. [ČVUT] – někde výuka běží, 10.00 [hod.] aktiv děkana se studenty

Stavební fak. [ČVUT] – částečně běží výuka

Fak. architektury [ČVUT] – výuka neběží, stávka

BRNO – na VŠZ svolán aktiv, zatím klid

LIBEREC – klid

OLOMOUC – zatím klid

Střední školy v Praze:

– hlášení přišlo ze šesti gymnázií

– W. Piecka²³ – čeká se delegace studentů

– Libeň klid

– Voděradská – čeká se delegace studentů

– Štěpánská – studenti se připojují k prohlášení MěV SSM

– Sladkovského – diskusní kroužky

– Hellichova – stávka, připojení k prohlášení MěV SSM

Ze šesti středních ekonomických škol diskusní shromáždění, jinak klid.

Kontaktováno 10 SOU v Praze, zatím klid.

Tato informace byla předána Pramenem v 11.00 [hod.] a týká se vývoje situace od 8.00 [hod.] do uvedené doby a bude průběžně doplňována.

S. min. školství očekávána [!] výsledek fed. vlády, které bylo svoláno na 10.00 hod.

Operativní pracovník:

mjr. Košař Josef²⁴/466

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 18–20. Informace, 20. 11. 1989. Originál, strojopis, 3 s.

23 Dnes Gymnázium Christiana Dopplera.

24 Mjr. JUDr. Josef Košař (nar. 1952), 1988–1990 SR 2. oddělení 11. odboru II. S-SNB.

Dokument č. 2

1989, 20. listopadu – Praha. Svodka [3. oddělení] XI. odboru II. správy SNB o situaci v československých divadlech, Svazu čs. dramatických umělců a Svazu českých výtvarných umělců²⁵

[...]²⁶

Situace ~~po~~²⁷ divadlech v ČSSR:²⁸

Košice, Banská Bystrica – bez problémů

Bratislava – Malá a Velká scéna ND – probíhá stávka, schůze umělců

– školy uměleckého směru – jsou zvoleny stávkové výbory, neučí se

Praha, Plzeň, Hradec Králové, České Budějovice, Ústí nad Labem, Brno, Ostrava – probíhají schůze stávkových výborů, kde se vydává prohlášení k přípravě na generální stávku

~~Na²⁹ Svazu dramatických umělců od 9.00 hodin³⁰ zasedá Filmová sekce za účasti dalších pravicově orientovaných osob a³¹ členů³² redakce časopisu Scéna, za přítomnosti³³ tajemníka³⁴ svazu JUDr. Arnošta³⁵ BERGERA³⁶. Zasedání probíhá³⁷ v redakci Scény. Z tohoto zasedání vyšlo prohlášení českých filmových umělců³⁸ (viz příloha³⁹). Dále z⁴⁰ pokynu⁴¹ BERGERA a Jiřiny ŠVORCOVÉ⁴² bylo rozmno-~~

25 Srov. přílohu č. 1 DSZ II. S-SNB č. 258/89 z 20. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 87–89.

26 V záhlaví je vlastnoruční podpis náčelníka XI. odboru II. S-SNB mjr. JUDr. R. Hájka: *mjr. Hájek 20/11*, jiným modrým perem poznámka zástupce náčelníka II. S-SNB pro vnitřní zpravodajství pplk. Ing. Miroslava Chovance: *DI 20/11 CH*, a tužkou: *K bodu 2b, Rozdělovník č. 1*.

27 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *v*.

28 Zde vepsáno tužkou: *dne 20. 11. 1989*.

29 Škrtnuto perem a nahrazeno: *Téhož dne od 09.00 hod. v objektu*.

30 Škrtnuto tužkou.

31 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *svazu. Zasedání byli přítomni*.

32 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *ové*.

33 Škrtnuto tužkou.

34 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *tohoto*.

35 Škrtnuto rukou.

36 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *a další pravicově orientované osoby*. Dr. Arnošt Berger, vedoucí tajemník Svazu českých dramatických umělců.

37 Zde opraveno: *probíhalo*.

38 Srov. *Informační servis* č. 2 (21. 11. 1989), s. 4.

39 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *DI-257/20.11.89*.

40 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *Na*.

41 Škrtnuto tužkou.

42 Jiřina Švorcová (1928–2011), česká filmová, televizní a divadelní herečka, 1978–1989 členka ÚV KSČ, předsedkyně Svazu čs. dramatických umělců.

žováno svolání Činoherního klubu z 19. 11. 1989.⁴³ Ve⁴⁴ všech školách⁴⁵ uměleckého zaměření v Praze jsou vytvořeny stávkové výbory, ~~neučí se, tyto~~⁴⁶ Stávkové výbory nechtějí⁴⁷ vpustit do budovy ~~jak~~⁴⁸ studenty, ~~tak cizí~~⁴⁹ osoby. Studenti⁵⁰ chodí po Praze a⁵¹ vylepují letáky s svoláním Všem občanům!⁵² (viz příloha⁵³). U některých vysokých škol probíhají podpisové akce na podporu výše uvedených prohlášení.⁵⁴

Svaz⁵⁵ výtvarných umělců:

Ráno⁵⁶ v 9.00 hodin probíhala před budovou Mánesa stávka asi 300⁵⁷ osob, převážně mladých výtvarníků,⁵⁸ byla zablokována i⁵⁹ doprava. Bylo zde čteno prohlášení ke všem občanům a prohlášení otištěné Lidovou demokracií.⁶⁰ Celý den pokračuje sbírání podpisů⁶¹ ve výstavních prostorách Mánesa⁶² na podporu výše uvedených prohlášení. Ve služebních prostorách Mánesa Svazu výtvarníků v kuloáru a na chodbách pracuje stávkový výbor označený trikolorami. Tajemník svazu s. SPILKA⁶³ sedí ve své kanceláři, vedle jeho kanceláře zasedá koordinační výbor v čele s Olbramem ZOUBKEM, další členové⁶⁴ tohoto výboru jsou: ADAMEC⁶⁵, Boris JIRKŮ⁶⁶,

43 Srov. KOUTSKÁ, Ivana; RIPKA, Vojtěch; ŽÁČEK, Pavel (eds.). *Občanské fórum, den první. Vznik OF v dokumentech a fotografiích*. Praha: ÚSTR – Městská část Praha 1, 2009, s. 96–97.

44 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *Na*.

45 Podtrženo modrým perem.

46 Škrtnuto tužkou.

47 Zde doplněno tužkou: *kontrolují při vstupu do budov nejen*.

48 Škrtnuto tužkou.

49 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *ale všechny*.

50 Zde doplněno tužkou: *uměleckých škol*.

51 Škrtnuto tužkou.

52 Srov. OTÁHAL, Milan; SLÁDEK, Zdeněk (eds.). *Deset pražských dnů. 17.–27. listopad*. Praha: Academia, 1990, s. 33.

53 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *viz DI 257/20-11-89*.

54 Škrtnuto tužkou.

55 Zde doplněno tužkou: *Situace ve Svazu*.

56 Zde doplněno tužkou: *dne 20. 11. 1989*.

57 Škrtnuto modrým perem a nahrazeno: *1500*.

58 Zde doplněno tužkou: *takže*.

59 Škrtnuto tužkou.

60 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 68

61 Škrtnuto tužkou.

62 Zde tužkou doplněno: *celý den bylo prováděno sbírání podpisů*.

63 František Spilka.

64 Škrtnuto tužkou; zde opraveno: *Dalšími členy*.

65 Zdeněk Adamec (1934–2017), český malíř, politický vězeň.

66 Boris Jirků (nar. 1955), český malíř, sochař a ilustrátor.

arch. RAJNIŠ⁶⁷, ŠPALE⁶⁸, PRECLÍK⁶⁹, VITANOVSKÝ⁷⁰, BRUNA [BROM]⁷¹. Stávkový výbor má k dispozici rozmnožovací zařízení svazu, kterého pilně využívá při rozmnožování různých prohlášení a letáků se souhlasem tajemníka SPILKY. ~~Na můj dotaz, proč jim⁷² Umožnil⁷³ přístup k rozmnožovací technice uvedl⁷⁴, že ráno v 8.00 hodin navštívil ÚV KSČ, nikdo mu⁷⁵ neporadil a po návratu se⁷⁶ u vchodu do objektu⁷⁷ shromáždilo⁷⁸ asi 150 osob a⁷⁹ požadovalo⁸⁰ vstup do budovy. SPILKA jim toto umožnil a dobrovolně jim předal⁸¹ klíče od místnosti, kde je rozmnožovací technika. Dle jeho vyjádření si je vědom případných následků svého jednání.⁸²~~
[...]⁸³

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 27–28. SVODKA, 20. 11. 1989. Originál, strojopis, 2 s.

Dokument č. 3

1989, 20. listopadu – Praha. Informace [4. oddělení] XI. odboru II. správy SNB o prohlášení nezávislých novinářů⁸⁴

[...]⁸⁵

67 Prof. Ing. arch. Martin Rajniš (nar. 1944), český architekt a urbanista.

68 Václav Špale (nar. 1950), český akademický malíř.

69 Vladimír Preclík (1929–2008), český sochař, malíř, řezbář a spisovatel.

70 Michal Vitanovský (nar. 1946), český medailér a sochař.

71 Pavel Brom (1938–2009), český grafik, malíř a ilustrátor.

72 Škrtnuto tužkou.

73 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *ění stávkovému výboru.*

74 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *zdůvodňuje SPILKA tak.*

75 Zde tužkou doplněno: *zde.*

76 Škrtnuto tužkou.

77 Zde tužkou doplněno: *bylo.*

78 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *ěno.*

79 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *které.*

80 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *y umožnění vstupu.*

81 Zde tužkou doplněno: *i.*

82 Škrtnuto tužkou. Tento odstavec byl jako samostatná příloha zařazen k DSZ FMV č. 179 z 21. 11. 1989 s rozdělovníkem: členové a kandidáti PUV KSČ a vedoucí oddělení státní administrativy ÚV KSČ RSDr. Rudolf Hegenbart.

83 Zde tužkou doplněno: *Poznatek byl získán Pramenem č. 3 dne 20. 11. 1989, je hodnocen jako seriózní a lze jej využít v informačním toku FMV. Situace a jejímu vývoji v uměleckých svazech je věnována neustálá pozornost.*

84 Srov. přílohu č. 2 DSZ II. S-SNB č. 258/89 z 20. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 89.

85 Zde vepsáno modrým perem: *II-11* a tužkou: *K bodu 2b. Rozdělovník.*

Text prohlášení novinářů přijatý na shromáždění[,] které se konalo dne 20. 11. 1989 ve 20.00 hod. v restauraci v Riegrových sadech v Praze 2. Text má být zveřejněn ve vydání Svobodného slova dne 21. 11. 1989.⁸⁶

1. Žádáme zastavit projednávání novely tiskového a vydavatelského zákona a předložit jej k veřejnému posouzení nejen novinářům, ale celé společnosti.
 2. Zásadně odmítáme vedoucí úlohu jedné strany a žádáme eliminaci příslušného článku ústavy ČSSR.
 3. Žádáme vypsání svobodných, přímých, rovných a tajných voleb v příštím roce.
 4. Jednoznačně podporujeme nově vytvořené občanské [!] fórum.
 5. Podporujeme proto návrh na vyhlášení generální stávky na den 27. 11. 1989 od 12 do 14 hodin a jsme rozhodnutí o ní pravdivě informovat.
 6. Žádáme vedení Československého svazu novinářů, aby podpořilo naše stanovisko, případně aby ihned odstoupilo.⁸⁷
 7. Podporujeme prohlášení čs. studentů a dramatických umělců k brutálnímu zásahu proti shromáždění dne 17. 11. 1989.⁸⁸
- [...]⁸⁹

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 26. II-11. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 4a

1989, 21. listopadu, 16. hod. – Praha. Fragment svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB o vystupujících při demonstraci na Václavském náměstí

[...]⁹⁰

1. oddělení

V době od 16.30 do 17.30 hodin bylo na Václavském náměstí shromážděno odhadem více [než] 250 000 osob. V prostoru výstupu z metra před OD Družba ke shromážděným hovořili přes ozvučné zařízení, které pokrývalo téměř celé Václavské

86 Srov. Mínění novinářů (šifra -ač-). *Svobodné slovo*, č. 274 (21. 11. 1989), s. 4.

87 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 73.

88 Tato svodka byla jako samostatná příloha zařazena k DSZ FMV č. 179 z 21. 11. 1989 s rozdělovníkem: členové a kandidáti PÚV KSČ a vedoucí oddělení státní administrativy ÚV KSČ R. Hegenbart.

89 Zde poznámka tužkou: *Pro přijetí hlasovalo 380 novinářů, proti 3*, dále pokyn náčelníka XI. odboru II. S-SNB mjr. JUDr. R. Hájka: *– zařadit ihned do svodky! Poté zpět na 11. odbor mjr. Hájek 20/11*. Pod tím doplněno tužkou: *Poznatek byl získán Pramenem č. 3 dne 20. 11. 1989, je hodnocen jako pravdivý a lze jej využít v informačním toku FMV*.

90 V záhlaví je poznámka tužkou: *11. odbor, poznámka zeleným perem: s. Knížek a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: Knížek*.

náměstí: herci Jiří BARTOŠKA⁹¹, Rudolf HRUŠÍNSKÝ st.⁹², režisér Jiří MENZEL⁹³, svoje prohlášení poslal národní umělec Karel GOTT⁹⁴. Všichni jmenovaní vyzývali ke klidu, ale k pevným postojům, podpořili studenty ve stávce a iniciativu „občanské fórum“. Hymnu zpívala Marta KUBIŠOVÁ⁹⁵. Přibližně v 18 hodin vystoupil vedoucí sekretariátu ÚV SSM s. ŽÁK⁹⁶ a v pětiminutovém projevu opakovaně vyslovil podporu stávce a názor ÚV SSM prezentovaný ve stanovisku ze dne 20. 11. 1989.⁹⁷ Dále omluvil s. MOHORITU⁹⁸, který je i nadále na jednání ÚV KSČ.⁹⁹ Krátce po 18. hodině nastalo mezi shromážděnými silné oživení jako reakce na nezaručenou zprávu, že s. MOHORITA v krátké době přijede na Václavské náměstí a přiveze zprávu o demisi vlády ČSSR.¹⁰⁰

Mezi shromážděnými se pohybují dvojice studentů, které varují zúčastněné před účastí na manifestaci dne 22. 11. 1989¹⁰¹ na Staroměstském náměstí, kde má údajně dojít ke konfrontaci mezi studenty a dělníky a milicionáři pražských závodů. Tuto údajnou akci označují za provokaci dožívajícího politického vedení v ČSSR.¹⁰²

(OP)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 167. SVODKA ze dne 21. 11. 1989 po 16. hodině. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 4b

[1989, 21. listopadu, 16. hod. – Praha. Fragment svodky XI. odboru II. správy SNB o situaci v Praze]

[...] ¹⁰³

Předsedkyně ZO KSČ PRAGOKONCERT Alena KADLECOVÁ uvedla, že technik předváděcí síně PRAGOKONCERTU REDUTA Cyril BOHÁČEK vrátil před-

91 Jiří Bartoška (nar. 1947), český herec, 1978–1991 angažmá v Divadle Na zábradlí, spoluzakladatel OF.

92 Rudolf Hrušínský st. (1920–1994), český herec, 1960–1990 angažmá v Národním divadle, národní umělec (1988).

93 Jiří Menzel (1938–2020), český režisér, herec a spisovatel.

94 Karel Gott (1939–2019), český zpěvák, herec a malíř, národní umělec (1985).

95 Marta Kubišová (nar. 1942), česká zpěvačka, herečka a moderátorka, signatárka Charty 77.

96 Ladislav Žák, vedoucí sekretariátu předsedy ÚV SSM.

97 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 71–72.

98 Vasil Mohorita (nar. 1952), 1989 člen SÚV KSČ, předseda ÚV SSM.

99 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 64, 69; ŽÁČEK, Pavel, ref. 7, s. 238–240.

100 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem a opatřen poznámkou: 21. 11. *Václ. nám.*

101 Zde doplněno modrým perem: *v 16 hod.*

102 Podtrženo zeleně.

103 V záhlaví je zelená poznámka: s. *Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*. Šlo o stranu 7 svodky.

sedkyni ZO KSČ stranický průkaz s odůvodněním, že byl svědkem zásahu SNB dne 17. 11. 1989 na Národní třídě.¹⁰⁴

Dne 21. 11. 1989 bylo zjištěno, že ve vestibulu stanice Metra Staroměstská vylepovali studenti gymnázia Arabská výzvu všem studentům s námětem organizování vyučovacích hodin v tomto týdnu.¹⁰⁵ Přitom soustředili kolem sebe mladé osoby, které nabádali, aby požádaly kterékoliv herce pražských divadel, kteří jim jsou zcela určitě ochotni provést besedu o průběhu a závěrech jednání členů ČSDU a nezávislých iniciativ s funkcionáři NV hl. m. Prahy dne 20. 11. 1989[,] ze kterého herci odešli nespokojeni s postupem funkcionářů stát. orgánu. Zasedání mělo pokračovat v divadle Na Zábradlí a o dalších záměrech rádi přítomní herci seznámí studenty, jak na středních[,] tak i na vysokých školách.

Z oficiálního styku bylo dne 21. 11. 1989 na SČDU zjištěno, že v redakci Scéna zasedá filmová a divadelní sekce, kam dochází neustále představitelé různých nezávislých iniciativ.¹⁰⁶ Na budově SČDU z boku je vyvěšena velká nástěnka cca 150 × 100 cm s názvem Živé noviny a jsou zde umístěny veškeré letáky a požadavky stávkových výborů studentů a umělců.¹⁰⁷

Dne 10. 12. 1989 od 14. do 16. hod. bude na Palackého nám. v Praze 2 veřejné setkání signatářů petice „Několik vět“, které je organizováno ve spolupráci s nezávislými iniciativami a CH-77. Programem má být zaměření na ochranu lidských práv, budou přítomni umělci-signatáři „Několika vět“ a setkání organizují Jiří BARTOŠKA, Jiří KŘÍŽAN¹⁰⁸, Milan KŇAŽKO¹⁰⁹, Václav HAVEL¹¹⁰, Saša VONDRA¹¹¹ a Bára ŠTĚPÁNOVÁ^{112 113}.

Ve Svazu českých výtvarných umělců proběhla podpisová akce na podporu iniciativ, k dispozici mají celý areál Mánesa, včetně rozmnožovací techniky. Zasedá stávkový výbor pod vedením Olbrama ZOUBKA.¹¹⁴

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 168. Originál, strojopis, 1 s.

104 Po pravé straně je odstavec zeleně zatrženo a opatřen poznámkou: *DI*.

105 Podtrženo zeleně.

106 Podtrženo zeleně. Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 93.

107 Podtrženo zeleně.

108 Jiří Křížan (1941–2010), český scenárista, spoluautor petice *Několik vět*, spoluzakladatel OF.

109 Milan Kňážko (nar. 1945), slovenský herec, 1985–1989 člen činoherního souboru Slovenského národního divadla, zasloužilý umělec.

110 Václav Havel (1936–2011), český disident, signatář *Charty 77* a zakladatel OF.

111 RNDr. Alexandr Vondra (nar. 1961), mluvčí *Charty 77*, spoluautor *Několika vět*.

112 Barbora Štěpánová (nar. 1959), česká herečka a moderátorka, signatářka *Charty 77*, zakládající členka *Společnosti za veselejší společnost*.

113 Podtrženo zeleně.

114 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem.

Dokument č. 5

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB
[...]¹¹⁵

– Nález prohlášení na budově KOSMOS v Praze 6, Brunclíkova ul.[,] s následujícím textem:

My, studenti gymnázia Nad alejí¹¹⁶[,] vzhledem k brutálnímu zákroku 17. 11. 1989 na Národní třídě proti pokojnému shromáždění studentů a občanů jsme vstoupili do protestní stávky.

ŽÁDÁME:

- 1/ Ustanovení nezávislé vyšetřovací komise celé čs. veřejnosti, která vyšetří tuto záležitost.
- 2/ Potrestání všech osob, které jsou odpovědny za tento masakr, podle platných čs. zákonů.
- 3/ Právní záruky, aby se podobný zásah nikdy neopakoval.
- 4/ Zároveň žádáme okamžité a pravdivé informování veřejnosti.¹¹⁷

(OP)

– Stanovisko k událostem 17. 11. 1989 zaujme Mladý svět ve svém nejbližším čísle, tj. ve čtvrtek 23. 11. 1989.¹¹⁸

(OP)

– Dne 20. 11. 1989 proběhlo zasedání odborové organizace Mladé fronty, kde byla vyslovena podpora k uskutečnění generální stávky na den 27. 11. 1989.¹¹⁹

(OP)

– [Dne] 21. 11. 1989 se uskuteční stranická schůze na úseku Mladé fronty nakladatelství, kde měla být přijata za člena KSČ jedna z pracovnic nakladatelství, ale dne 20. 11. 1989 přijetí členství odmítla, pravděpodobně ze strachu.¹²⁰

(OP)

– Rozhovor dvou neznámých zaměstnanců ČVUT dne 21. 11. 1989. – Příslušníci SNB včera přepadli redakci Svobodného slova a chtěli ji zničit, ale přítomnými občany jim v tom bylo zabráněno.

(OP)

115 V záhlaví je poznámka tužkou: *11. odbor*, poznámka zeleným perem: *s. Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*.

116 Zde vepsáno modrým perem: *Pha 6*.

117 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem. Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 85.

118 Podtrženo zeleným perem. Srov. BENIAK, Luboš; KŘEŠŤAN, Rudolf: Začátek: Reportáž o jedenácti dnech Československa. *Mladý svět*, 1989, č. 51, s. 3–30.

119 Podtrženo zeleným perem.

120 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem.

– Dne 21. 11. 1989 byla mluvčí NMS Jana PETROVÁ¹²¹ navštívena ve svém bytě pracovníkem ZÚ USA KASKOU¹²² (ak. HELIUM¹²³)¹²⁴.

(ZTÚ)

– Dne 21. 11. 1989 byla na pedagogické a zemědělské fakultě v Českých Budějovicích školním rozhlasem obsluhovaným FV SSM šířena poplašná zpráva, že studenti společně s uční a mladými dělníky odzbrojili v Praze v ČKD LM. Vedením fakult byla tato zpráva vyvrácena.¹²⁵

(OP)

– Na jednání fakultního výboru LF UK Praha dne 20. 11. 1989 měl být přítomen sig. CH-77 Martin PALOUŠ.¹²⁶ V diskusi se snažil přesvědčit studenty, že fáma ohledně smrti studenta Martina ŠMÍDA byla akcí StB¹²⁷ a směřuje k trestnímu stíhání signatářů CH-77 za poškozování zájmů republiky v cizině a šíření poplašných zpráv.¹²⁸

(OP)

– Dne 21. 11. 1989 se k podpoře stávkujících studentů připojilo nakladatelství Naše vojsko. Svoje stanovisko prezentuje výlepem prohlášení ve vývěsní skříni na Václavském nám.¹²⁹

(OP)

– Dne 21. 11. 1989 v 01.45 hod. vydal MV SSM v Praze „Prohlášení ke dni 21. 11. 1989“¹³⁰, ve kterém vyjadřuje další podporu stávkujícím studentům, souhlas se stanoviskem ÚV SSM¹³¹ a dále kategorický nesouhlas s prohlášením vlády ČSSR ze dne 20. 11. 1989.¹³² Toto „Pracovní prohlášení“ je v kopiích vylepováno na veřejně přístupných místech (Metro apod.). Obsahuje i razítko MV SSM a nečitelný podpis funkcionáře.¹³³

(OP)

– Dne 21. 11. 1989 se k podpoře stávkujících studentů a na podporu prohlášení vzniklého v Činoherním klubu¹³⁴, včetně jejich požadavků, připojila stranická

121 Jana Petrová (nar. 1966), členka Nezávislého mírového sdružení, signatářka Charty 77, spoluzakladatelka OF.

122 Podtrženo zeleným perem.

123 Osobní spis PO „Helium-89“ (reg. č. 37557) byl k osobě Edwarda Kasky (nar. 1949) veden 1. oddělením I. odboru II. S-SNB.

124 Škrtnuto zeleným perem.

125 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem.

126 RNDr. Martin Palouš (nar. 1950), signatář Charty 77, spoluzakladatel OF.

127 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 7, s. 323–377.

128 Podtrženo zeleným perem.

129 Podtrženo zeleným perem.

130 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 149.

131 Srov. tamtéž, s. 45.

132 Srov. tamtéž, s. 63–64.

133 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem.

134 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 47–48.

skupina studentů fakulty žurnalistiky UK Praha. Toto stanovisko zveřejňuje výlepem xeroxových kopií. – Knihkupectví Na Můstku.¹³⁵

(OP)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 154–155. SVODKA, 21. 11. 1989. Výtisk č. 6. Originál, strojopis, 2 s.

Dokument č. 6a

[1989, 21. listopadu – Praha.] Svodka [2. oddělení] XI. odboru II. správy SNB o situaci na vysokých školách v Praze¹³⁶

[...] ¹³⁷

Dne 20. 11. 1989 vstoupili do stávkvy studenti bohosloví na HSF¹³⁸ Jako důvod uvedli¹³⁹ podporu pražské vysokoškolské a středoškolské mládeže a nesouhlas¹⁴⁰ se zásahem pořádkových jednotek VB dne 17. 11. 1989¹⁴¹ na Národní třídě.

Studenty ke stávce vyzval duchovní ČCH¹⁴² BUCHAR Miroslav, nar. [...] 1919, bývalý tajemník pražské diecéze ČCH a nynější tajemník Ústřední rady ČCH.¹⁴³

Studenti utvořili stávkový výbor, v jehož čele vystupují Pokorný Stanislav, student II. ročníku, nar. 1948, Jarolímová Michaela, nar. 1968, studentka III. ročníku, a Do-
lejšová. Studenti nenastoupili k výuce a vyzvali profesorský sbor k dialogu o současné vnitropolitické situaci v ČSSR. Dne 20. 11. 1989 dialog se studenty vedl děkan HBF prof. ThDr. SALAJKA Milan¹⁴⁴. Do současné doby studenti nevyšlovali žádné politické požadavky.¹⁴⁵

135 Odstavec je přeškrtnut zeleným perem.

136 Srov. přílohu č. 7 DSZ II. S-SNB č. 262/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 128–129.

137 Svodka, zachovaná v kopii, byla sestavena ze čtyř různých částí, vystřížených z podkladů formátu A4. V záhlaví je rukopisná poznámka: *K bodu 2b, rozdělovník č. 1 a Situace na vysokých školách v Praze* a dále: s. *Knížek*; záhlavím je překrytý časový údaj, pravděpodobně: 20.00 [hod.].

138 Podtrženo rukou; zde doplněno: *Husově bohoslovecké fakulty.*

139 Zde vepsáno: *ne.*

140 Zde vepsáno: *ano.*

141 Podtrženo rukou.

142 Zde vepsáno: *Československé [!] církve husitské.*

143 Podtrženo rukou.

144 Prof. ThDr. Milan Salajka (1928–2012), 1976–1989 děkan Husovy československé bohoslovecké fakulty. TS „Žalman“ (reg. č. 6735) byl řízen 2. oddělením 9. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 34.

145 Podtrženo rukou.

Mezi stávkujícími studenty na fakultě¹⁴⁶ je rozšířena informace, že předseda ÚV SSM MOHORITA dal k dispozici veškeré prostředky, které ÚV SSM má[,] k tomu, aby pracovníci svazáckého aparátu okamžitě začali působit na širokou masu obyvatelstva celé ČSSR a získávali je pro požadavky deklarované v prohlášení Československého ústředí vysokoškoláků SSM ze dne 17. [21.] 11. 1989¹⁴⁷ a společného jednání předsednictev městského výboru SSM a Městské vysokoškolské rady SSM v Praze dne 19. 11. 1989.¹⁴⁸ Tuto informaci studenti přivítali s nadšením a šíří názory, že MOHORITA tímto jednáním vstoupil do frakce vůči současnému zkosnatělému stranickému vedení.¹⁴⁹

Dcera bývalého premiéra ŠTROUGALA¹⁵⁰, která působí na Právnické fakultě UK Praha[,] se obrátila na stávkový výbor s doporučením, aby při svých snahách pronikat do závodů a institucí se svými požadavky se orientovali převážně na lékaře a pracovníky zdravotnických zařízení, která jsou veřejnosti přístupná[,] a vzhledem k situaci na tomto úseku je možné snáze získat tyto osoby na svoji stranu.¹⁵¹

Na fakultě žurnalistiky není stávka všeobecná. Běží dálková výuka a postgraduální kurzy. Část studentů, asi 50 %, se stávky vůbec neúčastní. Je však na ně vyvíjen psychický nátlak zbytkem studentů z ročníku.¹⁵² Z uvedeného důvodu se tato část studentů zúčastňuje alespoň besed. Studenti vznesli požadavek na zajištění xeroxu pro potřeby stávkového výboru. Toto jim bylo doc. PERKNEREM¹⁵³ zamítnuto. Studenti FŽ UK hodlají držet stávku do té doby, dokud nebude splněno prvních 8 bodů z prohlášení studentů pražských VŠ z 20. 11. 1989.¹⁵⁴ Dnešního dne navštívil doc. PERKNERA reportér Hlasu Ameriky NAEGELLE [NAEGELE]¹⁵⁵ a¹⁵⁶ požadoval krátké interview. Dotazoval se, jak doc. PERKNER hodnotí současnou situaci na fakultě a jak hodnotí změny ve sdělovacích prostředcích. Bylo mu odpovězeno v obecné rovině.¹⁵⁷ Jmenovaný se na fakultě zdržel asi 4 minuty.¹⁵⁸

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 134. Situace na vysokých školách v Praze. Kopie, strojepis, 1 s.

146 Zde vepsáno: Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

147 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 148–149.

148 Srov. tamtéž, s. 45.

149 Podtrženo rukou. K tomuto odstavci srov. též BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 104.

150 JUDr. Lubomír Štrougal (nar. 1924), 1958–1989 člen ÚV KSČ, 1970–1988 předseda vlády ČSSR.

151 Podtrženo rukou.

152 Podtrženo rukou.

153 Doc. PhDr. Stanislav Perkner, CSc., (nar. 1946), 1989–1990 děkan Fakulty žurnalistiky UK.

154 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 74–75.

155 Jolyon Naegle (nar. 1955), 1984–1994 zpravodaj Hlasu Ameriky (Voice of America, VOA); v letech 1981–1989 rozpracováván 1. odborem S-StB Praha a II. S-SNB v akci „Lyon“.

156 Podtrženo rukou.

157 Podtrženo rukou.

158 Podtrženo rukou.

Dokument č. 6b

[1989, 21. listopadu – Praha.] Fragment agenturního hlášení tajného spolupracovníka 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycím jménem „Karban“¹⁵⁹

V prostředí MŠMT ČSR je kriticky hovořeno o aktivizaci a vystupování předsedy ÚV SSM a člena sekretariátu ÚV KSČ Vasilu MOHORITY. Kritika je zejména soustředěna na odlišný obsah jeho veřejných vystoupení[,] než jsou oficiální prohlášení ÚV KSČ. Je považován za „kolaboranta“, který se snaží získat lacinou popularitu mezi mládeží a tím zvýraznit svoji osobu na úkor ostatních funkcionářů KSČ. Zejména negativně byla přijata zpráva, že MOHORITA dal k dispozici stávkovým výborům dopravní a finanční prostředky ÚV SSM.

(TS KARBAN)¹⁶⁰

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, mezi č. l. 133–134. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 6c

[1989, 21. listopadu – Praha.] Fragment agenturního hlášení tajného spolupracovníka 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycím jménem „Karban“¹⁶¹

Na MŠMT se množí telefonáty od jednotlivých pedagogických pracovníků z vysokých a středních škol, kteří se dožadují konkrétní informace o tom, jakým způsobem mají vystupovat při diskusích se studenty a jak motivovat odpovědi na dané dotazy. Dožadují se konkrétních pokynů ze strany nadřízených orgánů všech stupňů.¹⁶²

(TS KARBAN¹⁶³) [...] ¹⁶⁴

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 133. Originál, strojopis, 1 s.

159 Srov. přílohu č. 7 DSZ II. S-SNB č. 262/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 129.

160 TS „Karban“ (reg. č. 35758), vlastním jménem Jan Havelka (nar. 1960), byl řízen 2. oddělením 11. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 177.

161 Srov. přílohu č. 7 DSZ II. S-SNB č. 262/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 129.

162 Podtrženo zeleně.

163 Škrtnuto černým perem.

164 Zde dopsáno černým perem: *Poznatky zjištěny Prameny 1 a 3 dne 21. 11.*

Dokument č. 7a**1989, 21. listopadu – Praha. Fragment agenturních hlášení 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB**[...]¹⁶⁵

Dne 20. 11. 1989 obdržel předseda vlády ČSSR L. ADAMEC¹⁶⁶ osobní dopis předsedy, Synodní[ho] senior[a] ČCE – Ekumenické rady církví dr. J. HROMÁDKY¹⁶⁷. Z obsahu dopisu vyplývá, že zasedání uvedené církve i HORMÁDKA [!] sám žádají o pokojné řešení nastalé situace a dává k tomuto účelu k dispozici svoji osobu.¹⁶⁸ Po telefonickém rozhovoru ze dne 21. 11. 1989 dr. HROMÁDKA uvítal možnost setkat se s předsedou vlády téhož dne ve 14.30 hodin.¹⁶⁹

(D KALÁB¹⁷⁰)

Dne 19. 11.¹⁷¹ 1989 byl ve večerních hodinách PRAMEN kontaktován aspirantem katedry dějin Právnické fakulty UK Praha SEITENRIECHEM [SELTENREICHEM]¹⁷², který jej informoval, že se jako jediný zástupce PF UK zúčastnil jednání reprezentantů jednotlivých VŠ v Praze, které údajně proběhlo v Obecním domě a na kterém bylo rozhodnuto vyhlásit na 20. 11. 1989 studentské stávky.¹⁷³ Jmenovaný měl již připravený projev, se kterým příštího dne vystoupil před shromážděnými studenty a vyzval je ke stávce. Ve svém projevu, který byl emotivně přednesený, deklaroval již známé požadavky studentů na ostatních VŠ, tj. např. odsouzení zásahu pořádkových jednotek, odstoupení vlády atd.

Po tomto projevu byl zvolen stávkový výbor, jehož přesné složení zatím PRAMEN nezná, ale sdělil, že jsou v něm zastoupeni učitelé – komunisté Ján GRÓN-SKÝ¹⁷⁴ a Jan KRÍŽ.

165 V záhlaví je poznámka černým perem: 11. odbor – 2. odd., a zeleně: s. Knižek. Šlo o stranu 2 svodné informace.

166 Doc. RSDr. Ladislav Adamec, CSc., (1926–2007), 1987–1989 člen PÚV KSČ, 1988–1989 předseda vlády ČSSR.

167 Josef Hromádka (nar. 1936), 1987–1990 synodní senior Českobratrské církve evangelické, předseda Ekumenické rady církví; TS „Custus“ (reg. č. 34817), řízený 2. oddělením 9. odborem II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 39.

168 Srov. dokument č. 10.

169 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 194.

170 D „Kaláb“ (reg. č. 37617), vlastním jménem Oskar Krejčí (nar. 1948), byl řízen 2. oddělením 11. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 190.

171 Dvojitě podtrženo zeleným perem.

172 Radim Seltenreich (nar. 1965), 1987–1992 aspirant katedry právních dějin PF UK.

173 Srov. OTÁHAL, Milan: *Studenti a komunistická moc v českých zemích 1968–1989*. Brno: Dokořán, 2003, s. 136.

174 Doc. JUDr. Jan Grónský, CSc. (nar. 1928), český a slovenský ústavní právník, dlouholetý pedagog PF UK; TS „Gala“ (reg. č. 3592) řízený 1. oddělením XII. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 269.

K osobě SEITENREICHERA dále sdělil, že je hlavním organizátorem stávkového hnutí na fakultě a k jeho charakteristice uvedl: fanatik, radikál, katolík, udržuje styky na představitele nezávislých iniciativ v Praze a je členem KNI. S cílem prosadit proklamované záměry ve studentské stávce je ochoten se dát i zabít.

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 169. 2. strana svodné informace 2. oddělení ze dne 21. 11. 1989. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 7b

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment agenturních hlášení tajných spolupracovníků 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycími jmény „Docent“ a „John“

[...] ¹⁷⁵

Na Fakultu žurnalistiky UK Praha byl pozván dne 21. 11. ¹⁷⁶ 1989 Václav HAVEL, aby se zúčastnil cca od 14.–15.00 ¹⁷⁷ hodin besedy. Jmenovaný svoji účast potvrdil, o čemž informovali členové stávkového výboru děkana PERKNERA. PERKNER požadoval, aby k besedě s HAVLEM byl rovněž pozván za týmž účelem i funkcionář KSČ. Stávkový výbor uvedenou alternativu „uváží“. Současně PERKNER přijal opatření, aby se do prostor fakulty žurnalistiky nedostaly osoby, které na této fakultě nestudují. (Dozor studentů i pedagogů u vstupu do budovy.)

(TS DOCENT ¹⁷⁸) ¹⁷⁹

Dne 21. 11. 1989 byla svolána na zahraničním odboru MŠMT ČSR porada vedení odboru, kde byli přítomní seznámeni s celkovou politickou situací a byly jim dány pokyny, aby neuzavírali školy, udrželi studenty v jejich prostorách a v rámci diskusí uklidňovali situaci. Zde zazněly zejména 22. 11. [1989] kritické hlasy k vystoupení předsedy vlády ČSR ¹⁸⁰ s. PITRY ¹⁸¹ a dále je středem kritiky i prezentace prohlášení vlády ze dne 20. 11. 1989 ¹⁸², které přečetl v čs. televizi komentátor[.]

175 V záhlaví je rukopisná poznámka: 11. odbor II. S-SNB. Šlo o stranu 3 svodné informace.

176 Podtrženo rukou.

177 Podtrženo rukou.

178 Podtrženo rukou. TS „Docent“ (reg. č. 28659), vlastním jménem Stanislav Perkner (nar. 1946), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 175.

179 Po levé straně je odstavec zaškrtnut a přeškrtnut, pod ním rukopisná poznámka: *zabránění vstupu nepovolaných osob.*

180 Ing. František Pitra (nar. 1932), 1988–1989 člen PÚV KSČ a Výboru pro stranickou práci v ČSR, 1988–1990 předseda vlády ČSR a místopředseda vlády ČSSR.

181 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 42–43.

182 Srov. tamtéž, s. 63–64.

a nikoliv zodpovědný funkcionář. Tato skutečnost je všeobecně hodnocena jako strach funkcionářů z davu.

(TS JOHN¹⁸³)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 170. 3. strana svodné informace 2. oddělení ze dne 21. 11. 1989. Kopie, strojopis, 1 s.

Dokument č. 7c

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment agenturního hlášení tajného spolupracovníka 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycím jménem „Právník“

Dle zjištění PRAMENE z prostředí MŠMT ČSR odvolal velvyslanec NDR v Praze dne 20. 11. 1989 po vyhlášení stávkou studentů zpět do NDR všechny st. příslušníky NDR studující v ČSSR.¹⁸⁴ Do současné doby nebyly získány poznatky o zapojení zahraničních studentů do stávkových hnutí¹⁸⁵ a jejich aktivizaci v řídicích strukturách.

Pramen hovořil dne 21. 11. 1989 s ředitelem Ústavu státu a práva ČSAV doc. BLAHOŽEM¹⁸⁶ po¹⁸⁷ jeho návratu z porady v Moskvě, kde byly projednávány otázky v návaznosti na teoretický měsíčník Nová mysl. Při této příležitosti byl doc. BLAHOŽ pozván k besedě na ÚV KSSS svým přítelem akademikem ŠACHNAZAROVEM¹⁸⁸, poradcem M. GORBAČOVA.¹⁸⁹ Ak. ŠACHNAZAROV tomuto sdělil, že Gorbačov, on i celé stranické vedení velmi pozitivně hodnotí současný politický vývoj v NDR, PLR a zejména BLR. Při této příležitosti byla vyzvednuta osoba JARUZELSKÉHO¹⁹⁰, který dle jmenovaného prokázal velký kus politické předvídatosti a profesionality. Pozitivně dále hodnotil ak. Šachnazarov osobu MLADENOVA¹⁹¹, který s předstihem dokázal čelit narůstající negativní politické situaci a jde jednoznačně na cestu reforem.

183 TS „John“ (reg. č. 28769), vlastním jménem Miroslav Hušek (nar. 1947), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 175.

184 Podtrženo rukou.

185 Podtrženo rukou.

186 Doc. JUDr. Josef Blahož, DrSc., (nar. 1932), ředitel Ústavu státu a práva ČSAV; D „Pepík“ (reg. č. 18617), řízený 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 181.

187 Podtrženo rukou.

188 Georgij Chosrojevič Šachnazarov (1924–2001), člen-korespondent Akademie věd SSSR, pomocník GT ÚV KSSS pro socialistické země a poradce prezidenta SSSR M. S. Gorbačova.

189 Podtrženo rukou. Michail Sergejevič Gorbačov (nar. 1931), 1985–1991 generální tajemník ÚV KSSS, 1989–1990 předseda Nejvyššího sovětu SSSR.

190 Wojciech Witold Jaruzelski (1923–2014), 1985–1989 předseda Státní rady PLR, 1989–1990 prezident PLR.

191 Petar Tošev Mladenov (1936–2000), 1989–1990 předseda Státní rady BLR a generální tajemník Bulharské komunistické strany.

K otázce ČSSR Šachnazarov uvedl, že ze strany ÚV KSSS nedojde k žádnému „vměšování“ do vnitřních záležitostí. K otázce 68 roku dodal, že vedení KSSS vstup vojsk jednoznačně odsuzuje, ale doposud k tomu nevydalo žádné prohlášení. K politickému vedení v ČSSR ak. Šachnazarov BLAHOŽOVI sdělil, že pokud se i nadále bude toto držet jako doposud stalinských norem, nemůže dosáhnout uklidnění politické situace.¹⁹²

(TS – PRÁVNÍK¹⁹³)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 171. 4. strana svodné informace 2. oddělení ze dne 21. 11. 1989. Kopie, strojopis, 1 s.

Dokument č. 7d

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment informace oficiálního pramene a agenturního hlášení tajného spolupracovníka a důvěrníka 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycími jmény „Hlavoun“ a „Kaláb“

Dne 21. 11. 1989 od 16.00 hod. svolala ministryně školství v zařízení ve Štiříně poradu všech rektorů VŠ.

[Dne] 21. 11. 1989 byly zpohotoveny LM na MŠMT ČSR, které mají před budouvou uvedenou instituce připraveny dva autobusy.

(oficiální pramen MŠMT)¹⁹⁴

Pracovník Tiskového odboru Úřadu prezidia ČSAV dr. Oto ŠTAJF¹⁹⁵, býval[ý] prac. Čs. televize, který byl cca před dvěma lety propuštěn[,] na pracovišti Úřadu prezidia prohlašuje, že pracovníci Čs. televize mají schůzi na nádvoří areálu na Kavčích horách, která se koná pod záštitou stranické organizace. Na tomto jednání se dohodli, že dnes v živém vysílání přednesou stanovisko pracovníků k událostem ze dne 17. 11. 1989.¹⁹⁶ V případě, že jim toto bude znemožněno vedením Čs. televize[,] jsou dle Štajfa odhodláni vypnout vysílání v rámci celé ČSSR. Dle Štajfa by tato skutečnost měla větší účinek než samotné prohlášení a ve svém důsledku by měla účinný dopad na veřejnost.

(TS – HLAVOUN¹⁹⁷)¹⁹⁸

192 Podtrženo rukou. Srov. SLÁDEK, Zdeněk; PREČAN, Vilém. *K vývoji sovětské politiky vůči státům Varšavské smlouvy. Dokumenty a materiály 1989–1990*. Praha: ČSDS – ÚSD AV ČR, 1999, s. 42.

193 TS „Právník“ (reg. č. 5400), vlastním jménem Zdeněk Masopust (1938–2012), byl řízen 2. oddělením 11. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 173.

194 Po levé straně zeleně zaškrtnuto.

195 PhDr. Otakar Štajf (nar. 1947), 1971–1984 samostatný redaktor HRVDM ČST.

196 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 281–282.

197 TS „Hlavoun“ (reg. č. 8583), vlastním jménem Josef Hlava (nar. 1932), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 173.

198 Po levé straně zeleně zaškrtnuto.

Dne 21. 11. 1989 došlo v odpoledních hodinách k setkání tzv. koordinačního výboru s předsedou vlády L. ADAMCEM. Před budovou Úřadu předsednictva vlády ČSSR se sešli V. HAVEL, KOCÁB¹⁹⁹, HORÁČEK²⁰⁰, BARTOŠKA, Jan RUMML²⁰¹ a MEJSTRÍK²⁰², kteří se dožadovali přijetí u premiéra. Tento souhlasil, ale pouze za předpokladu, že se tohoto zúčast²⁰³ nezúčastní V. HAVEL. Uvedená skupina nejdříve podmínila jednání účastí HAVLA, po krátké poradě se jmenovaným však vešli do budovy a HAVEL čekal po celou dobu před ní. Jednání se dále zúčastnili předseda MěV SSM, předsedkyně FV SSM FF UK v Praze a předseda FV KSC tamtéž. K setkání a jeho obsahu bylo vydáno oficiální komuniké pro ČTK²⁰⁴, text bude předán obratem.

(D – KALÁB)²⁰⁵

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 172. 5. strana svodné informace 2. oddělení ze dne 21. 11. 1989. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 8a

1989, 21. listopadu, po 16. hod. – Praha. Fragment agenturního hlášení tajných spolupracovníků 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB s krycími jmény „Epikur“ a „Právník“

[...] ²⁰⁶

2. oddělení

Na pracovišti Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV se dne 20. 11. 1989²⁰⁷ v odpoledních hodinách uskutečnila mimořádná členská schůze²⁰⁸ za přítomnosti ostatních pracovníků Ústavu. Na tomto jednání byla přijata rezoluce odeslaná ÚV KSC FS ČSSR²⁰⁹, Úřadu předsednictva vlády ČSSR, ÚV SSM, ÚRO, MV KSC Praha, ČTK,

199 Michael Kocáb (nar. 1954), český hudební skladatel a zpěvák, frontman skupiny Pražský výběr, spoluorganizátor iniciativy Most, spoluzakladatel OF.

200 Milan Horáček (nar. 1952), český novinář, spisovatel a textař, spoluzakladatel iniciativy Most.

201 Jan Ruml (nar. 1953), signatář Charty 77, člen VONS, člen prozatímního koordinačního výboru HOS, spoluzakladatel OF a Nezávislého tiskového střediska.

202 Martin Mejstřík (nar. 1962), student 5. ročníku DAMU, šéfredaktor studentského časopisu Kavárna A.F.F.A., čelný představitel Koordinačního stávkového výboru studentů vysokých škol.

203 Škrtnuto strojem.

204 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 137.

205 Po levé straně zeleně zaškrtnuto.

206 V záhlaví je poznámka zeleným perem: s. *Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*.

207 Podtrženo zeleně.

208 Podtrženo zeleně a vepsáno: KSC.

209 Podtrženo zeleně.

Čs. televize a Rozhlas a GP ČSSR. Rezoluce začíná slovy: „My, podepsaní členové a kandidáti KSČ a ostatní pracovníci...“. V prohlášení v šesti bodech účastníci požadují objektivní vyšetření celého incidentu²¹⁰ nezávislou vládní komisí, potrestání viníků „brutálního“ zákroku, okamžité odvolání vedoucích politických a státních funkcionářů, vytvoření ústavních záruk proto, aby se násilné akce ozbrojených složek nemohly opakovat, neprodlené zahájení jednání se všemi zájmovými skupinami s cílem přípravy všeobecných demokratických voleb a členové KSČ současně požadují svolání mimořádného pléna ÚV KSČ²¹¹, které by neprodleně rozhodlo o příslušných kádrových změnách k zajištění skutečné demokratizace života naší společnosti. Rovněž požadují vyloučení těch komunistů, kteří diskreditují stranu před společností. Rezoluci podepsalo 148 pracovníků.²¹²

(předal TS EPIKUR²¹³)²¹⁴

Na Ústavu státu a práva ČSAV byly zaznamenány obdobné tendence jako na pracovišti ÚPS ČSAV, odkud postoupili své prohlášení²¹⁵ s požadavkem, aby se k tomu pracovníci ÚSP ČSAV připojili. Cestou vedení ústavu (doc. BLAHOŽ) bylo tomu zabráněno a pracoviště jako celek se přihlásilo k prohlášení Čs. výboru pro lidská práva a humanitární spolupráci²¹⁶, ZO SSM pak k prohlášení MV SSM.

Informace z pracoviště Prognostického ústavu ČSAV byla podána 20. 11. 1989²¹⁷, situace beze změn.

(předal TS PRÁVNÍK)²¹⁸

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 150. SVODKA. 11. odbor ze dne 21. 11. 1989 po 16.00 hodině. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 8b

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment [agenturního hlášení tajného spolupracovníka] 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB [s krycím jménem „Docent“]

Stávkový výbor fakulty žurnalistiky UK, studenti 2. ročníku
HALAŠTOVÁ Šárka²¹⁹,

210 Podtrženo zeleně.

211 Podtrženo zeleně.

212 Podtrženo zeleně. Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 111–112.

213 TS „Epikur“ (reg. č. 5404), vlastním jménem Jan Vláčil (nar. 1943), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 173.

214 Po pravé straně prostřední část odstavce zaškrtnuta zelenou vlnovkou.

215 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 105–106.

216 Srov. Prohlášení vedení. *Mladá fronta*, č. 274 (21. 11. 1989), s. 2.

217 Informace není k dispozici.

218 Oba odstavce jsou zeleně přeškrtnuty.

219 Šárka Halaštová (nar. 1971), 1989/1990 studentka 2. ročníku FŽ UK.

Jaroslav PEŠICE²²⁰ – tel. 548573

Marek WOLLNER²²¹ – tel. 38051. 364

Aleš KADLČÁK²²² – tel. 38051. 364

3. ročník

Hanka TOMANOVÁ²²³, tel. 38051. 364

Jaromír BOSÁK²²⁴

Dan HRUBÝ²²⁵ – tel. 23221. 521

Elén STŘEČKOVÁ [Elena Strešková]²²⁶, tel. 38051. 364

4. ročník

Tomáš KLVANĀ²²⁷ – tel. 40101. 122

Petra RŮŽIČKOVÁ²²⁸

Michal SEDLÁČEK²²⁹ – tel. 742795

Dalšími organizátory stávk, kteří nejsou ve stávkovém výboru, jsou:

Pavel ŽÁČEK²³⁰, šéfredaktor studentského časopisu PROTO[,] a Milan PODOBSKÝ²³¹, šéfredaktor bulletinu CO PROTO.²³² Na dotaz Pramene, proč stávkový výbor neudal telefonní číslo na fakultu žurnalistiky UK[,] mu bylo sděleno, že telefony jsou odposlouchávány Státní bezpečností. Sdělili, že mají důkazy. Jaké však neuvědli.

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 151. Svodka ze dne 21. 11. 1989, strana 2. Originál, strojopis, 1 s.

220 Jaroslav Pešice (nar. 1970), 1989/1990 student 1. ročníku FŽ UK.

221 Marek Wollner (nar. 1967), 1989/1990 student 2. ročníku FŽ UK.

222 Aleš Kadlčák (nar. 1964), 1989/1990 student 2. ročníku FŽ UK.

223 Hana Tomanová (nar. 1970), 1989/1990 student 2. ročníku FŽ UK.

224 Jaromír Bosák (nar. 1965), 1989/1990 student 2. ročníku FŽ UK.

225 Dan Hrubý (nar. 1968), 1989/1990 student 2. ročníku FŽ UK.

226 Elena Strešková (nar. 1968), 1989/1990 studentka 3. ročníku FŽ UK.

227 Tomáš Klvaňa (nar. 1967), 1989/1990 student 4. ročníku FŽ UK.

228 Petra T. Růžičková (nar. 1963), 1989/1990 studentka 4. ročníku FŽ UK.

229 Michal Sedláček (nar. 1967), 1989/1990 student 4. ročníku FŽ UK.

230 Pavel Žáček, řečený „Pažout“, (nar. 1969), 1989/1990 student 3. ročníku FŽ UK.

231 Milan Podobský, řečený „Fefík“ (nar. 1966), 1989/1990 student 3. ročníku FŽ UK.

232 Srov. OTÁHAL, Milan, ref. 173, s. 85–86; PETRÁŇ, Josef. *Filozofové dělají revoluci*. Praha: Karolinum, 2015, s. 679–680; ŽÁČEK, Pavel. Co Studentským listům předcházelo. Anatomie vzniku jednoho časopisu. In: BARTŮNĚK, Martin; HRUBÝ, Dan; PEČINKA, Bohumil; ŽÁČEK, Pavel (eds.). *Takoví jsme byli... Studentské listy po 30 letech*. Praha: Prakul Production, 2019, s. 187–191.

Dokument č. 8c

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment [agenturního hlášení tajného spolupracovníka] 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB [s krycím jménem „Docent“]

Pramen sdělil, že dne 21. 11. 1989 byla svolána na Ústavu teorie a praxe žurnalistiky při FŽ [UK] schůze ROH, kde se 12 osob z 20 přihlásilo ke stávkovému hnutí studentů a vyjádřili podporu s generální stávkou. Na fakultě se množí besedy, např. byla uskutečněna beseda s Jaromírem HOŘCEM²³³, bývalým spisovatelem a šéfredaktorem časopisu Univerzita Karlova[,] a Milanem JUNGMANEM²³⁴, bývalým šéfredaktorem Literárních novin.

Pramen sdělil, že se množí návštěvy pracovníků zahraničních.²³⁵

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 152. Svodka ze dne 21. 11. 1989, strana 3. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 8d

[1989, 21. listopadu – Praha]. Fragment [agenturního hlášení tajného spolupracovníka] 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB [s krycím jménem „Docent“]

Dnešního dne se na vedoucího katedry tisku FŽ [UK] doc. PAULŮ [PAVLŮ]²³⁶ obrátili telefonicky zpravodajové BBC z Londýna²³⁷ a požadovali obecné zhodnocení současné situace na fakultě. Vzhledem k tomu, že interview požadovali v anglickém jazyce, bylo jim sděleno, ať se obrátí na doc. PERKNERA.²³⁸

Ohlášená návštěva Václava HAVLA na fakultě se do odchodu Pramene, tj. 15.30 hodin[,] nekonala.

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 153. Originál, strojopis, 1 s.

233 Jaromír Hořec, roz. Halbhuber, (1921–2009), český novinář, spisovatel a básník, zakladatel samizdatové edice Česká expedice a člen Masarykova demokratického hnutí.

234 PhDr. Milan Jungmann (1922–2012), český literární kritik a překladatel, publikoval v samizdatovém časopisu Obsah.

235 Podtrženo zeleně.

236 Doc. PhDr. Dušan Pavlů, CSc., (nar. 1948), vedoucí katedry periodického tisku a propagace Fakulty žurnalistiky UK; D „Dušan“ (reg. č. 28935), řízený O-StB Praha 9 S-StB Praha S-SNB hl. m. Prahy a Sčk.

237 Podtrženo zeleně.

238 Podtrženo zeleně.

Dokument č. 9

1989, 21. listopadu – Praha. Úřední záznam staršího referenta 3. oddělení XI. odboru II. správy SNB npor. Vojtěcha Němce obsahující hlášení tajného spolupracovníka o situaci na filozofické fakultě UK

[...] ²³⁹

Dne 21. 11. 1989 se v prostorách budovy FF UK shromáždilo asi 400 studentů. Představitelé stávkového výboru seznámili přítomné studenty s obsahem následujícího prohlášení ze dne 20. 11. 1989:

Z rozhodnutí fakultního fóra ze dne 20. 11. 1989 je stávka prohlášena za okupační. Naše požadavky se shodují s obsahem prohlášení studentů pražských vysokých škol ze dne 19. 11. 1989.²⁴⁰ Po včerejších negativních zkušenostech s vedením školy v čele s děkanem, které vyplynuly z večerního jednání, přebírá stávkový výbor dnešním dnem [zodpovědnost] za chod, provoz a pořádek v hlavní budově FF UK na náměstí Krasnoarmějců²⁴¹. Vyzýváme všechny pedagogy a zaměstnance fakulty, aby stávku podpořili a respektovali rozhodnutí stávkového výboru. Těm, kteří se k nám připojí[,] umožníme podílet se na řízení stávky prostřednictvím svých zástupců zvolených do stávkového výboru. Nepodporujte vedení fakulty, nepodporujte děkana. Jejich rozhodnutí jsou v rozporu se zájmy stávkujících studentů i celé společnosti.²⁴²

Po tomto prohlášení vystoupil zástupce FF UK s následujícím sdělením:

Včera ve večerních hodinách jsem se vrátil ze Suchdola z jednání fakultního stávkového výboru, kde byla zveřejněna zpráva, že v prostoru Zbraslavi se formují paradesantní jednotky určené k napadení a obsazení pražských vysokých škol. Stávkový výbor [požádal] vedení školy, aby udělali vše proto, aby paradesantní brigády nebyly proti studentům nasazeny. Na základě tohoto poznatku a po jednání s prof. VAŇKEM byly prostory fakulty vyklizeny. Před fakultou byla umístěna stávková hlídka, která posílala všechny studenty, kteří se do budovy dostavili[,] domů.

V průběhu jednání stávkového výboru²⁴³, které se uskutečnilo ~~asi v 8.30 hod.~~²⁴⁴, vystoupil neustanovený zástupce ÚV SSM, který vyslovil nutnost rozšířit kontakty zejména se zástupci stávkového výboru ČVUT, který má větší možnosti kontaktů mezi dělníky v jednotlivých závodech na území Prahy. Dále je nutné rozšířit vliv na Slovensko. V tomto směru nabídl finanční krytí cest do jednotlivých krajů z prostředků ÚV SSM. Všechny snahy musí směřovat ke generální stávce vyhlášené na

239 V záhlaví je poznámka tužkou: 2660 PRCHAL, modrým perem pokyn náčelníka XI. odboru II. S-SNB mjr. JUDr. R. Hájka: – do svodky na AO, – po vytěžení zpět na 11. odbor [zde tužkou: !], – zhotovit kopie pro 9., 10. a 12. odbor, mjr. Hájek 21/11. Pod záhlavím poznámka tužkou: Zkrátit a dát do DSZ, získána od 2[?]. Ž.

240 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 32.

241 Dnes náměstí Jana Palacha.

242 Srov. PETRÁŇ, Josef, ref. 232, s. 808–814.

243 Zde vepsáno tužkou: FF UK.

244 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: 21. 11. 1989 ráno.

27. 11. 1989. V současné době je stávka z velké části pouze pražskou záležitostí a veřejnost v jednotlivých krajích není o zákroku bezpečnosti dostatečně informována.

Zástupce FAMU uvedl, že pracovníci FAMU se připojili ke stávce studentů s tím, že budou chodit do zaměstnání, avšak vzdají se za dobu stávky platu. Toto jednání je třeba ocenit a prostřednictvím stávkových výborů vyzvat k následování pracovníky dalších VŠ. Dále se uskutečnilo jednání se zástupci vojenských vysokých a středních škol o jejich možnosti vstupu do stávky. Tato jednání nejsou ukončena a výsledek není znám.²⁴⁵

Zástupce Pedagogické fakulty UK prohlásil, že děkan fakulty prof. SÝKORA²⁴⁶ odmítl veškeré požadavky studentů na stávku jako činnost hrubě narušující vzdělávací proces a běh fakulty. K tomu prohlásil, že za veškeré dění v budově bere k zodpovědnosti stávkový výbor a za případné škody, které vzniknou na majetku v socialistickém vlastnictví[,] bude zcela odpovědný stávkový výbor.²⁴⁷

V budově FF UK je zřízeno tiskové středisko[,] do něhož se v 8.30 hod. dostavili blíže nezjištěn²⁴⁸ novináři z Velké Británie.

Z vestibulu školy byla odstraněna demonstrativním způsobem busta V. I. LENIN[N]A a jeho obraz.

St. ref. [...] ²⁴⁹

npor. Němec

VSRS 3. odd. 11. odb. [...] ²⁵⁰

mjr. JUDr. Milan SOUČEK

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, mezi č. l. 132–133. ÚŘEDNÍ ZÁZNAM, 21. 11. 1989. Originál, strojopis, 2 s.

Dokument č. 10

1989, 21. listopadu – Praha. Svodná informace 3. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavená z agenturních hlášení tajných spolupracovníků a oficiálních styků

[...] ²⁵¹

Podle sdělení ředitelky DILIA Heleny KOCOUBOVÉ začali členové závodního výboru ROH pod vedením předsedkyně Libuše ČERNÉ, nar. 14. 10. ²⁵² 1940[,] získávat mezi zaměstnanci DILIA podpisy pod svoji rezoluci na podporu generální stávky

245 Odstavec je přeškrtnut tužkou.

246 Prof. PhDr. Miloslav Sýkora, CSc., děkan Pedagogické fakulty UK.

247 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 238–239.

248 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *neustanovení*.

249 Nečitelný podpis.

250 Nečitelný podpis.

251 V záhlaví je poznámka zeleným perem: s. *Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*.

252 Škrtnuto tužkou.

dne 27. 11. 1989. Podle sdělení ČERNÉ se k uvedené rezoluci připojila většina zaměstnanců.

Ze strany řady pražských divadel byla DILIA oficiálně vyzvána, aby se připojila k jejich protestní stávce. Osobním zásahem ředitelky DILIA KOCOUROVÉ nebyl tento požadavek akceptován a byl jednoznačně odmítnut.²⁵³

Ve vstupních prostorách DILIA je vyvěšována řada protestních prohlášení divadel, Čs. strany socialistické, MV SSM apod. Se vši pravděpodobností je organizátorkou této akce vedoucí redakce divadelního odboru DILIA Jitka SLOUPOVÁ, nar. [...] 1953, která je osobní přítelkyní Václava HAVLA a v minulosti byla organizátorkou řady podpisových akcí v DILIA.

Zaměstnanci DILIA byli oficiálně pozváni na představení divadla Laterna magika dne 22. 11. 1989, kde na místo divadelního představení bude organizován tzv. diskusní klub.²⁵⁴

Ing. Břetislav BĚHAL, tajemník odborového svazu pracovníků ve zdravotnictví, člen KSČ[,] sdělil, že na odborové zdravotnické orgány ÚRO docházejí dotazy od předsedů závodních výborů ROH jednotlivých pražských nemocnic a zdravotnických zařízení týkající se stanovisek odborářů zdravotníků k zásahu jednotek SNB dne 17. 11. 1989. Vedení odborového svazu zdravotníků jednomyslně podporuje stanovisko federální vlády ČSSR a souhlasí se zásahem příslušníků SNB proti protistátní demonstraci. Toto stanovisko bylo rovněž sděleno ZV ROH ve zdravotnických zařízeních v Praze. Tam však nastala taková situace, že předsedové ZV ROH nemocnic Motol, Bulovka, OUNZ Praha 4 pod nátlakem lidí přistoupili na zpracování rezolucí obsahujících odsouzení uvedeného zásahu.

TS DIPLOMAT, reg. č. 4774²⁵⁵ – ŘO npor. JUDr. Grois²⁵⁶

Pramen měl možnost dne 20. 11. 1989 hovořit se Synodním seniorem Česko-bratrské církve evangelické ThDr. Josefem HROMÁDKOU, který ho v rozhovoru seznámil krátce se závěry Synodu ve dnech 15. až 18. 11. 1989²⁵⁷ a se svým názorem na současnou vnitropolitickou situaci v ČSSR. Svoje stanovisko vyjádřil v tom smyslu, že mu půjde o „ulamování hrotů“. Nesouhlasí s nepřiměřeným zásahem pořádkových jednotek dne 17. 11. 1989. Nevíní však Bezpečnost, ale politické představitele, kteří k tomu dali příkaz. Chtěl by v případě[,] když to bude nutné a shromáždí se více osob na demonstraci, jít mezi ně a zabránit projevům agresivity, aby nebylo nutno zasáhnout ze strany pořádkových jednotek. Doporučoval, aby se o požadavcích[,] které se objevují, vedl dialog s kompetentními lidmi, ale na vhodných místech v objektech, nikoliv na veřejnosti, ale za podmínek dodržení principu demokratické

253 Po pravé straně jsou oba odstavce zatřeny tužkou a opatřeny poznámkou: *noc do 22.00.*

254 Po pravé straně je odstavec zatřen tužkou a opatřen poznámkou: *noc do 22.00.*

255 TS „Diplomat“ (reg. č. 4774), vlastním jménem Bohumil Prácheňský, roz. Karfiol, (nar. 1951), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 212.

256 Npor. JUDr. Vlastimil Grois (nar. 1945), 1988–1990 SR 3. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

257 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 23–24.

diskuse. Zcela kategoricky odmítl útoky na ústavní činitele, jejich hanobení, jakož i negaci socialismu. Vyjádřil se, že jej bude obhajovat, ale ten „reálný“, bez úplatkářství, protekcí a korupce, tak jak byl zamýšlen. Svůj názor na řešení stávající situace sdělí primátorovi hl. města Prahy, kam je objednán.

Jako předs. Ekumenické rady církví chce dr. HROMÁDKA dosáhnout vlivem tlaku i ostatních členských církví, aby zprostředkující úlohu se státem sehrála právě ERC.

Hovořil i o kardinálu řím. katol. církve Fr. TOMÁŠKOVI²⁵⁸ a domnívá se, že by mohli svojí autoritou zamezit, aby se demonstrace zvrhly k protispolečenským vystoupením.

Z jednání Synodu sdělil, že jeden ze synodálů vystoupil s požadavkem, aby Synod požádal o odstoupení ADAMCOVY vlády. Požadavek podepsalo 32 synodálů. Proti této akci dr. HROMÁDKA ostře vystoupil se stanoviskem, že nelze vést dialog[,] po kterém se volá[,] s někým, komu nedůvěřuji a k němuž se obrátí v blíže neupřesněné záležitosti obsažené v dopise, jak sdělil, že Synod předal s. ADAMCOVI dopis, který nebyl nikde publikován a předán přímo pouze s. ADAMCOVI.²⁵⁹ K této příležitosti proběhlo tajné hlasování a stanovisko dr. HROMÁDKY proti odstoupení vlády podpořila většina účastníků Synodu, včetně těch 32, kteří původní návrh požadoval zařadit na program jednání.

Dr. HROMÁDKA naznačil, že vedení církve chce aplikovat přístup evangelické církve v NDR[,] tj. neutralizátora rozjitřených emocí a vášní[,] a odvést lidi z ulic do sálů, ale za předpokladu, že v sálech bude na otázky odpovídat kvalifikovaný politik.

Při rozhovoru hodnotil dr. HROMÁDKA negativně vystoupení premiéra vlády ČSR v televizi dne 19. 11. 1989 večer²⁶⁰, neboť dle jeho názoru měl říci[,] že zásah bezpečnostních složek dá prošetřit, ale to neřekl.

ThDr. Josef HROMÁDKA, nar. [...] 1936, bytem Praha 7, Ovinecká 27.

Objekt akce „DUB“²⁶¹ (K. SRP, býv. předseda Jazzové sekce, nyní předseda ARTFORA) sdělil, že iniciátory protistátního prohlášení v Činoherním klubu v Praze dne 19. 11. 1989 ve 22.00 hod. za společenskou organizaci ARTFORUM byl výtvarník Josef SKALNÍK, nar. [...] 1948²⁶², svobodného povolání, bytem Praha 7, U letenského sadu 10, a vedoucí hudební skupiny Mikoláš CHADIMA²⁶³, bytem Praha 7,

258 František kardinál Tomášek (1899–1992), 1977–1991 arcibiskup pražský a primas český.

259 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 53–55.

260 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 42–43.

261 SS „Dub“ (reg. č. 34961) k osobě Karla Srpa (nar. 1937) byl veden 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 227.

262 Josef Skalník (nar. 1948), český výtvarník a grafik, spoluzakladatel Jazzové sekce a OF; TS „Gogh“ (reg. č. 24116) byl řízen 1. oddělením I. odboru II. S-SNB. Srov. KOUTSKÁ, Ivana a kol., ref. 43, s. 119.

263 Mikoláš Chadima (nar. 1952), český zpěvák a multiinstrumentalista, frontman hudební skupiny MCH Band, signatář Charty 77.

Čechova ul. č. 7, dělník Technického musea v Praze. Předsedu ARTFORA informoval Josef SKALNÍK o zaangažování ARTFORA do nepřátelského seskupení oposice uskutečněné v Činoherním klubu v ranních hodinách dne 20. 11. 1989 v 0.4[0] hod. v bytě K. SRPA. SRP vyjádřil názor, že angažovanost ARTFORA v tomto seskupení je problematická.

Podle sdělení tajemníka Svazu českých spisovatelů Františka MANDÁTA²⁶⁴ bude dne 22. 11. 1989 svolán mimořádný výbor SČS[,] na kterém bude přijato prohlášení SČS k událostem dne 17. 11. 1989 v Praze.

Uvedené bude formulováno tak, že čeští spisovatelé nejsou příznivci mimořádných řešení a fyzického násilí. Na mluvené slovo nesmí být reagováno silou. SČS odsuzuje všechny extrémny, bez ohledu na strany, které je uplatňují[,] a nesouhlasí s vyvoláváním napětí ve společnosti. Míra zásahu SNB nebyla adekvátní situaci, neboť demonstranti se nedopouštěli žádného násilí.²⁶⁵

Fr. MANDÁT dále uvedl, že většina členů SČS nesouhlasí se zásahem jednotek SNB. Spisovatelka Eliška HORELOVÁ²⁶⁶ a Alois VOLKMAN opakovaně navštívili sekretariát SČS a žádali, aby bylo vydáno protestní prohlášení odsuzující zásah jednotek SNB.²⁶⁷

Fr. MANDÁT dne 20. 11. 1989 hovořil s tajemníkem českého PEN-CLUBu Ondřejem NEFFEM²⁶⁸ o průběhu schůze konané dne 19. 11. 1989 v bytě básníka Karla ŠIKTANCE.²⁶⁹

Podle sdělení NEFFA se zde kromě řady členů českého PEN-CLUBu sešlo pět členů výboru této organizace, kteří přijali prohlášení odsuzující zásah SNB dne 17. 11. 1989.²⁷⁰

NEFF odmítl informovat o obsahu tohoto prohlášení. Podobné stanovisko zaujala tajemnice českého PEN-CLUBu Marta KADLEČÍKOVÁ²⁷¹. Část tohoto prohlášení byla údajně otištěna dne 20. 11. 1989 v deníku Svobodné slovo.²⁷²

Dne 22. 11. 1989 bude z iniciativy spisovatele Vladimíra MACURY²⁷³ svolána členská základna Literárního klubu Prahy a Stř. kraje při SČS. Programem této

264 František Mandát (nar. 1952), 1988–1989 tajemník Svazu českých spisovatelů.

265 Srov. Od argumentů síly k síle argumentů. Stanovisko výboru Svazu českých spisovatelů. *Rudé právo*, č. 276 (23. 11. 1989), s. 1.

266 PhDr. Eliška Horelová (1925–2015), česká prozaička.

267 Po levé straně byly tři odstavce tužkou zaškrtnuty.

268 Ondřej Neff (nar. 1945), český spisovatel science fiction, 1987–1989 redaktor týdeníku Svazu českých spisovatelů Kmen.

269 Karel Šiktanc (nar. 1928), český básník, textař a scenárista.

270 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 65.

271 Marta Kadlečiková (1935–1996), česká spisovatelka a scenáristka. TS „Anna“ (reg. č. 13408) byla řízena 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 213.

272 Ve výtisku *Svobodného slova*, č. 273 (20. 11. 1989), nebylo toto prohlášení vydáno.

273 PhDr. Vladimír Macura, DrSc., (1945–1999), český spisovatel, literární vědec a kritik.

mimořádné schůze bude přijetí rezoluce odsuzující zásah jednotek SNB dne 17. 11. 1989.²⁷⁴

Prostřednictvím oficiálních styků, TS MILOŠ, reg. čís. 24998²⁷⁵, SIRIUS, reg. čís. 20262²⁷⁶, DOCENT, reg. čís. 30476²⁷⁷ (ŘO Kaidl²⁷⁸) bylo zjištěno, že ve většině ústavů vědecko-výzkumné základny resortu MZSV ČSR jsou na úrovni ZO SSM, ZV ROH a ZO KSČ přijímána prohlášení a stanoviska k současné vnitropolitické situaci a k událostem v Praze.

Ve všech prohlášeních je ve větší nebo menší míře odsuzován zákrok pořádkových sil proti demonstrantům dne 17. 11. 1989. Zákrok je označován za neadekvátní, brutální apod. Je vznášen požadavek, aby záležitost byla důsledně prošetřena a vyvozeny závěry (potrestání zodpovědných osob, jejich odchod z funkcí). V některých stanoviscích je vedení KSČ a vláda ČSSR vyzývána k zahájení otevřeného dialogu se všemi občany. ZO SSM se připojují k prohlášení ÚV SSM a jeho předsedy.

Převážná většina komunistů z těchto ZO KSČ je proti ojedinelým hlasům za připojení se ke stávce. Čestní komunisté kritizují nedostatek informovanosti, schází jim zásadní vystoupení představitelů KSČ, jasná a principiální stanoviska. I to je v prohlášeních konstatováno.

TS VILDA ([reg. č.] 210 44)²⁷⁹

Dne 20. 11. 1989 zorganizoval ZV ROH nakladatelství Čs. spisovatel podpisovou akci odsuzující zásah příslušníků SNB dne 17. 11. 1989. Uvedenou petici podepsalo 90 % zaměstnanců, včetně některých členů KSČ, přestože ZO KSČ zaujala k tomuto prohlášení odmítavé stanovisko.

Členové ZV ROH umístili petici se všemi podpisy ve výloze knihkupectví nakladatelství Čs. spisovatel (Praha 1, Národní tř. 9). Po několika hodinách byla tato petice na pokyn ředitele Jana PILAŘE²⁸⁰ z výlohy stažena.

Obsahem petice je současně výzva k respektování protestní stávkou dne 27. 11. 1989.

Současně TS VILDA sdělil, že na budově SČSP (Praha 1, Smetanovo nábřeží), stejně jako v jejím okolí[,] je množství nápisů vyzývajících ke svobodným volbám,

274 Po levé straně byl odstavec tužkou zaškrtnut. Srov. Prohlášení spisovatelů. *Svobodné slovo*, č. 277 (24. 11. 1989), s. 5.

275 TS „Miloš“ (reg. č. 24998), vlastním jménem Rostislav Žák (nar. 1954), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 215.

276 TS „Sirius“ (reg. 20262), vlastním jménem Tadeáš Grajchman (nar. 1950), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. tamtéž, s. 214.

277 TS „Docent“ (reg. č. 30476), vlastním jménem Karel Smetana (nar. 1930), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. tamtéž, s. 216.

278 Mjr. JUDr. Pavel Kaidl (nar. 1947), 1988–1990 SRS 3. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

279 TS „Vilda“ (reg. č. 21044), vlastním jménem Vilém Nejtek (nar. 1932), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 215.

280 Doc. PhDr. Jan Pilař (1917–1996), český spisovatel, básník a literární kritik, 1970–1989 šéfredaktor ředitel nakladatelství Československý spisovatel.

připojení dělníků ke stávce apod. Ve vývěskové skříňce divadla DISK (Praha 1, Smetanovo náměstí 16) je vystavena celá řada protestních prohlášení, včetně prohlášení VŠ studentů dělníkům a rolníkům ČSSR.²⁸¹

Podobně je na nám. Krasnoarmějců proti budově Rudolfiny umístěn velký transparent s nápisem „Nechceme kůl v plotě“.

TS RADEK, sv. č. 30 691²⁸² – ŘO mjr. Pavel KAIDL

V průběhu dne 20. 11. 1989 se ve Výzkumném ústavu psychiatrickém a v Psychiatrické léčebně v Praze-Bohnicích rozšiřovaly a byly podepisovány petice pod názvem „Pracovníci ve zdravotnictví za očistu a proti násilí“. Obsahem petice je odsouzení zákroku pořádkových jednotek proti studentům dne 17. 11. 1989 v Praze, vyšetření případu a potrestání viníků, otevřený dialog s vedením KSČ a vládou ČSSR. Podle vyjádření Pramene petice byla zpracována na Lékařské fakultě UK v Praze a ve Fakultní nemocnici v Praze 2.

V odpoledních hodinách dne 20. 11. 1989 sestavili nestraníci Výzkumného ústavu psychiatrického v Praze stanovisko s výzvou ZO KSČ v ústavu. Ve výzvě je odsuzující názor proti zásahu Bezpečnosti, žádost o prošetření, potrestání viníků a odvolání z funkcí. V uvedeném ústavu je otevřeně vyjadřována nedůvěra vedení KSČ a vládě ČSSR.

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 160–164. Svodná informace 3. oddělení XI. odboru II. S-SNB, 21. 11. 1989. Originál, strojopis, 5 s.

Dokument č. 11a

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment svodky 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení tajných spolupracovníků, důvěrníků i kádrových příslušníků

[...] ²⁸³

1. QIDO²⁸⁴ (SURANIČ²⁸⁵)

Dne 20. 11. 1989 v dopoledních hodinách se někteří členové filmové sekce SČDU sešli a pod vedením režiséra Jiřího SVOBODY²⁸⁶ (FSB) sepsali prohlášení na podporu studentského hnutí ze strany filmových pracovníků, k podpoře gen. stávky dne

281 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 75–76.

282 TS „Radek“ (reg. č. 30691), vlastním jménem MUDr. Ivo Klár (nar. 1945), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 216.

283 V záhlaví je poznámka zeleným perem: s. *Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*.

284 TS „Qido“ (reg. č. 26748), vlastním jménem Zdeněk Zaoral (nar. 1945), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 243.

285 Npor. JUDr. Jan Suranič (nar. 1954), 1988–1990 SR 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

286 Jiří Svoboda (nar. 1945), český režisér a scenárista.

27. 11. 1989 tím, že by se nepořádala filmová představení.²⁸⁷ Tyto skutečnosti byly projednány za aktivního přispění Pavla MELOUNKA²⁸⁸ v časopise SCÉNA, kde je MELOUNEK redaktorem.

V 5. ZO KSČ FSB někteří členové výboru odsuzovali zákrok VB a následné vystoupení předsedy vlády ČSR s. PITRY. Neaktivněji vystupovali dramaturg Jan FEDEŠ, Soňa KROUPOVÁ a scenárista KUKAL²⁸⁹. V této „aktivitě FSB“ se aktivně angažuje i režisér FSB Fero FENIČ²⁹⁰, který přenesl tuto aktivitu do Filmového klubu. Dle jeho vyjádření již získal 200 podpisů filmových pracovníků[,] včetně podpisu herce divadla YPSILON Vladimíra KRATINY²⁹¹. FENIČ dával podepisovat 5 petic. Mimo to byla ze strany filmových pracovníků uskutečněna výzva krajským filmovým podnikům k zastavení všech projekcí.

2. Dnešního dne ve 14.00 hodin při zasedání CZV KSČ se část členů bude snažit prosadit, aby se ČsRo postavil za akce studentů. Upozorněn s. KVAPIL²⁹² s cílem přijetí vlastního opatření.

s. Malík²⁹³

3. Dnešního dne se má uskutečnit stávka studentů sportovního gymnázia v Přípotoční ulici, Praha 10[,] a mezi studenty mají přijít studenti VŠ (neupřesněno jaké), kteří jim budou vysvětlovat své požadavky. Ředitelkou školy je Alena KLAPUŠOVÁ, manželka místopředsedy ÚV ČSTV.

s. Lála²⁹⁴

4. Předložen návrh na realizaci A-VLNA. Praha a Stř. kraj v plném rozsahu, ostatní KS SNB pouze vyslání pracovníků Stb do objektů s tím, že by vypnuli nežádoucí vysílání.²⁹⁵ Předběžně upozorněn 7. odb. ZDE²⁹⁶ a 2. odbor XIII. S-SNB.²⁹⁷

5. Dne 21. 11. 1989 ve 13.30 nebo 14.00 hodin se má uskutečnit z podnětu některých členů ZV ROH Krátkého filmu Praha schůze v Divadle hudby, kde se má

287 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 260.

288 Pavel Melounek (1957–2010), český novinář, filmový kritik a publicista.

289 Dušan Kukal (nar. 1954), český scenárista a dramaturg.

290 Fero Fenič, vlastním jménem František Fenič (nar. 1951), slovenský a český filmový režisér a scenárista.

291 Vladimír Kratina (nar. 1952), český herec.

292 Karel Kvapil (nar. 1945), červenec–prosinec 1989 ústřední ředitel Čs. rozhlasu.

293 Npor. JUDr. Arnošt Malík (nar. 1956), 1988–1990 SR 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

294 Mjr. Zbyněk Lála (nar. 1947), 1988–1990 SR 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

295 K akci „Vlna“ 11. odboru II. S-SNB zaměřené k zesílení ochrany ČST, ČsRo a spojovací soustavy srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 243–247.

296 K zaměření kontrarozvědčné činnosti VII. odboru II. S-SNB srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 4, s. 198; BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 882–885.

297 Druhý odbor zvláštní správy SNB (XIII. S-SNB) byl specifickým pracovištěm pro oblast radio-rozvědky. Srov. rozkaz náčelníka XIII. správy SNB z 1. 2. 1989. Dostupné z: https://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozказы/orstb71-89/rn_xiii_s_snb_5_1989.pdf [cit. 2021-10-01].

podepisovat petice na podporu kulturních pracovníků.²⁹⁸ Informován ÚŘ Čs. filmu s. Tugan VESELÝ²⁹⁹, ředitel Krátkého filmu s. Lubomír JAKEŠ³⁰⁰ je mimo území ČSSR.

mjr. Balšán³⁰¹ (Signál)

6. Ve 13.00 hodin se má uskutečnit před objektem ČsRo demonstrace. Výzva byla vyhlášena dnešního dne na VN. Z OS SNB P-2 byla vyslána skupina příslušníků VB v počtu 30 s tím, že bude ještě posílena. Opatření bylo projednáno mezi ÚŘ ČsRo s. Kvapilem a orgány VB.³⁰²

Ve 13.00 hodin se má uskutečnit ve studiu č. 1 nebo 2 nepovolené shromáždění, kde se mají přijmout prohlášení na podporu studentů. Informován ÚŘ ČsRo s. Kvapil, který provede osobně různé opatření.

Dochází k zvýšenému nárůstu petic z různých míst ČSSR, kde se požaduje jejich zveřejnění v ČsRo. Obsahově jsou zaměřeny na podporu studentů. Petice se soustřeďují u s. Jenčí nebo Babiska.

Dne 20. 11. 1989 se pokusil hlasatel MRAVINAC³⁰³ přečíst prohlášení studentů na stanici HVĚZDA. Byl okamžitě vypnut z hlasatelny, byl odvolán z funkce hlasatele v živém vysílání. Obdobně byla snaha číst petici ze strany hlasatele moderátora Jana ROSÁKA³⁰⁴ (objekt akce ROSA³⁰⁵), ale bylo mu v tom zabráněno.

npor. MALÍK (ROBERT³⁰⁶ č. 12)

7) Dne 20. 11. 1989 se uskutečnila v ČTK mimořádná schůze členů SSM a mladých lidí, která přijala prohlášení[,] v němž je odsuzován zákrok SNB proti studentům, žádají prošetření a vyjadřují nesouhlas s obsahem zpráv, které k této události vydala ČTK. Prohlášení podepsal Martin Beck, předseda CZV SSM ČTK. Příloha.³⁰⁷

Mezinárodní redakce ČTK zaujala stanovisko k situaci z podnětu 1. ZO KSČ a ostatních spol. organizací, kde je obsaženo negativní prohlášení k zásahu VB, je zde vytyčen požadavek na důkladné prošetření případu, požaduje se od ÚV KSČ jednoznačné stanovisko a kdo odpovídá za zákrok, odsuzují šíření nepravdivých

298 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s.100–101.

299 Tugan Veselý, leden–listopad 1989 ústřední ředitel Československého filmu.

300 Lubomír Jakeš (nar. 1950), 1985–1989 ředitel Krátkého filmu.

301 Mjr. Petr Balšán (nar. 1942), 1988–1990 starší redaktor redakce časopisu Bezpečnost, Politický odbor FMV.

302 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 382–383.

303 Ivo Mravinac (nar. 1961), český rozhlasový hlasatel.

304 Jan Rosák (nar. 1947), český rozhlasový a televizní hlasatel.

305 Osobní spis PO „Rosa“ (reg. č. 33159) k osobě Jana Rosáka (nar. 1947) byl veden 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB.

306 TS „Robert“ (reg. č. 19116), vlastním jménem Pavel Fiala (nar. 1953), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 241.

307 Příloha nebyla přiložena.

zpráv a emotivního jednání, vyzývají k dialogu na základě Ústavy, chtějí napomoci k řešení situace svým profesionálním přístupem k práci.

por. Hajs³⁰⁸

Dne 21. 11. 1989 se objevila v prostorech stanice metra MUZEUM výzva pracovníků Čs. rozhlasu. Text nebyl blíže ustanoven.

npor. JUDr. MALÍK Arnošt

Podle sdělení zástupce šéfredaktora Rudého práva Jaroslava KOJZARA³⁰⁹ panuje i v redakci Rudého práva značný chaos a nervozita a dochází k silné diferenciaci názorů. Zejména u mladých redaktorů ochabuje pod vlivem událostí politická sebejistota, čeká se na zásadní vystoupení vedoucích představitelů strany a státu. Vyrůstají obavy z budoucnosti, z životní existence.³¹⁰

por. HAJŠ Miloslav

Dne 21. 11. 1989 byla svolána mimořádná schůze ROH Filmového ústavu Praha, která přijala dokument k podpoře čs. kulturních pracovníků z hlediska tzv. Občanského fóra a tento odeslala vládě ČSSR, ÚV KSČ, redakcím Lidové demokracie a Svobodného slova.³¹¹ Jedná se o odsouzení zákroku SNB v pátek dne 17. 11. 1989, k podpoře plánované generální stávkou dne 27. 11. 1989 a dalších požadavků „iniciativ“ k dialogu a stanovisku řešení krizové situace v ČSSR.

npor. JUDr. SURANIČ Jan

(D-POLNÁR³¹² č. 2/89 a TS MARTIN³¹³ č. 10/89)

V dopoledních hodinách dne 21. 11. 1989 se snažilo 12 studentů proniknout do ČST³¹⁴, aby se zúčastnilo připravovaného mítinku technických pracovníků, který měl být v 11. hod. Závodní stráž jim zabránila v účasti na tomto mítinku.³¹⁵ Mítink pracovníků se uskutečnil na nádvoří za jižní branou a vystoupili na něm vedoucí pracovníci ČST s. PRUŽINA³¹⁶ a náměstek VONDRA³¹⁷. Pod jejich vlivem se mítink několika desítek televizních pracovníků rozešel.

308 Por. Miloslav Hajs (nar. 1954), 1988–1990 SR 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

309 Jaroslav Kojzar (nar. 1937), zástupce šéfredaktora Rudého práva, orgánu ÚV KSČ.

310 Podtrženo zeleně; po levé straně odstavec zatržen černě, po pravé silně zeleně a opatřen poznámkou: *Svodka*.

311 Podtrženo zeleně.

312 D „Polnár“ (reg. č. 448), vlastním jménem Rudolf Prokeš (nar. 1930), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 249.

313 TS „Martin“ (reg. č. 36931), vlastním jménem Stanislav Bensch (nar. 1945), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 245.

314 Podtrženo zeleně.

315 Podtrženo zeleně; po levé straně odstavec zatržen černě, po pravé silně zeleně a opatřen poznámkou: *Svodka*.

316 Ing. Lubomír Pružina, 1979–1989 ředitel TS Praha ČST.

317 Jaroslav Vondra, 1987–únor 1990 náměstek ústředního ředitele ČST pro výrobu, techniku a ekonomiku.

O současné situaci v ČST jedná od 13. hod. kolegium ÚŘ ČST, výsledky nejsou dosud známy.

mjr. JUDr. ŠUBRT Břetislav³¹⁸

Kolem 13. hod. se v ČsRo Studio 1 uskutečnil nepovolený mítink³¹⁹[,] jehož se zúčastnilo asi 100 pracovníků.³²⁰ Vystoupil zde hlasatel WEIDLICH [WEINLICH]³²¹, který uvedl, že dne 17. 11. 1989 byl mezi studenty na Národní třídě a byl očitým svědkem policejního masakru. Proto je třeba na policii házet zápalné lahve, zapalovat jim auta a ukázat, kdo má ve státě moc.³²²

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 158–159, 157. SVODKA, 21. 11. 1989. Originál, strojopis, 3 s.

Dokument č. 11b

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment svodky 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z hlášení tajných spolupracovníků, důvěrníků i kádrových příslušníků

[...]³²³

Správa radiokomunikací Praha dostala z ČST oficiální požadavek, aby zajistila přímý přenos z Václavského náměstí kolem 17. hod., kde budou blíže nespecifikované projevy.³²⁴

V ČST bylo vydáno prohlášení, že pokud nebude do 19.30 hod. odvysíláno prohlášení vlády ČSSR³²⁵, tak v 19.30 hod. končí vysílání ČST.

Na Kavčích horách se má dne 21. 11. 1989 sejít shromáždění asi 5 000 osob, převážně z řad pracovníků ČST. Celá akce se má filmovat a jsou odhodláni vstoupit do vysílání přečíst svoje prohlášení. (Neprověřeno.)³²⁶

Učitelé na středních i vysokých školách zjišťují, čí rodiče jsou příslušníci SNB.³²⁷

318 Mjr. JUDr. Břetislav Šubrt (nar. 1948), 1988–1990 SR 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

319 Podtrženo zeleně.

320 Podtrženo zeleně. Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 192.

321 Karel František Weinlich (1930–2020), český rozhlasový režisér.

322 Podtrženo zeleně; po levé straně odstavec dvojité zatržen černě, po pravé dvojité zeleně a opatřen poznámkou: *Svodka*. Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 16, s. 90.

323 V záhlaví je poznámka černým perem: 4. odd. – 11. odbor, poznámka zeleným perem: s. *Knížek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knížka: *Knížek*. Jde o 4. stranu svodky.

324 Po levé straně odstavec modře zatržen.

325 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 63–64.

326 Po levé straně odstavec zeleně zatržen.

327 Podtrženo zeleně.

Na Václavském náměstí vyzývají studenti občany, aby dnes nechodili na demonstraci, protože se bude jednat o provokaci ze strany Bezpečnosti a od zítřejšího dne bude vyhlášeno stanné právo. Údajně k tomu byly na Václavském náměstí vylepeny plakáty.³²⁸

Do stávky vstoupili také řidiči nákladních taxi a odmítají dopravovat občanům zboží do bydlíště.³²⁹

(TS GUSTAV³³⁰, č. 9/89)

kpt. LÁLA Zbyněk

Předcházející informace s. MALÍKA byly PRAMENEM z oficiálního vedení ČST prověřeny a upřesněny.³³¹ Na dopoledním mítinku si účastníci vynutili přijetí prohlášení, které bude přečteno dnes pracovníky ČST v Televizních novinách. Obsahuje odsouzení zákroku Bezpečnosti dne 17. 11. [1989], neobsahuje však požadavky na změnu ve vedení strany a státu.³³² Byly pořizeny záběry zahraničních štábů, které byly odvysílány do zahraničí. Správa radiokomunikací skutečně obdržela požadavek od ČST, který byl však zaslán nově vytvořenou paralelní strukturou ČST bez vědomí stávajícího vedení ČST. Tento požadavek byl ze strany vedení ČST zrušen. Na den 22. 11. [1989] v 8.00 hod. je opět svolán mítink pracovníků ČST. Veškeré akce paralelní struktury ČST řídí DV ROH z přenosů.³³³

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 156. 4. odd. – 11. odbor. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 11c

1989, 21. listopadu – Praha. Fragment svodky 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z hlášení tajných spolupracovníků, důvěrníků i kádrových příslušníků

[...]³³⁴

V souvislosti se studentskou demonstrací do současné doby ve FSB podepsalo petici za tzv. Občanské fórum na 500 tvůrčích pracovníků. Organizátory³³⁵ jsou redaktor časopisu Scéna Pavel MELOUNEK, dramaturg Jan FEZAŠ, kameraman Jan

328 Po levé straně odstavec zatržen zeleně.

329 Podtrženo zeleně.

330 TS „Gustav“ (reg. č. 34855), vlastním jménem Karel Perch (nar. 1949), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 244.

331 Podtrženo zeleně.

332 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 119–120.

333 Podtrženo zeleně. Po levé straně odstavec dvojité zatržen, poslední dvě věty čtyřnásobně, a označen poznámkou: *Podpalec*. Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 14, s. 247–316.

334 V záhlaví je černá poznámka: *11. odbor – 4. odd.*, zeleným perem: *s. Knižek* a černým perem podpis SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Knižka: *Knižek*. Šlo o 5.–6. stranu svodky.

335 Podtrženo zeleně.

SOBOTKA a scenárista KOPŘIVA. Dne 22. 11. [1989] v 7.00 hod. se v restauraci v Riegrových sadech uskuteční plenární zasedání SČDU, které patrně přijme výzvu, aby herci pražských divadel přerušili stávku s odůvodněním finančních ztrát, které by mohly být použity pro stávkový výbor studentů.³³⁶

Na ÚV ČSTV proběhla dne 20. 11. 1989 výroční členská schůze KSČ, na které byly projeveny názory pracovníků, které se formulovaly v prohlášení zveřejněném dnešního dne v Čs. sportu.³³⁷ Většina přítomných podpořila politiku KSČ s tím, že není možné řešit současné problémy způsobem, jakým byla řešena demonstrace studentů a dalších čs. občanů dne 17. 11. 1989 (odpor proti zbytečnému násilí). Vedoucí referent ZÚ na ÚV KSČ³³⁸ Jaroslav SPURNÝ a někteří další pracovníci uváděli, že je nezbytné, aby vedoucí straničtí funkcionáři vyjeli do základních organizací a řešili situaci podobně jako v NDR.

V redakci deníku Čs. sport se včera uskutečnilo plénum ROH, na kterém byla projednána podpora prohlášení ÚV ČSTV k současné situaci. Většina pracovníků jej podpořila, pouze redaktori Vladimír ZEMÁNEK³³⁹, Vladimír URBAN, Lumír PROPPER otevřeně vystupovali z vyhraněné protispolečenských pozic, požadovali svobodu tisku, otevřený dialog, zřízení tzv. nezávislého novinářského svazu a zrušení monopolu KSČ.

Šéfredaktor deníku Čs. sport Jaromír TOMÁNEK³⁴⁰ vystoupil s tím, že deník musí podporovat stanovisko svého vydavatele – ÚV ČSTV, apeloval na novinářskou čest a zdravý rozum. Uvedl, že si nenechá diktovat podmínky od nakladatele – vydavatelství OLYMPIA, kde se dnešního dne sešla skupina novinářů, kteří požadovali zastavení vydávání Čs. sportu, zorganizování protestní akce sportovců – nebudou se hrát ligy apod. Toto shromáždění se uskutečnilo dnešního dne v nakladatelství OLYMPIA, proti jeho výsledku se otevřeně postavil ředitel nakladatelství ing. Karel ZELNÍČEK, jeho náměstek Jiří SLÁDEK a předseda ZO KSČ ing. Alexandr ŽURMAN.

Na žádost novinářů dnešního dne přišel do redakce Čs. sportu předseda ÚV ČSTV, který nabádal novináře k tomu, aby nevyvolávali zbytečné a nic neřešící emoce, napomáhali ke klidu a normalizaci situace a nenechali se zviklat nepřátelskými živly k protispolečenským provokacím.³⁴¹ Jeho vystoupení opětovně kritizovali redaktori ZEMÁNEK, URBAN a PROPPER, kteří požadují okamžité využití Čs. sportu k politickým účelům opozice. Většina pracovníků redakce však tento názor nesdílí, nechce však proti provokatérům otevřeně vystoupit.

Dne 16. 12. 1989 se v Plzni uskuteční mezinárodní závod v cyklokrosu SUPER PRESTIGE 1989 za účasti profesionálů a závodníků z Francie, NSR, Holandska,

336 Podtrženo zeleně.

337 Srov. Stanovisko sekretariátu ÚV ČSTV, in: *Československý sport*, č. 274 (21. 11. 1989), s. 1.

338 Zaškrtnáno modrým perem a nahrazeno: ČSTV.

339 Vladimír Zemánek (nar. 1965), redaktor Čs. sportu.

340 Jaromír Tománek, 1982–1989 šéfredaktor deníku Československý sport.

341 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 192–193; J. Poledník ke stanovisku sekretariátu ÚV ČSTV, in: *Československý sport*, č. 275 (22. 11. 1989), s. 1.

Belgie a Švýcarska. Italská delegace dosud³⁴² svou účast nepotvrdila. V současné době, vzhledem k vývoji politické situace v ČSSR, se na akci přihlašuje stále větší počet novinářů z KS, k dnešnímu dni se jedná o 15 novinářů převážně z NSR a Itálie.³⁴³ O vstupenky je mimořádný zájem, počítá se s účastí nejméně 80 000 diváků³⁴⁴ dle názoru PRAMENE je zde široká možnost k provokacím, neboť závodů se taktéž účastní cyklisté z PLR a SSSR.³⁴⁵

Redaktor Čs. sportu Zdeněk PAULŮ byl vedením redakce určen jako posila pro mezinárodní oddělení redakce přesto, že již několik let „přesluhuje“, nemá odborné ani jazykové znalosti, je znám svými protispolečenskými názory a odporem proti politice KSČ. Přes výhrady většiny pracovníků mezinárodního oddělení však šéfredaktor Čs. sportu Jaromír TOMÁNEK na svém rozhodnutí trvá.³⁴⁶

Dne 21. 11. 1989 uskutečnilo vedení ÚV ČSTV setkání s předsedy a sekretáři svazů kolektivních sportů – hokej, fotbal, tenis a další a vyzvalo je, aby zamezili veškerým provokacím a snahám o zneužití sportu k protisocialistickým provokacím. Jako příklad zde byl dán případ utkání SPARTA Praha ČKD – Inter Bratislava v kopané dne 19. 11. 1989, kdy skupina mladých osob, v čele se synem šéftrenéra lyžování POTMĚŠILA, požadovala po fotbalistech SPARTY, aby bojkotovali, stejně jako herci pražských divadel, veškerá sportovní utkání.³⁴⁷ Situace byla vyřešena za účasti místopředsedy ÚV ČSTV Pavla KLAPUŠE³⁴⁸ s tím, že funkcionáři i fotbalisté jednoznačně odmítli jakékoli provokace a znemožnění jejich sportovní činnosti.

(kpt. JUDr. VRUBEL³⁴⁹ – TS „ČÍŽEK“³⁵⁰ 39/89

D „ZLÍN“³⁵¹ 2/89

TS „METODIK“³⁵² 14/89)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 165–166. 11. odbor – 4. odd. Originál, strojopis, 2 s.

342 Podtrženo zeleně.

343 Podtrženo zeleně.

344 Podtrženo zeleně.

345 Podtrženo zeleně.

346 Odstavec je zeleně přeškrtnut.

347 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 283–284.

348 PaedDr. Pavel Klapuš (nar. 1936), 1988–1989 místopředseda ČSTV pro vrcholový sport.

349 Kpt. JUDr. René Vrubel (nar. 1953), únor–listopad 1989 SRS 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

350 TS „Čížek“ (reg. č. 21195), vlastním jménem Jiří Černý (nar. 1936), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 241.

351 D „Zlín“ (reg. č. 36251), vlastním jménem Rudolf Baťa (nar. 1927), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. tamtéž, s. 251.

352 TS „Metodik“ (reg. č. 13049), vlastním jménem Miroslav Vojtišek (nar. 1943), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. tamtéž, s. 239.

Dokument č. 12

[1989, 22. listopadu – Praha.] Agenturní hlášení tajného spolupracovníka [XI.³⁵³] odboru II. správy SNB o činnosti Občanského fóra³⁵⁴

[...]³⁵⁵

Dne 21. 11. 1989 došlo k plánovanému jednání pracovní skupiny „Občanského fóra“ (dále jen OF) v prostorách výstavní síně „Mánes“³⁵⁶. Hlavními aktéry této skupiny v současné době jsou Václav HAVEL, Jan Ruml ml., PALOUŠ st.³⁵⁷, PALOUŠ ml., ŠILHAN, LIS³⁵⁸, SKALNÍK, BATTĚK³⁵⁹, URBAN³⁶⁰, MANDLER³⁶¹, NĚMCOVÁ³⁶², PETROVÁ³⁶³, KANTŮREK³⁶⁴, VONDRA³⁶⁵.

V první fázi jednání byla příprava a volba skupiny osob jako představitelů OF pro setkání s předsedou vlády s. ADAMCEM, která se uskutečnila ve 14.00 hod. Do delegace byli určeni Jiří BARTOŠKA, Jan RUMML ml., Martin MEJSTŘÍK a Milan HRUŠKA³⁶⁶ (povoláním horník). Setkání představitelů OF s s. ADAMCEM předem připravili Michael KOCÁB a redaktor Mladého světa HORÁČEK. Těmito byl prezentován údajný důvěrný požadavek s. ADAMCE, aby do delegace OF nebyl začleňován Václav HAVEL, neboť současná situace není vhodná pro jeho přijetí na

353 Až 23. 11. 1989 na poradě u náčelníka Hlavní správy kontrarozvědky SNB plk. K. Vykypěla bylo rozhodnuto, že rozpracování Občanského fóra provádí X. odbor II. S-SNB. Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 16, s. 108.

354 Srov. přílohu č. 1 DSZ II. S-SNB č. 264/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 139–140.

355 V záhlaví je tužkou zakroužkovaná poznámka: *DI 264/89*.

356 Zde doplněno tužkou: *a následně v galerii „Mladých“*.

357 Doc. Radim Palouš (1924–2015), signatář Charty 77, 1989 člen Masarykova demokratického hnutí, spoluzakladatel OF.

358 JUDr. Ladislav Lis (1926–2000), signatář Charty 77, člen VONS, místopředseda Českého helsinského výboru, HOS a Mezinárodní federace pro lidská práva.

359 Ing. Rudolf Battěk (1924–2013), český disident, signatář Charty 77, spoluzakladatel VONS, HOS a OF.

360 Jan Urban (nar. 1951), český disident, 1988–1989 aktivista Klubu za socialistickou přestavbu – Obroda, přispěvatel do samizdatových Lidových novin, VIA, signatář Charty 77, spoluzakladatel OF.

361 Emanuel Mandler (1932–2009), český disident, zakládající člen Čs. helsinského výboru, 1987–1989 předseda ČSDI.

362 Dana Němcová (nar. 1934), česká disidentka, mluvčí Charty 77, spoluzakladatelka VONS a OF.

363 Jana Petrová (nar. 1966), česká disidentka, aktivistka NMV, Jazzové sekce, signatářka Charty 77, spoluzakladatelka OF.

364 Jiří Kantůrek (1932–1998), český disident, 1987–1989 spolupracovník Originálního videojournalu.

365 Po levé straně je odstavec zaškrtnout tužkou; dále čarou spojen s identicky zaškrtnutým pátým odstavcem, což je doplněno poznámkou: *neposílat na oper. štáb Praha POUZE na VOS*.

366 Milan Hruška (nar. 1959), signatář Charty 77, spoluzakladatel Sdružení TGM a OF.

této úrovni.³⁶⁷ V diskuzi k tomuto problému bylo prezentováno stanovisko několika přítomných, aby se HAVEL do delegace začlenil[,] a proto bylo rozhodnuto o jeho účasti.

Kolem 13.00 hod. HAVEL ukončil jednání s tím, že je třeba změnit prostor, a celá skupina se přesunula do galerie „Mladých – U Řečických“. Během cesty HAVEL rozhodl, že se přijetí u s. ADAMCE nezúčastní.³⁶⁸

V galerii „Mladých“ pokračovalo jednání pracovní skupiny OF, kde byla projednávána otázka generální stávky. Určité obavy jsou z nevhodně voleného času stávky mezi 12.00–14.00 hod. V této souvislosti vystoupili dva blíže neustanovení horníci ze Severočeského kraje, kteří informovali o situaci v Severočeském kraji a příznivých podmínkách pro uskutečnění generální stávky.

V další fázi³⁶⁹ jednání byl přijmut³⁷⁰ požadavek Prognostického ústavu ČSAV o začlenění do OF. Byl stanoven jeden zástupce. V průběhu dalšího jednání vystoupil ŠILHAN s informací o situaci v ÚV KSČ. Uvedl, že v ÚV se formuje opoziční klika proti současnému vedení a její pozice sílí. Případné návrhy této skupiny bude nutné brát v úvahu. Zatím on sám nemůže více sdělit. Dále uvedl, že je třeba si v současné době uvědomit tu skutečnost, že současné vedení KSČ se nesmí brát tak, aby byla vrhána špína na celou stranu. Komunistickou stranu nelze zavrhnout, neboť je nejvýznamnějším partnerem v současné době a je třeba s ní jednat. Bude nutné vyčkat vyjasnění situace v samotném ÚV KSČ. V této souvislosti zde padla i zmínka o možnosti návratu na politickou scénu bývalého předsedy vlády s. ŠTROUGALA. Rovněž bylo jednáno se s. BILAKEM³⁷¹, který má vyhraněné názory na současné vedení strany a státu.³⁷²

Dále v rámci jednání vystoupil URBAN, který uvedl, že hovořil s Moskvou, kdy mu bylo sděleno, že v Sovětském svazu existují vlivné kruhy, které podporují situaci v Československu. Dne 21. 11. 1989 mělo na Rudém náměstí manifestovat cca 60 tisíc osob na podporu současného dění v ČSSR.

Další jednání pracovní skupiny OF bylo určeno na 11.00 hod. dne 22. 11. 1989, rovněž v galerii „Mladých – U Řečických“, kde mimo jiné bylo zřízeno i tiskové centrum OF.³⁷³

367 Srov. KOCÁB, Michael. *Vabank, 1989–1991. Sametová revoluce. Odsun sovětských vojsk*. Praha: Euromedia Group, 2019, s. 107–110; HORÁČEK, Milan. *Jak pukaly ledy*. Praha: Ex libris, 1990, s. 64–77.

368 Srov. OTÁHAL, Milan. *Opozice, moc společnost 1969/1989*. Praha: ÚSD AV ČR – Maxdorf, 1994, s. 106–107.

369 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *Na tomto*.

370 Opraveno na: *přiját*.

371 RSDr. Vasil Bilak (1917–2014), 1968–1988 člen PÚV KSČ a tajemník ÚV KSČ.

372 Po levé straně je odstavec tužkou zaškrtnut a doplněn modrou poznámkou: *MV, I. NMV*. Tato část svodky byla jako samostatná příloha zařazena k DSZ FMV č. 181 z 23. 11. 1989 s rozdělovníkem: ministr vnitra ČSSR.

373 Na levé straně je přeškrtnuta tužkou napsaná poznámka: + *Začátek*. Začátek následujícího odstavce je zaškrtnut tužkou i modrým perem.

Dne 21. 11. 1989 v době od 20.00–21.00 hod. proběhla v tiskovém centru OF v galerii „Mladých“ tisková konference pro zahraniční novináře. Za předsednický stůl zasedli HAVEL, MALÝ, PALOUŠ st., SKALNÍK, Dr. SVOBODA³⁷⁴, Petr ČEPEK³⁷⁵, Dana NĚMCOVÁ, Alexandr VONDRA, akademik KOTĚTOV [KATĚTOV]³⁷⁶ a dva zástupci vysokoškolských studentů. V průběhu konference byl zveřejněn dopis určený prezidentovi BUSHOVI³⁷⁷ a gen. tajemníkovi KSSS GORBAČOVOVI³⁷⁸, kde jsou oba žádání, aby při plánovaném vzájemném setkání projednali současnou situaci v ČSSR s konečným přehodnocením intervence spojeneckých vojsk v roce 1968 a vyřešení současné situace v ČSSR podle vůle lidu, což přispěje k jejím oboustranným snahám o vytvoření Evropského domu.³⁷⁹ K tomuto dopisu se připojilo i všech 40 přítomných zahraničních novinářů. Další tisková konference se bude konat na témže místě dne 22. 11. 1989 v 10.00 hod.³⁸⁰

Pracovní skupina OF se dohodla, že z jejich jednání nebudou předávány žádné informace zahraničním novinářům, diplomatickým pracovníkům a dalším osobám jiným způsobem než formou tiskové konference, neboť chtějí zachovat ryze vnitrostátní charakter.

Dále bylo dohodnuto, že nebudou nadále prezentovány a vyzdvihovány jednotlivé nezávislé iniciativy, ale pouze jednotné OF.

[...] ³⁸¹

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 61–63. INFORMACE, 22. 11. 1989. Originál, strojepis, 3 s.

374 Dr. Bohumil Svoboda (1924–2020), představitel tzv. obrodného proudu ČSL, člen hlavního výboru Masarykova demokratického hnutí.

375 Petr Čepek (1940–1994), český divadelní a filmový herec, 1965–1994 člen souboru Činoherního klubu, signatář petice Několik vět, spoluzakladatel OF.

376 Akademik Miroslav Katětov (1918–1995), spoluzakladatel KNI, hlavní řečník 17. 11. 1989 na Albertově.

377 George H. W. Bush (1924–2018), 1989–1993 prezident USA.

378 Srov. SUK, Jiří. *Občanské fórum. Listopad–prosinec 1989. 2. díl – dokumenty*. Praha–Brno: Doplněk, 1998, s. 15.

379 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 163–164.

380 Škrtnuto tužkou.

381 Zde doplněno tužkou: *Poznatky byly získány dne 22. 11. 1989 Pramenem č. 1, jsou seriózní a lze je využít v informačním toku FMV.*

Dokument č. 13

1989, 22. listopadu – Praha. Svodná informace 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavená z agenturních hlášení tajných spolupracovníků a záznamů ze zpravodajsko-technických úkonů

[...] ³⁸²

Na DAMU v Praze byl vytvořen stávkový výbor a jeho následující pracovní sekce ³⁸³:

– spojení s organizacemi (dne 21. 11. 1989 byl uskutečněn styk s ČKD a bylo domluveno, že dnes půjdou do závodu diskutovat. V případě, že se do závodu nedostanou[,] přijdou zástupci z ČKD do objektu DAMU)

– sekce, která sbírá informace od lidí, jednotlivá svědectví, přijímají návrhy od lidí ³⁸⁴

– sekce podpory (fond, strava. Jsou ³⁸⁵ podporováni ³⁸⁶ studenti ³⁸⁷ bydlicí ³⁸⁸ (studenty bydlicími) mimo Prahu, kteří jim dováží stravu. Je získávána strava i od občanů Prahy ³⁸⁹

– sekce zabezpečující styk mezi jednotlivými fakultami

– sekce obstarávající svědectví a dokumenty od přímých účastníků zákroků pořádkových sil na Národní třídě dne 17. 11. 1989

Přesný počet členů stávkového výboru není znám, ale jednou z členek je Marie HLADÍKOVÁ (23 let), studentka 2. ročníku DAMU z Brna. ³⁹⁰

Stávkový výbor má k dispozici cyklostyl a xerox a budou mít v nejbližší době ³⁹¹ zapojen počítač s tiskárnou. V současné době vyvolávají kontakty za účelem získání papíru. Disponují xeroxovaným SVOBODNÝM SLOVEM, LIDOVOU DEMOKRACIÍ, k rozhozu mají připravené a rozmnožené „Prohlášení, jak se má chovat student při stávce[“], kde jsou uvedeny pokyny stávkového výboru. Na nástěnkách jsou hesla „Rudé právo stále lže“ apod.

Z prostředí stávkového výboru je zjištěno, že jeho členové mají strach z toho, že přijdou vojáci a vyhodí je z budovy, protože budova neslouží pro studium[,] a dále mají strach z konfrontace.

382 V záhlaví je poznámka tužkou: AO Havel, červené razítko „DI“, modrá parafa SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Smrže a pod tím další červené razítko: „VYTĚŽENO AO“.

383 Přeškrtnuto tužkou.

384 Přeškrtnuto tužkou; nad řádkem je vygumována tužkou napsaná věta.

385 Škrtnuto tužkou.

386 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: a.

387 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: ů.

388 Doplněno tužkou: ch.

389 Přeškrtnuto tužkou.

390 Škrtnuto tužkou.

391 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: V nejbližší době mají mít.

V prostředí DAMU byl získán leták „INFORMAČNÍ SERVIS Č. 1“ vydávaný signatáři CH-77, viz příloha.³⁹²

(TS ZORRO³⁹³)

* * *

Dne 21. 11. 1989 kontaktoval redaktor časopisu OBŠČINA (SSSR) a sovětský disident Vladimír GUBAREV³⁹⁴ telefonicky předního aktivistu CH-77 Jana URBANA. Hlavním důvodem jeho kontaktu na URBANA byl záměr získání čerstvých informací o současné situaci v ČSSR. URBAN však nebyl doma a jeho manželka GUBAREVOVI sdělila, že její manžel má obavy ze zatčení Bezpečností, a proto se doma nezdržuje.

(ZTÚ)

* * *

Osoby dojíždějící pravidelně do Prahy do zaměstnání z venkova kritizují současný stav v Praze, především postoje studentů. Kritizují skutečnost, že studenti studují za jejich peníze a místo toho, aby se učili[,] vyvolávají nepokoje a šarvátky na ulici v centru Prahy a tím ohrožují běžný chod hlavního města.

(OP)

* * *

Dne 21. 11. 1989 předal americký žurnalista CHUCK z Chicaga manželce Jana URBANA vzkaz, že v příštím týdnu přijede společně s manželkou do Prahy za účelem natáčení materiálů z prostředí stávek studentů. CHUCK Nancy (1951) natáčela 18. 9. 1989 rozhovor s Petrem UHLEM u něho v bytě.³⁹⁵

(ZTÚ)

Archiv bezpečnostních složek, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 147–148. SVODNÁ INFORMACE, 22. 11. 1989. Originál, strojopis, 2 s.

392 Srov. ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 149 – *informační servis*, č. 1 (20. 11. 1989).

393 TS „Zorro“ (reg. č. 28842), vlastním jménem Jiří Krčka (nar. 1957), byl řízen 1. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 145.

394 Vladimír Stěpanovič Gubarev (nar. 1938), sovětský spisovatel, dramatik a žurnalista.

395 Srov. přílohu č. 1 DSZ II. S-SNB č. 206/89 z 20. 9. 1989. Dostupné z: https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekt_89/situacni-zpravy/dsz206-1989.pdf [cit. 2021-10-01].

Dokument č. 14

[1989, 22. listopadu – Praha.] Fragment svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...] ³⁹⁶

Nezávislé tiskové středisko se dle blíže neztotožněného muže, který byl v telefonickém styku s manželkou Jana URBANA ³⁹⁷, nachází na telefonním čísle 299 429 (byť Alexandra VONDRY) a tvoří jej LAMPER ³⁹⁸, PETRÁČEK ³⁹⁹, RUMML, ŠUSTROVÁ ⁴⁰⁰, TOPOL ⁴⁰¹, URBAN, POSPÍCHAL ⁴⁰², ŠABATOVÁ ⁴⁰³. Uvedené nezávislé tiskové středisko vydává tzv. informační servis č. 1. ⁴⁰⁴

* * *

Dne 22. 11. 1989 v 11.00 hodin si nechali herci MACIUCHOVÁ ⁴⁰⁵, RACEK ⁴⁰⁶, HARTL ⁴⁰⁷ svolat ZV ROH n. p. Průmstav, Praha 1[,] Truhlářská ul.[,] a přečetli jim prohlášení herců k zákroku ⁴⁰⁸ a požádali o podpisy. Všichni přítomní zástupci ROH toto prohlášení signovali svými podpisy. ⁴⁰⁹

* * *

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 41. 11. odbor 1. odd. Originál, strojopis, 1 s.

396 V záhlaví je poznámka modrým perem: 11. odbor – 1. odd. Šlo o stranu 6 svodky.

397 Jan Urban (nar. 1951), český disident, 1988–1989 aktivista Klubu za socialistickou přestavbu – Obroda, příspěvateľ do samizdatových Lidových novin, VIA, signatář Charty 77, spoluzakladatel OF.

398 Ivan Lamper (nar. 1957), český disident, signatář Charty 77, spoluzakladatel samizdatových časopis Revolver Revue a Sport.

399 Zbyněk Petráček (nar. 1959), signatář HOS a Charty 77, redaktor samizdatového časopisu Revolver Revue a Sport.

400 Petruška Šustrová (nar. 1947), česká disidentka, signatářka Charty 77, spolupracovnice samizdatové revue Střední Evropa.

401 Jáchym Topol (nar. 1962), český disident, aktivista nezávislé iniciativy České děti, šéfredaktor samizdatového časopisu Revolver revue.

402 Petr Pospíchal (nar. 1960), český disident, signatář Charty 77, spolupracovník VIA.

403 Anna Šabatová (nar. 1951), česká disidentka, spoluzakladatelka VONS, spoluvydavatelka Informace o Chartě, mluvčí Polsko-československé solidarity, signatářka Charty 77.

404 Odstavec po levé straně zaškrtnut tužkou.

405 Hana Maciuchová (1945–2021), česká filmová, televizní a divadelní herečka.

406 Ilja Racek (1930–2018), český herec, 1966–1990 člen hereckého souboru Divadla na Vinohradech.

407 Ivan Hartl (nar. 1952), český herec.

408 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 38–39.

409 Odstavec po levé straně zaškrtnut tužkou.

Dokument č. 15

1989, 22. listopadu – Praha. Agenturní hlášení tajných spolupracovníků a důvěrníků 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...] ⁴¹⁰

Pramen uvedl, že ⁴¹¹ Dne 20. 11. 1989 svolala v ranních hodinách na VŠE v Praze rada mladých pedagogů schůzi ZO ROH, kterou vedl student VIDÍM. ⁴¹² Na uvedené schůzi nejaktivněji vystupovali tito pedagogičtí pracovníci: ŠEVČÍK ⁴¹³, Ústav marxismu-leninismu při VŠE, GRIMER, ŠMÍRA – Katedra vnitřního obchodu ⁴¹⁴ zahraničního obchodu, BOHÁČEK, Katedra vnitřního obchodu[,] a GREGUŠ, umělecký vedoucí školního souboru Víta Nejedlého. Jedná se o pedagoga, který podepsal „Několik vět“.

Podle vyjádření pramene bylo ⁴¹⁵ Hlavním cílem schůze ⁴¹⁶ odsouzení zákroku Bezpečnosti proti studentům dne 17. 11. 1989 a připojení se studentů a pedagogických pracovníků ke stávce pražských vysokoškoláků. Poté vznikl spontánně ⁴¹⁷ stávkový výbor v počtu asi 30 studentů. Za každou fakultu jsou ve výboru zástupci[,] a to v počtu 5.

Pramen v této souvislosti uvedl, že zatím nezná jména členů stávkového výboru, ale dnes v 09.00 hodin se stávkový výbor znovu konstituuje. Důvod[,] proč se ruší starý[,] není pramenu zatím znám. Rektor VŠE prof. BRŮŽEK ⁴¹⁸ však jednoznačně odmítl, aby ve stávkovém výboru byli pedagogičtí pracovníci. Pramen dodal, že ve starém stávkovém výboru nebyl ani jeden člen nebo kandidát KSČ.

Pramen sdělil, že přestože se stávkový výbor zavázal rektorovi prof. BRŮŽKOVÍ, že se na školu nedostanou nepovolané osoby, toto nedodrželi. Dne 21. 11. 1989 rektor zjistil, že na jednání se stávkovým výborem, kterého se měl zúčastnit[,] je přítomna i členka CH-77. Rektor prof. BRŮŽEK pramenu jméno nesdělil. Uvedl pouze to, že byla ze školy vykázána i přes nevoli stávkového výboru.

K náladám mezi studenty pramen sdělil, že jsou odhodláni pokračovat ve stávce celý týden, avšak rektorovu se zavázali, že ⁴¹⁹ stávka bude probíhat pouze na škole

410 V záhlaví je fialové razítko: DI a rukopisná poznámka tužkou: *K bodu 2b. Rozdělovník č. 1. Srov. přílohu č. 7 DSZ II. S-SNB č. 264/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 144.*

411 Přeškrtnuto tužkou.

412 Přeškrtnuto strojem. Jan Vidím (nar. 1964), 1982–1985 a 1987–1989 student VŠE.

413 Ing. Miroslav Ševčík (nar. 1958), odborný asistent Národohospodářské fakulty VŠE.

414 Přeškrtnuto tužkou.

415 Přeškrtnuto tužkou.

416 Zde doplněno tužkou: *bylo*.

417 Přeškrtnuto tužkou.

418 Prof. Ing. Antonín Brůžek, CSc., (1929–2008), 1985–1990 rektor Vysoké školy ekonomické.

419 Zde doplněno tužkou: *Dle stávkového výboru*.

a studenti⁴²⁰ se nebudou účastnit demonstrací ve středu Prahy. Studenti ani stávkový výbor zatím nepodal stanovisko ke generální stávce.⁴²¹

[...] ⁴²²

doplňk: TS KAREL⁴²³

TS v závěru uvedl, že na VŠE probíhají diskuse s pedagogickými pracovníky a umělci. Dne 20. 11. 1989 se měla na škole konat beseda s BREJCHOVOU⁴²⁴, HANZLÍKEM⁴²⁵ a DVORSKOU.⁴²⁶ Pramen však uvedl, že beseda se konala, ale není mu známo, zda se besedy zúčastnili i tito předem ohlášení herci.⁴²⁷ V příloze připojeno stanovisko CZV KSČ na VŠE.⁴²⁸

Akce „KOBRA“

Dne 21. 11. 1989 volala v nočních hodinách STÁRKOVÁ, že dne 22. 11. 1989 se bude konat ve Slovanském domě stranicko-technická-ekonomická konference KOVOSLUŽBY. Bylo by dobré tam poslat někoho ze studentů a herců. Pokud tam někdo půjde[,] je ochoten manžel STÁRKOVÉ tyto doprovodit jako očitý svědek demonstrace dne 17. 11. 1989. Konference se má konat ve 14.30 hodin.⁴²⁹

Ð „JIRŮ“⁴³⁰

V dopoledních hodinách dne 22. 11. 1989 svolal výbor ROH jednání vnitřního odboru Úřadu presidia ČSAV[,] z kterého bylo přijato prohlášení, které podporuje stávku studentů a dramatických umělců a vznáší požadavek na:

- okamžité propuštění všech zadržených osob a všech politických vězňů
- prošetření zásahu Bezpečnosti ze 17. 11. 1989 a zveřejnění výsledků
- odstoupení a potrestání všech příslušníků, kteří se dopustili brutálního zásahu proti studentům[,] a žádají vedení státu[,] aby přistoupilo na otevřený dialog s představiteli nezávislých občanských iniciativ[,] a to na bázi politického pluralizmu.⁴³¹

420 Zde vepsáno tužkou: VŠE.

421 Podtrženo tužkou.

422 Zde dopsáno tužkou: *Poznatek byl získán dne 22. 11. 1989 Pramenem č. 1, lze jej pokládat za hodnověrný a lze jej využít bez omezení.*

423 Pravděpodobně TS „Karel“ (reg. č. 17697), vlastním jménem PhDr. Leopold Houska (nar. 1934), který byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 174.

424 Hana Brejchová (nar. 1940), česká filmová, televizní a divadelní herečka.

425 Jaromír Hanzlík (nar. 1948), český herec, 1966–1993 člen souboru Vinohradského divadla, zasloužilý umělec (1988).

426 Milena Dvorská (1938–2009), česká filmová, televizní a divadelní herečka.

427 Po pravé straně je tužkou poznamenáno: 0.

428 Srov. Stanovisko CZV KSČ na VŠE v Praze k událostem 17. listopadu 1989 a k současné situaci ve společnosti, in: ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 67.

429 Po pravé straně je tužkou poznamenáno: 0.

430 Přeškrtnuto tužkou a nadepsáno: *K bodu 2b 4. Rozdělovník č. 1. D „Jirů“* (reg. č. 30997), vlastním jménem Drahomíra Kopecká (nar. 1934), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 222.

431 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 337–338.

Dále uvádí, že se připojují ke generální stávce vyhlášené na 27. 11. 1989.⁴³² Toto prohlášení bylo vylepeno na venkovních dveřích ÚP ČSAV na Národní třídě č. 3 a dále v budově ÚP ČSAV. Obě prohlášení byla stažena a případ ověřuje vedoucí ZÚ ČSAV spolu s ředitelem ÚP ČSAV. Prohlášení přiloženo v příloze.⁴³³

[...] ⁴³⁴

D „RENDA“⁴³⁵

Hlavní redakce zábavy ČST přijala usnesení, že nebude vysílat zábavné pořady[,] dokud nebude dán prostor pro veřejný dialog.⁴³⁶ Tato akce probíhá živelně, není ustanovený stávkový výbor. Vše probíhá pod hlavičkou dílenských výborů ROH, především na pracovišti přenosové techniky a osvětlovačů. Tyto aktivity požadují přímé přenosy z Václavského náměstí. CZV KSČ v ČST přijal dne 21. 11. 1989 stanovisko, že se n[e]ztotožňuje s prohlášením vlády a předsednictva ÚV KSČ k událostem dne 17. 11. 1989.⁴³⁷ Požaduje svolat mimořádné zasedání ÚV KSČ, žádají o objektivní zhodnocení dosavadního společenského vývoje a odstoupení osob, které tento stav zapříčinily.

CZV SSM jednoznačně podporuje stanoviska ÚV SSM a městské vysokoškolské rady.⁴³⁸

V redakci televizních novin nebyla do současné doby přijata žádná rezoluce. V budově ČST jsou rozšiřovány podpisové archy pamfletu „Několik vět“. V případě, že nebudou splněny deklarované požadavky jednotlivých pracovišť, vstoupí redakce zábavných pořadů do generální stávky.

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 64–66. SVODKA informací 2. oddělení 11. odboru ze dne 22. listopadu 1989. Originál, strojopis, 3 s.

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1453. SVODKA informací 2. oddělení 11. odboru ze dne 22. listopadu 1989. Originál, strojopis, 3 s.

432 Srov. přílohu č. 5 DSZ II. S-SNB č. 265/89 z 22. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 156.

433 Srov. Prohlášení pracovníků odboru vnitřních věcí Úřadu presidia ČSAV, in: ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 68.

434 Zde dopsáno tužkou: *Poznatek byl získán dne 22. 11. 89 Pramenem č. 1 a lze ho považovat za hodnověrný.*

435 D „Renda“ (reg. č. 26515), vlastním jménem Karel Voříšek (nar. 1963), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 182.

436 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 190–191.

437 Srov. CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize 1985–1990. Materiály, studie, dokumenty č. 14*. Praha: ÚSD AV ČR, s. 38–39.

438 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 45.

Dokument č. 16

1989, 22. listopadu, 16.00 až 20.00 hod. – Praha. Fragment svodky 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...] ⁴³⁹

Aktuální situace na jednotlivých fakultách – po nárůstu agresivity na FF UK v Praze došlo dnešního dne k podstatnému uklidnění způsobenému účastí předsedkyně CZV SSM a KSČ na jednání u předsedy vlády. Naopak na FŽ UK v Praze je situace neměnná, lze říci, že se jedná o jedno z nejradikálnějších center v rámci celopražské stávky studentů.

(D „KALÁB“)

Dnešního dne byl zjištěn na pracovišti Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV výskyt prohlášení KNI k událostem 17. 11. 1989⁴⁴⁰. V prohlášení se odsuzuje zákrok Bezpečnosti proti studentům, který je vydáván za záměrně připravený odstrašující masakr státní moci. KNI se připojuje k prohlášení studentů DAMU a hercům pražských divadel a vyslovuje 6 požadavků týkajících se vyšetření zákroku Bezpečnosti a dále požaduje zastavení perzekuce opozičních skupin a zahájení přímého jednání s těmito skupinami. Prohlášení bylo zpracováno exekutivou KNI a na uvedeném ústavu ČSAV jej rozšiřoval člen exekutivy dr. GABAL⁴⁴¹. Viz příloha č. 4.⁴⁴²

K situaci na Právnické fakultě UK v Praze pramen uvedl, že se množí nepřímé slovní útoky proti členům a kandidátům KSČ z řad pedagogických pracovníků[,] a to zejména z Katedry marxismu-leninismu. Tato skutečnost je zarážející z toho důvodu, že na fakultě studují většinou děti funkcionářů, což je všeobecně známo.

Studenti PF UK nechtějí nebo odmítají připustit na fórech k diskusím pracovníky Katedry marxismu-leninismu. Jako důvod uvádějí, že jim nyní nebudou dělat alibi.

Pramen uvedl, že mezi pedagogickými pracovníky je hodně diskutováno na téma: brutální zákrok Bezpečnosti. Názory lze rozdělit v podstatě do dvou skupin. Jedna skupina zásah Bezpečnosti jednoznačně odsuzuje. Druhá skupina uvádí, že zásah nemůže odsoudit, jelikož ho neviděla. Navíc existuje takové množství tzv. očitých svědků, že by jich muselo být na Národní třídě nejméně 50 tisíc. Tato skupina požaduje, aby Čs. televize odvysílala videozáznam o zásahu Bezpečnosti dne 17. 11. 1989 i s tím[,] co tomu předcházelo. Pak je ochotna vyjádřit svůj názor[,] a to i veřejně.

(KTS OPAT⁴⁴³)

439 V záhlaví je červené razítko „VYTĚŽENO AO“ a „231189“. Šlo o 8.–10. stranu svodky.

440 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 51–52; OTÁHAL, Milan: *Podíl tvůrčí inteligence na pádu komunismu. Kruh nezávislé inteligence*. Brno: Doplněk, 2000, s. 137–138.

441 PhDr. Ivan Gabal (nar. 1951), 1976–1990 pracovník Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV, zakládající člen KNI.

442 Srov. ABS, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 138–139, kopie prohlášení Kruhu nezávislé inteligence k událostem 17. listopadu 1989.

443 KTS „Opat“ (reg. č. 37929), vlastním jménem Jaroslav Kuba (nar. 1951), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 180.

Na strojní fakultě ČVUT v Praze proběhlo 21. 11. 1989 organizované shromáždění studentů, které podle neproověřených informací schválilo ÚV SSM a s. MOHORITA. Účastnil se jej pedagogický sbor, který podpořil studenty v jejich požadavcích. Ještě dne 20. 11. 1989 měli studenti odhodláni ukončit dřívě[,] než bylo původně vyhlášeno[,] stávkou s tím, že uznávali schopnost vlády, ale v současné době se spolu se svými profesory natolik zradikalizovali, že je dialog s nimi velmi obtížný. Vznášejí nové a nové požadavky, které jsou z pohledu reality těžko nebo prakticky nesplnitelné. Přestože se vedení fakulty distancovalo od vedení stávkou a požádalo studenty, aby dne 22. 11. 1989 nastoupili na výuku, tento uvedený návrh odmítli. Váhavost ÚV KSČ a vlády navozuje situaci, že řada členů KSČ veřejně uvažuje o vystoupení z KSČ.

(TS JOHN 1. odbor⁴⁴⁴)

V prostředí Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV byl zjištěn na vývěskách stropisný text dopisu akademika Andreje SACHAROVA⁴⁴⁵ adresovaný hlavám účastnických států KEBS ze dne 19. 11. 1989. Obsahem dopisu je upozornění na porušování lidských práv v ČSSR, konkrétně dne 17. 11. 1989, kde v průběhu rozhánění 50tisícové studentské demonstrace vojáky jednotek zvláštního určení byl ubit student Martin ŠMÍD. „Byl bitím znetvořen k nepoznání.“ Dopis podepsali mimo SACHAROVA Lev TIMOFEJEV⁴⁴⁶, Sergej KOVALJOV⁴⁴⁷, Larisa BOGORAZOVÁ⁴⁴⁸ – členové moskevské helsinské skupiny.⁴⁴⁹

Obsahem textu dopisu jsou i telegramy rodičům Martina ŠMÍDA a obsah telegramů vládě ČSSR.

(TS „MILENA“⁴⁵⁰)⁴⁵¹

444 Není vyloučeno, že jde o chybu, namísto XI. odboru zde byl uveden I. odbor II. S-SNB, kontrarozvědně zaměřený po linii vnějšího nepřítele proti americkým subjektům (srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 4, s. 196), jehož 2. oddělení ovšem evidovalo pouze osobní spis D „John“ (reg. č. 37737) k osobě Ing. Jan Chyský, CSc., (nar. 1955).

445 Andrej Dmitrijevič Sacharov (1921–1989), sovětský jaderný fyzik, disident a obránce lidských práv, nositel Nobelovy ceny míru (1975).

446 Lev Michajlovič Timofejev (nar. 1936), sovětský ekonom, politický komentátor, spisovatel a disident.

447 Sergej Adamovič Kovaljov (1930–2021), sovětský biofyzik, disident a politický vězeň.

448 Larisa Josifovna Bogorazová (1926–2004), sovětská lingvistka, disidentka a organizátorka protestu na Rudém náměstí 25. 8. 1968.

449 Srov. ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 141, Hlavám účastnických států KBSE, Moskva 19. 11. 1989.

450 TS „Milena“ (reg. č. 21340), vlastním jménem Milan Kenkuš (nar. 1947), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 174.

451 Zde doplněno modrým perem: viz přílohu č. 5. Srov. ABS, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 141, kopie dopisu Hlavám účastnických států KBSE z 19. 11. 1989 (příloha č. 5).

Dr. Jan KÁRA⁴⁵², pracovník Geografického ústavu ČSAV, člen KNI, aktivní účast při demonstracích studentů na Václavském náměstí, snaha o vyhlášení podpory pracovníků ústavu akcemi vysokoškoláků.

(TS GABRIELA⁴⁵³)

Snaha mladých pracovníků generálního ředitelství koncernového podniku ČEDOK o sběr podpisů na podporu vysokoškoláků a generální stávky vyhlášené na pondělí 27. 11. 1989 od 12. – [do] 14. hodin. K dnešnímu dni shromáždili cca 300 podpisů. Po získání nadpoloviční většiny hlasů (celkový počet zaměstnanců je asi 600) chtějí petici zaslat předsedovi vlády a na další instituce.

(TS MILENA)

Vědecký aspirant Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV TEJRAL se silně angažuje již od počátku protispolečenských vystoupení vysokoškolské mládeže. Účastnil se 17. 11. 1989 pochodu z Vyšehradu na Národní třídu, kde setrval do konce demonstrace. V sobotu 18. 11. 1989 navštívil několik divadel s cílem podpořit stávku kulturních pracovníků a poté se zúčastnil demonstrace na Václavském náměstí a Národní třídě. Tuto aktivitu vyvíjí doposud.

(TS MILENA)

Charakteristika MUDr. Jiřího KOFRÁNKA, CSc.,⁴⁵⁴ odborného asistenta FVL UK, Katedra patologické fyziologie, garanta za podpisy pod „Provoláním [k] akademické obci [a] československé veřejnosti“⁴⁵⁵. KOFRÁNEK absolvoval spolu s pramenem několikaměsíční stážijní pobyt v Moskvě (1979–1980). Jevil se tehdy jako velmi přesvědčený a uvědomělý komunista a udržoval úzké styky s významnými experty v oboru kosmické medicíny. Díky této specializaci měl přístup na utajované pracoviště v SSSR a byl prověřen pro styk se státním tajemstvím.

(TS MILENA)

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 137, 140. a 142. strana svodky 2. oddělení 11. odboru ze dne 22. 11. 1989 od 16.00 hodin do 20.00 hodin. Originál, strojopis, 3 s.

452 RNDr. Jan Kára (nar. 1953), 1982–1992 odborný pracovník Geografického ústavu ČSAV.

453 TS „Gabriela“ (reg. č. 13711), vlastním jménem Jan Řehák (nar. 1939), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 174.

454 MUDr. Jiří Kofránek, CSc. (nar. 1949), odborný asistent katedry patologické fyziologie Fakulty všeobecného lékařství UK.

455 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 46–47.

Dokument č. 17a

[1989, 22. listopadu – Praha.] Fragment svodky 3. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení tajných spolupracovníků a oficiálních styků

[...] ⁴⁵⁶

D JITKA, reg. č. 3437⁴⁵⁷ – ŘO npor. JUDr. Grois VI.

Pramen informoval, že dne 21. 11. 1989 byla organizována akce v SUPRAPHONU s cílem zpracování prohlášení na podporu stávkového výboru pražských studentů a jimi kladených požadavků. Jedním z organizátorů akce byl JUDr. Pavel SVOBODA[,] zam. SUPRAPHONU, který je úzkým stykem signatáře CH-77 JUDr. Emila LUDVÍKA.⁴⁵⁸

Téhož dne se dostavil dr. Emil LUDVÍK rovněž do objektu Ochranného svazu autorského, kde navštívil JUDr. Josefa SLANINU a snažil se ho ovlivnit ke zpracování stejného prohlášení na podporu požadavků stávkového výboru studentů. V tomto jednání mu bylo vedením organizace zabráněno.⁴⁵⁹

JUDr. Pavel SVOBODA, nar. [...] 1962, bytem Praha 6, Pod kaštany 2

JUDr. Emil LUDVÍK, nar. [...] 1917, signatář CH-77, bytem Č. Lípa

JUDr. Josef SLANINA, nar. [...] 1936, právník OSA, bytem Praha 9, Kalská 1513

Oficiálním stykem bylo zjištěno, že dne 20. 11. 1989 se uskutečnila v Národním technickém muzeu v Praze schůzka SSM, kde se celá členská základna SSM postavila za požadavky stávkového výboru pražských studentů⁴⁶⁰[,] a byl vyvinut tlak na vedení organizace, aby byl dán souhlas s generální stávkou dne 27. 11. 1989.

Pod tlakem výboru SSM[,] ke kterému se přidali funkcionáři ROH[,] byl dán souhlas, již vzhledem k tomu, že v pondělí je Technické muzeum uzavřeno. Poté se okamžitě ujalo řízení situace vedení SSM a ROH a v čele stanul člen CH-77 Mikoš CHADIMA, nar. [...] 1952. Dne 21. a 22. 11. 1989 byly svolány veřejné schůze všech zaměstnanců, kde se objevily invektivy na členy KSČ žádající jejich vyloučení z dalších akcí a vývoje situace na pracovišti a bylo jim přímo vyhrožováno fyzickou újmou a likvidací.

(OP s. GROIS VI.)

Divadelní ústav⁴⁶¹ – dne 21. 11. 1989 vytvořen stávkový výbor, členové Zuzana JINDROVÁ (člen KSČ)[,] Karel KRÁL, Ondřej ČERNÝ, Jiří PILKA, URBAN Vlastimil, Návratová Jana (dálkové studium FF UK) udržuje neustálý kontakt s výborem stávky uvedené fakulty.

456 V záhlaví je poznámka modrým perem: 11. odbor – 3. odd. Šlo o strany 5–7 svodky.

457 D „Jitka“ (reg. č. 3437), vlastním jménem Otakar Lanc (nar. 1930), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 221.

458 JUDr. Emil Ludvík (1917–2007), český skladatel a dirigent, zakladatel Společnosti pro lidská práva.

459 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 334.

460 Srov. tamtéž, s. 153.

461 Podtrženo hnědým fixem.

Dne 22. 11. 1989 si pozval stávkový výbor na svou schůzi ředitele Divadelního ústavu s. FIXU⁴⁶². Vyslovil mu požadavky používat pro své potřeby celé pracoviště Divadelního ústavu a rozmnožovacího zařízení. FIXA toto odmítl s tím, že dosud nebyl zbaven funkce, a že pokud někdo chce stávkovat, ať si vezme dovolenou. Rozmnožovací techniku jim nepředal. Stávkový výbor jmenovanému vyhrožoval tím, že se mají jakousi pobočkou stát Čs. svazu dramatických umělců a mají plnit v současné době jeho pokyny.

Národní Galerie⁴⁶³ na průčelí paláce KINSKÝCH byl vyvěšen dne 22. 11. 1989 v 8.00 hod. velký plátěný transparent s nápisem „NG jde s vámi, na podporu zavíráme výstavní areál“. V 9.30 hod. byl na pokyn s. LIŠKOVÉ [z]⁴⁶⁴ kádrového odboru transparent odstraněn. (~~Opatření bylo provedeno na pokyn SNB~~).⁴⁶⁵

[V]⁴⁶⁶ NG je vytvořen stávkový výbor s vědomím akademika KOTALÍKA⁴⁶⁷ a předsedy ZO KSČ náměstka HANZALA. Nejaktivnější členkou stávkového výboru je dr. KROFTOVÁ a dělník NG KABZAN⁴⁶⁸. Jmenování jsou ve styku s vedením CHARTY a Občanským fórem.

KABZAN David vyzývá mezi zaměstnanci a pracovníky NG k fyzické likvidaci členů KSČ. KABZAN je značně agresivní osobnost.

Svaz českých dramatických umělců⁴⁶⁹

– na pokyn tajemníka Bergra odesílá na dva dny na školení pracovníka ZÚ s. LUKU s tím, že tento jim odmítal vydat rozmnožovací techniku (s. LUKA slíbil před svým odchodem stroj vyřadit z provozu). V redakci SCĚNY uvedeného svazu neustále zasedá divadelní a filmová sekce, je ve styku se všemi nezávislými iniciativami, vyhodnocuje situaci a doporučuje opatření. Na „živých novinách“ neustále informuje o změnách a probíhajících událostech. Jedná se stávkovými výbory studentů a vysílá je na dialog do továren. Cílem tohoto jednání je získat mládež.

Svaz výtvarných umělců⁴⁷⁰

zasedá přípravný výbor, rozmnožuje protispolečenské tiskoviny[,] pro potřebu nezávislých iniciativ používají veškeré zařízení svazu. V zasedacích místnostech probíhá jednání „nezávislých iniciativ“[.] Jejich cílem je udržet studenty v aktivitě a protispolečenských vystoupeních na Václ. náměstí. Za každou cenu chtějí dosáhnout pondělní generální stávky.

462 Jaroslav Fixa (nar. 1929), 1987–1990 ředitel Divadelního ústavu.

463 Po levé straně malý červený vykřičník; propojeno čarou tužky s následujícím odstavcem.

464 Doplněno rukou, tužkou dopsána i závorka.

465 Škrtnuto tužkou.

466 Doplněno rukou.

467 Akademik Jiří Kotalík (1920–1996), 1967–1990 ředitel Národní galerie v Praze.

468 David Kabzan (nar. 1969), zaměstnanec NG, šikanovaný Státní bezpečností.

469 Po levé straně červená tečka.

470 Po levé straně červená tečka.

Dne 22. 11. 1989 asi v 9.00 [hod.] přijeli na Staroměstské nám. ve 3 autobusech členové LM (asi z Děčína) a při odchodu do budovy Ministerstva vnitřního obchodu byli hrubě slovně napadáni občany (bylo po nich i pliváno).

Čestní komunisté z ústavů vědeckovýzkumné základny resortu zdravotnictví poukazují na to, že vystoupení s. JAKEŠE⁴⁷¹ v Čs. televizi dne 21. 11. 1989⁴⁷² přišlo pozdě a bylo značně nepřesvědčivé. Strana se za poslední období nechala „vláčet“ po ulicích a skandalizovat, přičemž nikdo z jejího vedení nezaujal proti těmto aj. [!] protisocialistickým kampaním stanovisko. Oprávněně je poukazováno také na to, že Čs. televize měla ukázat veřejnosti záběry z Albertova, kde byly skandovány hesla proti KSČ a komunistům i socialismu.

Kritizuje se dále to, že v čele studentských hnutí, stávek a útoků na socialismus a KSČ jsou právě fakulty (FVL, FF, PV UK), o kterých je všeobecně známo, že značná část studentů jsou protekční děti a děti funkcionářů KSČ. I toto je výsledek politiky strany (oficiální styk, TS DOCENT, 30476, TS MILOŠ, 24998, ŘO Kaidl).

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 38–40. 11. odbor 3. odd. Originál, strojopis, 3 s.

Dokument č. 17b

[1989, 22. listopadu – Praha.] Fragment svodky [3. oddělení XI. odboru II. správy SNB] o situaci v Institutu klinické a experimentální medicíny⁴⁷³

Na předsedu Záv. výboru ROH největší čs. výzkumné základny IKEM MUDr. Bohuslava VAVREJNA⁴⁷⁴ je po celý den dne 21. 11. 1989 činěn nátlak, aby svolal závodní výbor, který by přijal rezoluci pracovníků ve zdravotnictví za odstoupení fed. vlády a proti zásahu bezpečnosti dne 17. 11. 1989. Nátlakovou akci zorganizovali lékaři IKEM a členové ZV ROH MUDr. Karel FILIP[,] nar. [...] 1951[,] a MUDr. Jiří CHARVÁT[,] nar. [...] 1952. Předseda ZV ROH těmto prohlásil, že závodní výbor svolávat nebude[,] až v termínu, který je určen. Dále FILIP a CHARVÁT usilovali o to, aby v IKEM byla zpracována společná rezoluce stranické organizace a odborů, což ředitel ústavu prof. Vladimír KOČANDRLE odmítl a nedoporučil. Dnešního dne jsou zasílány rezoluce z úsekových dílenských výborů

471 RSDr. Miloš Jakeš, vlastním jménem Milouš Jakeš (1922–2020), 1987–1989 generální tajemník ÚV KSČ.

472 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 139–141.

473 Strana 8 svodky.

474 Doc. MUDr. Bohuslav Vavrejn, CSc., (1925–2014), 1971–1991 vedoucí Centrálního izotopového pracoviště IKEM. TS „Purkyně“ (reg. č. 19547) byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 214.

ROH přímo stranické organizaci a některé z nich na fed. vládu a ÚV KSČ bez vědomí ZV ROH a stranické organizace v ústavu.⁴⁷⁵

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 69. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 18

1989, 22. listopadu – Praha. Fragment svodky 3. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...] ⁴⁷⁶

TS Zdeněk⁴⁷⁷ informuje, že v Institutu hygieny a epidemiologie v Praze (IHE), který je přímo řízenou organizací MZ SV ČSR[,] bylo dne 22. 11. 1989 založeno „Občanské fórum“. Fórum založili vědecktí pracovníci IHE ing. Pavel Kolínský, ing. Jiří VELEK a prof. Doležal. Uvedení zakladatelé Obč. fóra v IHE navštívili řed. IHE akad. Rosického⁴⁷⁸, kterého informovali o náplni fóra. Fórum IHE je ve stycích s vytvořeným Občanským fórem, které vzniklo dne 19. 11. 1989 v Činoherním klubu v Praze.⁴⁷⁹ Fórum IHE je ve styku se stávkovým výborem Lékařské fakulty hygienické v Praze.

Prověřeným pramenem bylo zjištěno, že dnešního dne v 18.50 hod. informoval Jan RUMML stávkový výbor v Galerii u Řečických o tom, že v Plzni od vojáků získal informaci, ve které se hovoří o tom, že dne 23. 11. 1989 ve 13.00 hod. se mají ke generálnímu tajemníkovi ÚV KSČ na Pražský hrad dostavit velitelé všech vojenských okruhů. Na tomto jednání se má hovořit o podpoře vlády.⁴⁸⁰

Prověřeným pramenem bylo zjištěno, že dne 23. 11. 1989 se v Lidovém nakladatelství na Karlově náměstí má uskutečnit tisková konference nezávislých novinářů. Na jejím jednání se má hovořit o průběhu dnešního⁴⁸¹ dne. Tisková konference má začít v 8.00 hod.⁴⁸²

[...] ⁴⁸³

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 41. 11. odbor 3. odd. Originál, strojopis, 1 s.

475 Odstavec po levé straně zeleně zaškrtnut.

476 V záhlaví je poznámka modrým perem: 11. odb. 3. odd. Jde o stranu 8 svodky.

477 TS „Zdeněk“ (reg. č. 16675), vlastním jménem Josef Švec (nar. 1932), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 214.

478 Akademik ČSAV prof. RNDr. Bohumír Rosický, DrSc., (1922–2002), 1980–1990 ředitel Institutu hygieny a epidemiologie Mzd ČSR.

479 Srov. KOUTSKÁ, Ivana a kol., ref. 43, s. 25–81.

480 Po levé straně je odstavec zaškrtnutý tužkou a opatřen zakroužkovaným „P“.

481 Podtrženo tužkou.

482 Podtrženo tužkou; po levé straně poznámka tužkou: *telefonicky?*, a zakroužkované „P“.

483 Zde poznámka tužkou: *dne 22. 11. 89.*

Dokument č. 19

1989, 22. listopadu – Praha. Fragment svodky 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...] ⁴⁸⁴

‡⁴⁸⁵ Dne 21. 11. 1989 se uskutečnilo v odpoledních hodinách v Divadle hudby jednání pracovníků Krátkého filmu organizované ZV ROH. Na tomto jednání byla přijata rezoluce „Prohlášení filmových pracovníků“[,] v němž je vyslovována podpora Občanskému fóru, aby odstoupila⁴⁸⁶ vláda, odsuzuje se zde⁴⁸⁷ zákrok VB. Obsah prohlášení odsouhlasila i ZO KSČ. Vzhledem k nastalé situaci ÚŘ Čs. filmu s. Veselý zaslal do Londýna telex s požadavkem okamžitého návratu s. Jakeše, ředitele KF:

Současná situace v objektu je taková, že vůči komunistům jsou vedeny výhrůžky jako např. s. HAMPLOVÉ (pracovnice ZÚ) je vyhrožováno, že jí pověsí, že je kurva komunistická. Takto postupovala pracovnice účtárny KF Jana MARUŠÁKOVÁ.

Došlo i k určité změně ve vztahu k oper. orgánovi, který do objektu docházel bez problémů, nyní je již zájem[,] kam jde, co tam dělá atp.⁴⁸⁸

[...] ⁴⁸⁹

npor. Suranič

2.⁴⁹⁰ V redakci Rudého práva dochází k tříbení názorů mezi zaměstnanci i redaktory. Jednota názorů je v tom, že studentského hnutí, nespokojenosti a protestu je hrubě zneužíváno. Na druhé straně je ostře kritizován ÚV KSČ za svoji pasivitu, neschopnost operativně politicky pracovat, což je dokumentováno na zprávě předsednictva ÚV KSČ⁴⁹¹, která je dle názoru bezzubá.⁴⁹²

Postup Vasila MOHORITY je hodnocen tak, že aby zachoval alespoň částečný vliv SSM na část mládeže, zaujal své stanovisko.⁴⁹³ Kdyby reagoval jako ÚV KSČ, SSM by bylo bez vlivu.⁴⁹⁴

Názorová hladina spočívá v tom, že jde o to zachovat KSČ, důvěra ve stranu opadá.⁴⁹⁵

484 V záhlaví je na sedmé straně svodky strojopisem uvedeno: 11. odbor, 4. oddělení, 22. 11. 1989, fialové razítko: DI, poznámky tužkou: č. 264/89, Husek 22/11, modrým perem: 7×, níže opět strojopisem SVODKA a rukopisem: K bodu 4, Rozdělovník č. 1.

485 Škrtnuto tužkou.

486 Škrtnuto tužkou a nahrazeno textem: *dále požadavek k odstoupení vlády.*

487 Škrtnuto tužkou a nahrazeno textem: *odsouzení zákroku.*

488 Škrtnuto tužkou.

489 Zde doplněno tužkou: *Poznatek byl získán 22. 11. 1989 Pramenem č. 3 a je hodnověrný. Situaci je nadále věnována pozornost.*

490 Po levé straně vede od číslice směrem dolů šipka napsaná tužkou.

491 Srov. Zpráva ze zasedání předsednictva ÚV KSČ. *Rudé právo*, č. 275 (22. 11. 1989), s. 1.

492 Srov. PORYBNÝ, Zdeněk. Můj Listopad v Rudém právu. *Právo*, č. 278 (30. 11. 2019), s. 4–5.

493 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 6, s. 163–164.

494 Po levé straně vede od konce odstavce směrem nahoru šipka napsaná tužkou.

495 Škrtnuto tužkou.

Metěři a tiskárna RP se připojuje k peticím, k věrejšku⁴⁹⁶ měli již 80 signatářů. Je zde⁴⁹⁷ odsuzována⁴⁹⁸ jednostranná informovanost o událostech a žádají přešetření zásahu VB ze dne 17. 11. [1989]. Pokud stanovisko nebude zveřejněno v RP⁴⁹⁹, bude jeho⁵⁰⁰ obsah zaslán do Svobodného slova. Jednotlivci prohlašují, že se „stydí“ za to, že pracují v RP.⁵⁰¹

Pod vlivem psychického nátlaku na autora článku v RP o zásahu VB proti demonstrantům Jiřího KOHOUTA⁵⁰² se zhroutil nervově jeho syn, neboť i on je terčem útoků studentů střední školy, kde studuje, včetně dopisů a telefonátů rodině, kde je jim vyhrožováno, pokud okamžitě nepřestane psát Jiří KOHOUTA st.[.] bude rodina likvidována.⁵⁰³

[...] ⁵⁰⁴

Redaktorka RP Zdena ŠTĚPÁNKOVÁ získala na Ministerstvu zdravotnictví informaci, že stav dvou zraněných studentů je kritický a že vzhledem k vyhocené situaci nelze vyloučit, že se může stát ze strany některých ošetřujících lékařů, že těmto zraněným nebude poskytnuta záměrně taková péče, aby se vyléčili.

por. HAJŠ (LÍPA⁵⁰⁵ – č. 7)

3. V objektu Ústředí novinářských informací (FUTI) je dosud klidná situace, nebyly přijaty žádné rezoluce. Zaměstnanci si plní své povinnosti.

mjr. Masár⁵⁰⁶

Ukončeno v 11.40 hodin

[...] ⁵⁰⁷

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 70–71. SVODKA, 22. 11. 1989. Originál, strojopis, 2 s.

496 Škrtnuto tužkou.

497 Škrtnuto tužkou.

498 Zde doplněno tužkou: *a zaměstnanci tiskárny RP přijali petici odsuzující jednostrannou.*

499 Srov. ŠESTÁKOVÁ, Jitka. 1989. *Praha na konci listopadu*. Dobruška, 2019, s. 30.

500 Škrtnuto tužkou a nahrazeno: *její*.

501 Po levé straně vedou na začátku a konci odstavce proti sobě dvě šipky.

502 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 66–67.

503 Škrtnuto tužkou.

504 Zde doplněno tužkou: *Poznatek byl získán 22. 11. 1989 Pramenem č. 1 a lze jej hodnotit jako věrohodný. Situaci je nadále věnována pozornost. Nad následujícím odstavcem je dopsáno: K bodu 4, Rozd. 1.*

505 TS „Lípa“ (reg. č. 18725), vlastním jménem Jiří Roškot (nar. 1952), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 240.

506 Mjr. JUDr. Ivan Masár (nar. 1944), SRS 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB, v srpnu 1989 zařazen jako činná záloha na FÚTI.

507 Vynechán poslední strojopisný řádek: 4. oddělení 11. odboru, Situace od 11.40 hodin.

Dokument č. 20

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z informace kádrového příslušníka a agenturních hlášení tajných spolupracovníků s krycími jmény „Žamberák“ a „Pokorný“

[...] ⁵⁰⁸

Naším aktivním opatřením cestou vedení vojenského odboru na MŠMT ČSR bude dne 24. 11. 1989 v časopise Obrana lidu dementován komentář redaktora Televizních novin ze dne 21. 11. 1989, který byl vydáván za stanovisko vojenské katedry VŠE Praha (viz příloha ⁵⁰⁹).

(OP – Košař)

Na pracovišti molekulární genetiky ČSAV (ústavu) dne 23. 11. 1989 dr. Jindřich NOSEK zorganizoval finanční sbírku „na pomoc studentům“. Peníze mají být použity na úhradu papíru a videokazet. Dr. NOSEK současně na uvedeném pracovišti zorganizoval prohlášení, že se pracoviště připojuje ke stávce studentů dne 27. 11. 1989.

(TS ŽAMBERÁK ⁵¹⁰)

V 15.30 hodin byla vyvěšována hesla na tiskárenském podniku MÍR – Lidová demokracie v Praze. Hesla zněla – podpora ve stávce studentů, žádné násilí apod.

(OP) Tiskárna naproti hotelu MORÁŇ.

V prostředí Motolské nemocnice bylo zjištěno, že dne 22. 11. 1989 se konala schůze ZO KSČ, kde bylo mimo jiné projednáváno i stanovisko ke generální stávce. Podle pramene se účast na generální stávce neodhlasovala s odůvodněním, že lékař má zůstat své místo v nemocnici. Pramen zároveň uvedl, že se nezakládají na pravdě ani ty fámy, které hovoří, že dne 24. 11. 1989 by měl do ulic vyjít demonstrovat střední zdravotnický personál. Naopak studenti FVL UK, kteří jsou ve stávce[,] pomáhají v nemocnicích jako pomocní zřízenci. ⁵¹¹ Pramen uvedl, že na schůzi KSČ zazněly mnohé hlasy, které varovaly před dalším použitím síly jak ze strany Bezpečnosti, tak ze strany armády. Všichni komunisté se shodli, že pokud dojde k novému zásahu proti demonstrantům[,] hromadně vystoupí z řad KSČ. Ozývaly se hlasy, že by jim to lid nikdy nezapomněl a že se kvůli JAKEŠOVI nehodlají nechat v budoucnu věšet.

(TS „POKORNÝ“ ⁵¹²)

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 79. Strana svodky 2. oddělení 11. odboru ze dne 23. 11. 1989. Originál, strojopis, 1 s.

508 V záhlaví je zelená poznámka zástupce náčelníka AO II. S-SNB pplk. J. Žáka: *Vytěženo Z, červený razítkem: 5 a tužkou parafa SRS 2. oddělení AO npor. J. Smrže. Jde o 5. stranu svodky.*

509 Srov. ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 81, žádost o zveřejnění článku v *Obraně lidu*, vojenská katedra VŠE v Praze.

510 TS „Žamberák“ (reg. č. 13103), vlastním jménem Ludvík Martínek (nar. 1932), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 174.

511 Podtrženo tužkou.

512 TS „Pokorný“ (reg. č. 35061), vlastním jménem Petr Korbelář (nar. 1949), byl řízen 2. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 176.

Dokument č. 21

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky [1. oddělení] XI. odboru II. správy SNB sestavený z informací kádrových příslušníků a záznamu zpravodajsko-technického úkonu

[...] ⁵¹³

Dne 23. 11. 1989 v ranních hodinách se objevil v prostorách stanice Metra MŮSTEK výlep plakátu s následujícím textem: „POZOR NA PROVOKACE ZE STRANY STB“.

(OP) DOUŠA ⁵¹⁴

* * *

Jan URBAN se v nepravidelných intervalech zdržuje 3× denně v Laterně magie, kde se nachází centrum – sekretariát Občanského fóra a tiskové centrum.

(OP KOVÁŘ ⁵¹⁵)

Tzv. Občanské fórum vyvíjí snahu převzít iniciativu opozice do svých rukou. Díky tomu, že MANDLER a DOLEŽAL ⁵¹⁶ – vedoucí představitelé ČSDI [-] byli v neděli dne 19. 11. 1989 zajištěni, nebyli přítomni na shromáždění v Činoherním klubu ⁵¹⁷, jejich současná spolupráce s Občanským fórem je velmi problematická. ⁵¹⁸ V ⁵¹⁹ HAVEL a další představitelé Ch-77 i OBRODY nechtějí, aby se ČSDI stala plnoprávným členem Obč. fóra. ⁵²⁰ Dovolují jim jistý druh „externí spolupráce“. Navíc mezi ČSDI a HAVLEM panují značné názorové rozdíly pramenící z toho, že ČSDI je politickou stranou s vlastní vnitřní strukturou, kdežto Obč. fórum zatím žádnou hierarchii nevytváří. ⁵²¹ ČSDI, která je přesvědčena o svém vítězství a o nezvratnosti probíhajících procesů, které velmi brzy – nejpozději do 27. 11. 1989 [-] vyústí v odstoupení vedoucích představitelů KSČ, bude i nadále pokračovat v duchu svého prohlášení a požadavků z 19. 11. 1989. ⁵²² Naproti tomu HAVEL, který prostřednictvím KOCÁBA, BARTOŠKY a dalších umělců hledá postranní cesty k předsedovi vlády ČSSR s. ADAMCOVI, svoje požadavky formuluje jinak a odmítá demisi vlá-

513 Jedná se o strany 3 a 4 svodky.

514 Mjr. Milan Douša (nar. 1947), 1988–1990 SRS 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

515 Kpt. Ladislav Kovář (nar. 1954), 1989–1990 SRS 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

516 Bohumil Doležal (nar. 1940), český disident, signatář Charty 77, představitel ČSDI.

517 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, s. 62; ŽÁČEK, Pavel. *Vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Protokoly parlamentní vyšetřovací komise pro objasnění událostí 17. listopadu 1989*. Díl 1. Praha: ÚSTR, 2014, s. 365; KOUTSKÁ, Ivana a kol., ref. 43, s. 97, 101–102.

518 Srov. *Čas Demokratické iniciativy 1987–1990. Sborník dokumentů*. Praha: Nadace Demokratické iniciativy pro kulturu a politiku, 1993, s. 209–210.

519 Přeškrtnáno zeleným perem.

520 Srov. OTÁHAL, Milan, ref. 368, s. 102–103.

521 Srov. SUK, Jiří, ref. 378, s. 20–21.

522 Srov. *Čas Demokratické iniciativy*, ref. 512, s. 205–206.

dy. Dokonce nesouhlasí s požadavky ČSDI ze 19. 11. 1989. Ze strany HAVLA jde o boj o mocenské pozice. OBRODA je v názorové opozici vůči ČSDI zejména proto, že MANDLER, DOLEŽAL a další jim doporučují, aby začali navazovat kontakty s politickými činiteli KSČ, kteří nejsou zkompromitováni a hledali svoje vlastní cesty k účasti na politice KSČ, její „očistě“ apod.⁵²³

ČSDI má svůj sekretariát v bytě ŠTOLBOVÉ⁵²⁴, kde zasedá a pracuje denně od 08.00 hod. do pozdních nočních hodin.⁵²⁵

* * *⁵²⁶

[...]⁵²⁷

Prověřený Pramen uvedl, že zítra na zasedání předsednictva ÚV KSČ odstoupí ze své funkce generální tajemník ÚV KSČ s. JAKEŠ. Tuto skutečnost prý uvedl na včerejším večerním zasedání ÚV KSČ.⁵²⁸ Zítřejší zasedání se nemá uskutečnit na pražském Hradě, ale mimo území Prahy, aby byla vyloučena veřejnost. Údajně se má stát gen. taj. s. ADAMEC nebo s. PITRA. Předsedou vlády ČSSR se má stát s. Jaromír ŽÁK⁵²⁹ – předseda SPK. Zatím není rozhodnuto, zda odstoupí celé předsednictvo ÚV KSČ.⁵³⁰

(styk – OP ŽÁK⁵³¹)

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 55–56. Originál, strojopis, 2 s.

Dokument č. 22

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavený z informace kádrového příslušníka, záznamu zpravodajsko-technického úkonu a agenturního hlášení tajného spolupracovníka s krycím jménem „Zorro“

[...]⁵³²

523 Srov. tamtéž, s. 207.

524 Eva Štolbová (nar. 1935), 1988–1989 představitelka ČSDI.

525 Po levé straně je odstavec zaškrtnut oranžovým fixem a opatřen poznámkou: MV ČSSR; pod odstavcem je zeleným perem napsáno (a přeškrtnáno): OP KOVÁŘ.

526 Přeškrtnuto zeleným perem.

527 Zde doplněno zeleným perem: *Poznatek byl získán dne 23. 11. 1989 Pramenem č. 2, je hodnocen jako seriózní a lze jej využít pouze k informaci s. MV ČSSR.*

528 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 7, s. 242–245.

529 Ing. Jaromír Žák (nar. 1942), červen–prosinec 1989 ministr – předseda Státní plánovací komise.

530 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 7, s. 245–247.

531 Kpt. JUDr. Jaroslav Žák (nar. 1957), 1988–1990 SR 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

532 V záhlaví je poznámka modrým perem: *11-1 – od 16. hod. Jedná se o stranu 4 svodky.*

Dne 23. 11. 1989 se v poledních hodinách konala schůze pracovníků Rudého práva. Hlavním bodem programu bylo přijetí prohlášení redakce Rudého práva k současné situaci. Bylo přijato prohlášení, které v bodě 2 uvádí: „Redaktoři Rudého práva považují zákrok bezpečnostních složek proti studentům za politický omyl.“

Při přijímání prohlášení, které má být zveřejněno dne 24. 11. 1989⁵³³[,] projevila většina pracovníků Rudého práva politickou nezralost.

(OP s. TECL⁵³⁴)

* * *

Dne 2. 12. 1989 ve 14.15 hodin linkou OK 741 z Amsterdamu přiletí holandský novinář Max Van Der STOEL⁵³⁵ za účelem získávání informací o současné vývoji v ČSSR. Jan URBAN mu přislíbil, že ho bude v uvedený den očekávat na letišti v Ruzyni. Zároveň o jeho přiletu informoval Věňka ŠILHANA.

(ZTÚ) s. TECL

* * *

V objektu DAMU bylo zjištěno, že stávkový výbor je složen z pěti osob. Mezi hlavní[m]i, kteří rozhodují o náplni činnosti, řídí a koordinují[,] patří VĚTROVSKÝ Dan⁵³⁶ – vedoucí stávkového výboru, LAGNER Pavel⁵³⁷, DOČEKAL Michal⁵³⁸, MEJSTRÍK Martin, CHALUPA Pavel⁵³⁹. Pro potřebu tohoto stávkového výboru plní úkoly taxi dispečink tel. 202951, 203941, 204972. Jezdí zdarma. Je zpracováno prohlášení určené Lidovým milicím[,] jehož autorkou je jistá blíže neustanovená PITÍNOVÁ. Na DAMU jsou šířeny nelegální tiskoviny vydávané Nezávislým tiskovým střediskem (viz příloha⁵⁴⁰).

(TS ZORRO s. ŠVEC⁵⁴¹)⁵⁴²

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 83. 11-1 – od 16. hod. Originál, strojopis, 1 s.

533 Srov. Stanovisko redakce Rudého práva. *Rudé právo*, č. 277 (24. 11. 1989), s. 2.

534 Pplk. JUDr. Jan Tecl (nar. 1941), 1988–1990 SRS 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

535 Maximilianus van der Stoel (1924–2011), 1973–1977 a 1981–1982 holandský ministr zahraničních věcí.

536 Daniel Hejna–Větrovský (nar. 1966), 1989/1990 student 2. ročníku DAMU.

537 Pavel Lagner (nar. 1966), 1989/1990 student 3. ročníku DAMU.

538 Michal Dočekal (nar. 1965), 1989/1990 student 5. ročníku DAMU.

539 Pavel Chalupa (nar. 1963), 1989/1990 student 4. ročníku DAMU.

540 Srov. ABS, f. A 34/1, inv. j. 1456, č. l. 84–89, informační servis, č. 2 (21. 11. 1989), č. 3 (22. 11. 1989).

541 Mjr. Jaromír Švec (nar. 1945), 1988–1990 SR 1. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

542 Tento odstavec je obtažen zeleným perem, po levé straně je zelená poznámka: *dát Praze (s. KOTT)*, dále černá poznámka zástupce náčelníka pplk. J. Žáka: *provedeno 23. 11. 89 ve 21.20 Z. Mjr. René Kott (nar. 1948), 1989–1990 VSRS vnitřního oddělení OAO S-StB Praha.*

Dokument č. 23

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment denní svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení

V prostředí studentů Filosofické fakulty UK Praha bylo zjištěno, že Michal KO-CÁB zde šíří informace o tom, že předseda federální vlády s. ADAMEC odcestoval do SSSR, kde řeší situaci v ČSSR se s. GORBAČOVEM. Situace dozrála natolik, že vedení našeho státu si s celou situací neví rady a bude jednat podle toho[,] jaké informace dostane od SSSR. Z tohoto důvodu je předpoklad, že dojde ke změně politického systému v ČSSR.

(TS)⁵⁴³

* * *

V menze v Praze 8-Troji studenti, kteří stávkují[,] pozvali na den 21.⁵⁴⁴ 12. 1989 600 cizinců z KS, kteří společně s nimi je budou podporovat, aby situace v ČSSR byla řešena z pozic mezinárodního internacionalismu. Uvedený počet cizinců se bude v této menze stravovat a z tohoto důvodu její pracovníci budou mít mimořádnou směnu.

(TS)⁵⁴⁵

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 97. DENNÍ SVODKA, 23. 11. 1989. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 24

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment denní svodky 1. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...]⁵⁴⁶

– Dne 23. 11. 1989 bylo na pokyn předsedy ÚV SSM staženo vydání deníku Mladá fronta. V ranních hodinách bylo urychleně vytištěno nové, které neobsahovalo fotografie Marty KUBIŠOVÉ a Václava HAVLA. Nebyly rovněž v novém čísle zveřejněny články obsahující podrobná vystoupení předních exponentů CH-77 na Václavském náměstí.⁵⁴⁷ Vzhledem k tomu, že zajišťování stahovaného čísla MF prováděly na žádost ÚV SSM i orgány SNB, je celá záležitost ze strany stávkujících studentů a opozice prezentována jako akce StB.

(OP) – ŽÁK

543 Po levé straně je odstavec zatřesen tužkou a opatřen poznámkou černým perem: NE.

544 Podtrženo modrým perem a opatřeno otazníkem.

545 Po pravé straně je černým perem napsaný otazník.

546 V záhlaví je parafa tužkou SRS 2. oddělení AO II. S-SNB npor. J. Smrže a červené razítko „5“.

547 Srov. *Mladá fronta*, č. 276 (23. 11. 1989), s. 1.

* * *

– Hudební divadlo Karlín zahájilo v 15.00 hod. aktiv pražských herců, na kterém bude diskutováno o dalším postupu stávky, eventuálně o společném prohlášení. Aktiv budou řídit vedoucí pracovníci divadla a funkcionáři ZO KSČ Zdeněk PROKEŠ, šéf baletu[,] a Petr NOVOTNÝ[,] režisér činohry Hudebního divadla Karlín.

(OP) Kovář

– Studenti uměleckých[,] ale i dalších škol, kteří organizují stávky a jsou ve stávkových výborech, začínají mít vážné obavy z dalšího vývoje situace, kterou navodili a rozpoutali. Organizační stránka shromáždění probíhající denně na Václ. náměstí se jim totálně vymkla z rukou.⁵⁴⁸ Další akce se odehrávají živelně, prakticky bez možnosti je ze strany stávkových výborů regulovat. V současné době se na Václ. nám. nachází cca 250 000 osob a další neustále přicházejí – poznatek z 15.30 hod.

(OP) Kovář⁵⁴⁹[...]⁵⁵⁰

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 136. 3. strana denní svodky 23. 11. 1989. Originál, strojepis, 1 s.

Dokument č. 25

1989, 23. listopadu, 20. hod. – Praha. Fragment svodky 1., 3. a 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB

[...]⁵⁵¹

4. oddělení:

Pramen upozornil, že v průběhu přímých vstupů z Václavského náměstí může dojít i k tomu, že se do vysílání dostanou nevhodná stanoviska. Vzápětí na to bude reagovat moderátor v duchu politiky strany.

Dále bylo upozorněno na nedobrou situaci v Ústřední redakci TN, která vyplývá ze současné vnitropolitické situace. Do redakce jsou telefonáty, v nichž je redaktorům stojícím na pozici strany vyhrožováno fyzickým násilím včetně usmrcení. Takto vyhrožováno je konkrétně šéfredaktorovi ÚR TN s. MACHÁČKOVI^{552, 553} V jeho případě se tyto telefonáty projevují i v místě bydliště.

548 Podtrženo tužkou.

549 Odstavec je z obou stran zatržen tužkou.

550 Zde je červené razítko: „II. S-SNB AIO prošlo dne 23. 11. 89“.

551 V záhlaví je strojopisem časový údaj: – po 20.00 hod., a nad tím rukopisně datum: 22. 11. 89.

552 Ing. Dušan Macháček (nar. 1938), 1976–1989 šéfredaktor ÚR TN ČST.

553 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 16, s. 104–105.

TS „MARTINA“⁵⁵⁴ – ve Federálním úřadu pro tisk a informace většina zaměstnanců odsuzuje zákrok jednotek VB proti studentů[m] dne 17. 11. 1989. V této souvislosti jsou zde vyslovovány názory na odstoupení s. JAKEŠE a ŠTĚPÁNA.

Velmi negativní reakci zaznamenal Pramen na interní informaci, která „proběhla“ FUTI k názoru MNO s. VÁCLAVÍKA⁵⁵⁵, který se měl vyjádřit v tom směru – použít vojenské síly proti současnému vývoji v ČSSR.⁵⁵⁶

Student Martin ŠMÍD – samostatná informace⁵⁵⁷ – k současné situaci v redakci Svobodného slova bylo zjištěno, že tato není jednotná z hlediska protispolečenských vystupování, jak se snaží prezentovat opozice. Např. redaktorka Radoslava KVAČKOVÁ⁵⁵⁸ prohlásila, že když si přečetla obsah pondělního Svobodného slova, že s tím nechce mít nic společného, a odešla z redakce domů. U jmenované se jedná o osobu, k níž byly dříve získávány poznatky o její inklinaci k nepřátelskému pros[t]ředí. Je nutné uvést, že pondělní Svobodné slovo bylo svým obsahem a zaměřením ve srovnání s ostatními deníky nejostřejší.⁵⁵⁹

Technický redaktor Svobodného slova Petr KUČERA⁵⁶⁰ dne 22. 11. 1989 vystoupil na balkon Lidového nakladatelství, kde se snažil přes megafon přečíst prohlášení, ale dav jej neposlouchal. Naopak se ho ptal, kdo jsi Ty? Poté, když se KUČERA představil, dav jej vypískal.⁵⁶¹ Dnešního dne v této souvislosti rozhodl ředitel Lidového nakladatelství, že balkon nakladatelství již nebude sloužit účelům ulice.⁵⁶²

1. oddělení:

V prostředí sig. CH-77 a exponenta VIA Jana URBANA se hovoří o tom, že bývalý předseda vlády ČSSR ŠTROUGAL a přibližně dalších 30 členů ÚV KSČ hodlají na následujícím plénu ÚV požadovat svolání mimořádného sjezdu KSČ.⁵⁶³ Současné hodlají požadovat odstoupení zkompromitovaného vedení.⁵⁶⁴ Dále se hovoří o tom, že uvedená skupina má podporu v SSSR.

554 TS „Martina“ (reg. č. 21609), vlastním jménem Wanda Krygielová (nar. 1952), byla řízena 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 241.

555 Arm. gen. Ing. Milán Václavík (1928–2007), 1985–1989 federální ministr národní obrany, 1986–1989 člen ÚV KSČ.

556 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 7, s. 381–384.

557 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 203.

558 Radka Kvačková (nar. 1944), česká novinářka, dlouholetá redaktorka Svobodného slova.

559 Srov. *Svobodné slovo*, č. 273 (20. 11. 1989), s. 1, 3.

560 Petr Kučera (nar. 1947), redaktor Svobodného slova, spoluzakladatel KNI.

561 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 292–294.

562 Srov. SEDLÁČEK, Karel; NEVOLE, Milan. *Balkón. Fenomén listopadu 1989*. Praha: Nakladatelství Eva – Milan Nevole, 2013.

563 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 16, s. 104–105.

564 Srov. KOKOŠKOVÁ, Zdeňka; KOKOŠKA, Stanislav (eds.). *Obroda – Klub za socialistickou přestavbu. Dokumenty*. Praha: ÚSD AV ČR – Maxdorf, 1996, s. 170–171.

Ve zmíněném prostředí jsou hodnoceny politické postoje člena sekretariátu ÚV KSČ Vasilu MOHORITY s tím, že změnil politický kurs[,] avšak nelze mu důvěřovat. Je vyjadřován zájem získat svědky o jeho minulém životě a tímto si ho podvázat.⁵⁶⁵

3. oddělení:

Prověřeným pramenem bylo zjištěno, že se dne 22. 11. 1989 kolem 22.00 hod. dostavili na stávkový výbor v Galerii u Řečických studenti FF UK v Praze, kam přinesli prohlášení NATO z 21. 11. 1989. V tomto prohlášení, které má celkem 4 body, je mimo jiné uvedeno, že NATO jim přijde na pomoc, jeho vojska již stojí na hranicích ČSSR a NSR.⁵⁶⁶ Stávkový výbor toto prohlášení považuje za provokaci.

1. oddělení:

Prověřeným pramenem bylo zjištěno, že horníci uranových dolů zaslali hercům divadla Na zábradlí dopis, ve kterém se připravují k podpoře jejich požadavků a zároveň oznamují, že pokud čs. vládní a stranické orgány nezhájí okamžitě plnit (!) jejich již dříve prezentované požadavky na ozdravení hornických provozů, zahájí v pondělí 27. 11. 1989 protestní stávku. Dopis, který je formulován ultimativně, bude zaslán i ÚV KSČ a dalším institucím.⁵⁶⁷

Prověřený pramen zjistil, že pracovník ČST Praha údajně jménem VACEK, který byl členem TV štábu pořizujícího přímé vstupy z Václ. nám. dne 22. 11. 1989, se zúčastnil diskuse v Divadle Na zábradlí, kde svým vystoupením zpochybňoval věrohodnost jak rozhovoru s Martinem ŠMÍDEM⁵⁶⁸, tak i uvedených přímých vstupů. Oznámil, že dne 23. 11. 1989 se na nádvoří ČST Praha na Kavčích horách koná od 11.00 a od 14.00 hod. shromáždění pracovníků televize s cílem opakovat požadavky na umožnění vysílání a přímých přenosů z míst demonstrací.⁵⁶⁹ Podpořil iniciativu stávkujících studentů a herců a pozval je na uvedené shromáždění.⁵⁷⁰

Prověřený pramen v rozhovoru s hercem Bronislavem POLOCZKEM⁵⁷¹ zjistil, že dne 21. 11. 1989 byli herci divadla „Y“ navštíveni zástupci pracovníků SONP Kladno, kteří jim oznámili, že dne 27. 11. 1989 vstoupí do plánované generální stávky. Tuto informaci nebylo možno prověřit paralelními prostředky.

565 Po levé straně oba odstavce dvojité zatrženy a opatřeny poznámkou: *Dl. Srov. přílohu č. 1 DSZ II. S-SNB č. 266/89 z 23. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 178.*

566 K prioritám Severoatlantické aliance v tomto období stručně viz FIDLER, Jiří; MAREŠ, Petr. *Dějiny NATO. Praha–Litomyšl: Paseka, 1997, s. 200–201.*

567 Srov. Provolání havířů uranových dolů. *Informační servis, č. 3 (22. 11. 1989), s. 1.*

568 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 511, s. 334–335.

569 Srov. CYSAROVÁ, Jarmila, ref. 437, s. 41.

570 Po levé straně je spodní část odstavce dvojité zeleně podtržena a opatřena parafou SRS 2. oddělení AO II. S-SNB mjr. Jaroslava Prokše.

571 Bronislav Poloczek (1939–2012), český filmový a divadelní herec, 1988–2012 člen souboru Národního divadla.

Prověřený pramen zjistil, že diskusní klub v divadle Na zábradlí dne 22. 11. 1989 navštívil herec SND Bratislava Marian LABUDA⁵⁷², který přítomným přečetl provolání slovenských herců na podporu studentů a herců v Praze⁵⁷³ a informoval je o připojení se ke stávce. Toto prohlášení dne 19. 11. 1989 přečetla na shromáždění slovenských herců v Bratislavě herečka Magda VAŠÁRYOVÁ.⁵⁷⁴ Taktéž informoval, že poskytl interview stanici Svobodná Evropa a rozhlasu MR.

Diskusní klub v divadle Na Vinohradech navštívil se svým vystoupením na podporu stávkujících Čestmír CÍSAŘ⁵⁷⁵, dále byl přítomným předán pozdravný telefonát Alexandra DUBČEKA⁵⁷⁶ s podporou stávkujících herců, studentů a dělníků.⁵⁷⁷

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 116–118. Svodka událostí 11. odboru ze dne 23. 11. 1989. Originál, strojopis, 3 s.

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1453. Svodka událostí 11. odboru ze dne 23. 11. 1989. Originál, strojopis, 3 s.

Dokument č. 26

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky událostí 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturního hlášení důvěrníka s krycím jménem „Renda“ a záznamů zpravodajsko-technického úkonu Přestavba

V průběhu dne 22. 11. 1989⁵⁷⁸ probíhaly v garážích na Kavčích horách aktivity pracovníků ČST[,] v jejichž závěru byl zvolen kolektiv mluvčích (nebyl přijat název stávkový výbor), který prezentuje JANČAŘÍK a GEROLD⁵⁷⁹. Z těchto jednání nevzešla žádná rezoluce.⁵⁸⁰ Před ČST během dne probíhaly manifestace studentů, kteří se dožadovali přímého vysílání z Václavského náměstí po celý den.

CZV KSC na svém zasedání přijal rozhodnutí uzavřít garáže, kde probíhají aktivity[,] a v případě, že budou podniknuty pokusy o násilné proniknutí do těchto prostor, bude požádána VB o zákrok.

(D RENDA)

572 Marián Labuda (1944–2018), slovenský herec, umělecký šéf Štúdia „S“ v Bratislavě.

573 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 2, s. 252.

574 Magda Vašáryová (nar. 1948), slovenská herečka, 1983–1990 členka souboru Slovenského národního divadla.

575 Čestmír Císař (1920–2013), 1988–1989 aktivista Klubu za socialistickou přestavbu – Obroda.

576 RSDr. Alexander Dubček (1921–1992), 1968–1969 první tajemník ÚV KSC.

577 Srov. ŽÁČEK, Pavel, ref. 2, s. 199.

578 Podtrženo modrým perem.

579 Srov. CYSAŘOVÁ, Jarmila, ref. 437, s. 39–41.

580 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 281–282; BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 138.

Dne 23. 11. 1989 v 8.00 hod. proběhne demonstrace pražských studentů před ČST na Kavčích horách. Mají požadovat svobodu vysílání, prostor pro vystoupení představitelů nezávislých iniciativ ve vysílání ČST apod.

(PŘESTAVBA⁵⁸¹)

V prostředí stávkových výborů a ČSAV byl získán poznatek o vytváření akademické sekce Studentského fóra. Oficiální název má být Akademické fórum rozdělené na dvě sekce, akademickou a studentskou. V akademické sekci mají být profesori a další nestudenti, kteří vykonávají jakoukoliv formou pedagogickou činnost. Ve studentské sekci mají být soustředění členové stávkových výborů po ukončení stávky. Početní stav sekcí má být v rozsahu cca 20 lidí, přičemž je kalkulováno s pětičlennými výbory. Hlavním organizátorem Akademického fóra je MUDr. Jiří KOFRÁNEK, CSc., odborný asistent FVL UK, katedra patologické fyziologie UK, který je současně garantem za podpisy „Provolání k akademické obci a čs. veřejnosti“. Jedná se o člena KSČ, který je napojen ve své specializaci kosmické medicíny na pracoviště AV SSSR, kde jsou řešeny úkoly v rámci PT a PTZD. Je prověřen pro styk se státním tajemstvím.⁵⁸² MUDr. Jiří KOFRÁNEK, nar. [...] 1949 v Ostro-měři.

(PŘESTAVBA, KOBRA).⁵⁸³

Z prostředí Fakulty tělesné výchovy a sportu UK, VŠLD Zvolen[.] ale i dalších vysokých škol byl získán poznatek, že studenti se v továrnách a zejména v prostředí Lidových milicí setkali s tvrdým odporem a žádají pražské centrum o pomoc ve formě vysílání známých herců, národních umělců apod., aby napomohli studentům prorazit v daném prostředí s jejich požadavky připojení se ke stávce. (PŘESTAVBA, KOBRA)

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 95. SVODKA událostí ze dne 23. 11. 1989 ze 2. oddělení, 11. odboru. Originál, strojopis, 1 s.

581 Krycí název zpravodajsko-technického úkonu (ZTÚ) – telefonního odposlechu.

582 Srov. přílohu č. 10 DSZ II. S-SNB č. 267/89 z 23. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 198. Tato svodka byla jako samostatná příloha zařazena k DSZ FMV č. 182 z 24. 11. 1989 s rozdělovníkem: GT ÚV KSČ M. Jakeš, členové PÚV KSČ L. Adamec, A. Indra, J. Fojtík, K. Hoffmann, vedoucí oddělení státní administrativy ÚV KSČ R. Hegenbart, vedení FMV, VŠ SNB, I. a II. S-SNB, S-StB Praha.

583 Po levé straně je odstavec zatržen oranžovou fixou a opatřen poznámkou: č. 1; pod odstavcem vpravo je zeleným perem vyznačeno zakroužkované číslo 11.

Dokument č. 27

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment záznamu ze zpravodajsko-technického úkonu Přestavba [2. oddělení] XI. odboru II. správy SNB⁵⁸⁴

[...] ⁵⁸⁵

V prostředí studentů DAMU bylo zjištěno, že průzkumů a poznatků získaných herci divadla v Karlíně nemá „Prohlášení studentů k dělníkům a rolníkům“ tak jednoznačný ohlas, jak bylo očekáváno. Proto je z hlediska organizátorů stávkový nutně vypracovat nové provolání, jež by pro dělníky mělo být srozumitelnější, mělo by v něm být poukázáno na hospodářský „úpadek“ (pořadníky na auta, co si mohou dělníci za svůj plat koupit nyní a co dříve, jednoznačně uvést za viníka stávající situace komunisty atd.).⁵⁸⁶

(PŘESTAVBA, KOBRA)⁵⁸⁷

[...] ⁵⁸⁸

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 95. Příloha č. 1 k čj. Kopie, strojopis, 1 s.

Dokument č. 28

1989, 23. listopadu – Praha. Úryvek z agenturního hlášení tajného spolupracovníka [2. oddělení] XI. odboru II. správy SNB⁵⁸⁹

[...] ⁵⁹⁰

* * *⁵⁹¹

Na DAMU v Karlově ulici v Praze má⁵⁹² stávkový výbor k dispozici telefon na děkanátě ve 2. patře. Ve 3. patře je tiskové středisko (~~vlevo~~)⁵⁹³, ~~vpravo~~⁵⁹⁴ učebny slouží

584 Srov. přílohu č. 7 DSZ II. S-SNB č. 267/89 z 23. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 196.

585 V záhlaví je rukopisná poznámka: *Příloha č. k čj. K bodu 2b. Rozdělovník č. 1 a zakroužkované: 11.*

586 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 184.

587 Po pravé straně je odstavec zatržen, po levé straně napsáno fixou: *č. 1.*

588 Zde vepsáno rukou: *Zjištěno 23. 11. Pramenem č. 2.*

589 Srov. přílohu č. 8 DSZ II. S-SNB č. 267/89 z 23. 11. 1989 in: BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 196–197.

590 V záhlaví je rukopisná poznámka: *Příloha k čj. K bodu 2a. Rozdělovník č. 1. Organizace činnosti koordinačního výboru stávkového hnutí studentů a v kroužku: 11.*

591 Svodka byla sestřihána z pěti částí (první odstavec, druhý až čtvrtý odstavec, pátý, šestý a sedmý odstavec).

592 Zde doplněno rukou: *koordinační.*

593 Přeškrtnáno rukou.

594 Přeškrtnáno rukou.

jako místnosti s občerstvením. Jsou zde bedny s pomeranči, banány, konzervy a jiné potraviny. K dispozici mají video a televizi, prostřednictvím které provádějí dokumentaci.

Jsou zřízeny noclehárny a odpočívárny. V přízemí je prováděna kontrola pro vstup a výstup. V místnosti č. 1⁵⁹⁵, která je situována za vrátnicí[,] je každý povinen hlásit odchod a úkol, jakým byl pověřen. Mimo to pro všechny, kteří odcházejí[,] platí, že každý, kdo [chce] opustit objekt DAMU⁵⁹⁶[,] musí jedenkrát za hodinu se telefonicky ohlásit, aby byla kontrola přes to, že nebyl zadržen. Pro případ zadržení má každý u sebe telefonní číslo na advokáta. Výbor funguje v bývalé kanceláři SSM (6 členů), sekce, která sbírá informace[,] má 8 členů, jednotlivé skupiny, které provádějí výlepy a roznáší tiskoviny[,] mají 20 lidí, stravování má na starost 5 členů, práci s tiskovinami má na starost 4–10 lidí. Pro rychlou přepravu po Praze mají k dispozici 3 taxikáře, kteří pro studenty DAMU jezdí zadarmo a průběžně hlásí stav situace na okrajích Prahy [ve vztahu] k Bezpečnosti, LM a ČSLA.⁵⁹⁷

Používají 2 počítače[,] 1 počítač s tiskárnou má malý formát[,] šířka papíru formátu A5. Na okraji výtisku jsou obdélníčky. Druhý počítač má tiskárnu formátu A4.

V klubu DISK je pobočka tiskového střediska, kde je hlavní rozmnožovna tiskovin.

Na koordinační výbor stávkového hnutí studentů se obracejí průběžně zástupci SPŠ a fakult VŠ v Praze i mimopražských [škol] a požadují vysílání očitých svědků, informací, materiálů, včetně „dokumentace“ z událostí dne 17. 11. 1989. Koordinační výbor rovněž sleduje práci sdělovacích prostředků a na místa, kde probíhá natáčení[,] vysílá své zástupce z jednotlivých VŠ, např. vyslal dne 22. 11. [1989] na 13.00 hodin své lidi k natáčení TKM do Hellichovy ulice.

Mimopražští studenti z vysokých škol, kteří v období stávky zajíždí do svých trvalých bydlišť[,] jsou stávkovými výbory pověřováni výlepem řady prohlášení a stanovisek. V některých případech mají za úkol kontaktovat vedení podniků v bydlištích a přesvědčit je o správnosti svých požadavků a propagují vyhlášení generální stávky na den 27. 11. 1989.

(⊖)⁵⁹⁸

595 Přeškrtnáno rukou.

596 Podtrženo rukou.

597 Po levé straně je poslední věta zadržena.

598 Přeškrtnáno rukou.

Ke stavu mezi studenty bylo zjištěno, že mají strach[,] jak vše dopadne, v kolektivu jsou silní, ale mají obavu, že jim bude vypnuto topení, uzavřena voda, plyn a elektřina.⁵⁹⁹

(FS)⁶⁰⁰

[...]⁶⁰¹

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 97. Organizace činnosti koordinačního výboru stávkového hnutí studentů. Originál, strojopis, 1 s.

Dokument č. 29

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky 2. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení tajných spolupracovníků s krycími jmény „Docent“, „Karel“ a záznamu ze zpravodajsko-technického úkonu Přestavba

[...]⁶⁰²

Z prostředí Fakulty žurnalistiky UK v Praze pramen sdělil, že se dne 22. 11. 1989 konala veřejná schůze ZO KSČ[,] na které byli přítomni i studenti fakulty. Na této schůzi student Radko KUBIČKO⁶⁰³ přečetl prohlášení Občanského fóra⁶⁰⁴ s tím, že se studenti FŽ UK ztotožňují s jeho obsahem. Vedením školy jim bylo vysvětleno, co je to za osoby, které jsou podepsány pod prohlášením. Studenti reagovali na toto vysvětlení tím, že v diskusi uváděli, proč sdělovací prostředky nezveřejní charakteristiky podepsaných osob (autorů prohlášení). Vedení FŽ sice tímto vzneslo mezi studenty rozpory, ale přesto se [tito] přihlásili k tomu, aby bylo celé prohlášení zveřejněno ve sdělovacích prostředcích.

Dne 22. 11. 1989 navštívila děkana FŽ UK v Praze holandská novinářka (jméno novin si pramen nepamatuje). Požadovala interview o současné situaci na fakultě. Bylo jí odpovězeno v obecné rovině.

Děkan fakulty žurnalistiky jednal s pracovníky Ústavu teorie a praxe žurnalistiky při FŽ UK, kteří vstoupili do stávky spolu se studenty. Sdělil jim, že jestliže neustanou ve stávce, přestane jim vyplácet mzdu. Na toto bylo děkanovi doc. PERKNEROVI sděleno, že si dny, které stávkovali[,] napravují. V této souvislosti na veřejné schůzi ZO KSČ požádala pracovnice ÚTPŽ, bývalá manželka

599 Podtrženo rukou. Tato svodka byla jako samostatná příloha zařazena k DSZ FMV č. 182 z 24. 11. 1989 s rozdělovníkem: GT ÚV KSČ M. Jakeš, členové PUV KSČ L. Adamec, A. Indra, J. Fojtík, K. Hoffmann, vedoucí oddělení státní administrativy ÚV KSČ R. Hegenbart, vedení FMV, VŠ SNB, I., II., III., IV. S-SNB a KS SNB.

600 Přeškrtnáno rukou. Po levé straně celá svodka zaškrtnuta fixem a nahoře i dole opatřena poznámkou: *téma 8.*

601 Zde dopsáno rukou: *Získáno Pramenem č. 1 dne 23. 11. 1989.*

602 Šlo o strany 2–4 svodky.

603 Radko Kubičko (nar. 1967), 1989/1990 student 4. ročníku FŽ UK.

604 Srov. SUK, Jiří, ref. 378, s. 16–17.

doc. PERKNERA[,] o vyškrtnutí z řad KSČ jako protest proti zásahu Bezpečnosti dne 17. 11. 1989. Hlasováním byla jmenovaná vyškrtnuta z řad členů KSČ.

K náladám studentů na FŽ UK v Praze lze uvést, že je [tam] velice optimistická nálada, přestože jsou studenti velice unavení. Neustále vyvstává otázka strachu před zákrokem Bezpečnosti. Proto podle jejich vyjádření se demonstrací zúčastňuje tak velké množství osob. Čím dál častěji se na FŽ objevuje, že někteří studenti vyjíždějí na vysoké školy mimo Prahu, kde informují studenty o situaci v Praze. Cílem těchto výjezdů je srovnat rozdíl ve stávkovém hnutí mezi Prahou a krajskými městy.

Konkrétně na FŽ UK jsou ochotni studenti přistoupit na diskusi i se členy KSČ. Sami uvádějí, že neodsuzují všechny komunisty, ale radikálně požadují výměnu současného vedení a hlavně s. JAKEŠE. Zároveň požadují, aby v ústavě nebyla zakotvena vedoucí úloha KSČ. Rozpory v hodnocení jsou u s. ŠTĚPÁNA. U studentů má největší důvěru s. MOHORITA a s. ADAMEC. Hodlají pozvat s. MOHORITU k besedě na FŽ. Velké sympatie má u studentů Čs. strana socialistická, která se v současné době velice zaktivizovala.

Jednoznačně se studenti přihlásili ke generální stávce dne 27. 11. 1989. V souvislosti s tím jsou názory, že tato vše rozhodne. Dopad charakterizují ve třech rovinách – a) cesta NDR, mítinková politika [b)] cesta ČLR, krvavé rozehánání demonstrace. [c)] Cesta PLR a MLR, kterou ovšem nikdo ze studentů nepovažuje za optimální.

(TS „DOCENT“)

V prostředí VŠE v Praze je znatelné zradikalizování postojů studentů. Odmítli rektorovi sdělit zástupce VŠE, kteří jsou v koordinačním výboru za VŠE. Zároveň si stěžoval i výbor SSM, že také nemá spojení na stávkový výbor. Podle sdělení pramene je předsedou stávkového výboru na VŠE student MÍČA. Dne 22. 3. [!] 1989 se konala na VŠE celoškolská konference ROH, kdy bylo v usnesení přijato[,] aby byly provedeny změny ve vládě i v KSČ s tím, že nebude uskutečněna generální stávka.

(TS „KAREL“)

Za stávkový výbor Vysoké školy múzických umění v Bratislavě se obrátil na koordinační stávkový výbor v Praze Juraj VACULÍK s žádostí o podporu požadavku na povolení demonstrace v Bratislavě.

(PŘESTAVBA, KOBRA)

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 99–101. 2., 4. strana svodky 2. oddělení 11. odboru ze dne 23. 11. 1989. Originál, strojepis, 3 s.

Dokument č. 30

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky 3. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení tajných spolupracovníků s krycími jmény „Rudolf“, „Sirius“, „Docent“ a oficiálních styků

[...] ⁶⁰⁵

Václav SVOBODA, bývalý příslušník zdejší součásti, nyní důchodce pracující na zkrácený úvazek na ZÚ Institutu hygieny a epidemiologie (IHE) Praha, sdělil informaci od svého syna, lékaře z Ústí nad Labem. V odpoledních hodinách dne 23. 11. 1989 budou z Ústí nad Labem vyslány do Prahy autobusy studentů a mládeže na podporu stávkujících v Praze. Informace byla telefonicky ihned předána k dalšímu opatření vedení KS SNB Ústí nad Labem.

(oficiální styk – ss. Kaidl, Vyhnánek⁶⁰⁶)

Oficiálním stykem bylo zjištěno, že se dne 22. 11. 1989 uskutečnila mimořádná členská schůze SSM v čs. umělecké agentuře Pragokonzert. Na schůzi byli pozváni zástupci ZO KSČ a dále jeden student právnické fakulty UK v Praze, který přítomným přečetl prohlášení studentů. Vzhledem k tomu, že se členové SSM neshodli na svých názorech na současnou vnitropolitickou situaci, nebylo z jejich strany přijato žádné prohlášení.

RUDOLF (37245⁶⁰⁷) – situace na ÚV Čsl. strany socialistické

Porada⁶⁰⁸ s předsedy z krajů proběhla v diskusích k formulaci prohlášení ÚV k zásahu proti studentům 17. 11. 1989. Předseda KUČERA⁶⁰⁹ získal nadpoloviční podporu pro svoji polit. platformu. Po včerejším jednání na ÚV KSČ a vydaném oficiálním stanovisku⁶¹⁰ však opět pozice ztrácí. Je mu vytýkána formulace, že strana bude pokračovat ve spojení s KSČ.⁶¹¹ K plenárnímu zasedání svolanému na 24. 11. [1989] jsou konány živelné přípravy.⁶¹² Původní materiály pro řádné zasedání plánované na 7. 12. 1989 byly staženy a nové – zejména určité provolání k situaci má vzejít až z vedené diskuse na plénu. Redakce Svobodného slova se prakticky vymyká vlivu ÚV strany, ve druhém vydání deníku má již být odlišně formulováno prohlášení ze dne 22. 11. [19]89.⁶¹³

605 V záhlaví je poznámka černým perem: *11. odbor – 3. odd., tužkou: str. 4 do svodné* [informace] *Havel*, červené razítko: „II. S-SNB AIO prošlo dne 23. 11. 89“ a „5“. Šlo o strany 3 a 4 svodky.

606 Npor. Karel Vyhnánek (nar. 1955), 1988–1990 SR 2. oddělení XI. odboru II. S-SNB.

607 TS „Rudolf“ (reg. č. 37245), vlastním jménem Zdeněk Mífek (nar. 1939), byl řízen 3. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 217.

608 Zde doplněno tužkou: *22. 11. 1989*.

609 JUDr. Bohuslav Kučera (1923–2006), 1968–1989 předseda Čs. strany socialistické.

610 Srov. *Deset pražských dnů*, ref. 52, s. 222.

611 Srov. *tamtéž*, s. 216.

612 Srov. *tamtéž*, s. 144–145.

613 Srov. *Národní shodu! Svobodné slovo*, č. 277 (24. 11. 1989), s. 1, 3.

Hlavní osobou v dění a ve styku s opozičními skupinami se stává tajemník ÚV české národní fronty Stanislav KŘEČEK.⁶¹⁴ On a tajemník ŠKODA⁶¹⁵ přijímají návrhy a rezoluce, docházejí do redakce Svobod. slova. Spojení udržují rovněž přes emisary, kteří přinášejí materiály a rezoluce. V aktivitě v pozadí pokračuje rovněž KUBÍK. Poslední rezoluce z dnešního dne kolující na ÚV jsou ze Správy spojů a od železničářů. V jejich obsahu jsou požadavky na odstoupení vlády a na podporu generální stávky. Je rozšiřováno, že dnes v odpoledních hodinách vystoupí s projevem na Václavském náměstí A. DUBČEK a také tajemník ČSS ŠKODA, který má být dohodnut s V. HAVLEM. Značný zájem ŠKODY a KŘEČKA se soustřeďuje na získání informací a podporu požadavku ke generální stávce podniky. (TS je známo, že ke stávce se připojují MIKROTECHNA a SIGMA Modřany. V cukrovaru Modřany došlo k ostré diskusi se stávkovým výborem, závěr zatím je, že stávku podpoří sirénami.)

Z hlediska krajů v ČSR je jako nejsložitější situace strany hodnocena v Ostravě, Plzni a Hradci Králové. Tamější funkcionáři mají nejradikálnější požadavky, ale zatím jsou úspěšně blokováni vlivem ostatních funkcionářů Národní fronty. Pokud jde o nadcházející plénum ÚV Čs. strany socialistické, vyjadřuje pramen názor, že KUČERA vlivem své osobnosti a nekompromisního vystupování situaci zvládne a získá potřebnou většinou podporu.

Ve Výzkumném ústavu pro farmacii a biochemii (VÚFB) Praha došlo k odsouhlasení generální stávky s tím, že ústav se připojí. Byl ustanoven stávkový výbor, který tvoří 3 členové KSČ (předseda ZO KSČ ing. Roman LAPKA, bývalý místopředseda a člen výboru ZO KSČ ing. Václav REJHOLEC a ing. Josef HÁJÍČEK)[,] 4 členové ZV ROH a 3 členové SSM. Tento výbor zasedá a připravuje organizační zajištění stávky. Cílem stávky je: podpora studentů, požadavek, aby sdělovací prostředky informovaly pravdivě a objektivně, odstoupení vedení ÚV KSČ. Oznámení o připojení se ke generální stávce zaslal stávkový výbor studentům, SSM, Občanskému fóru. Dr. Zdeněk BACÍK se nabídl, že zprostředkuje vystoupení některého z předních herců.

(TS SIRIUS, 20262 – ŘO Kaidl).

V Ústavu hematologie a krevní transfúze (ÚHKT) Praha odhlasoval ZV ROH připojení se ke generální stávce. Aktivním byl zejména předseda ZV ROH dr. Petr KOBYLKA. Zapojili se i členové KSČ.

(TS DOCENT, 30476, ŘO Kaidl).

[...] ⁶¹⁶

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 143–144. 11. odbor – 3. odd. Originál, strojopis, 2 s.

614 JUDr. Stanislav Křeček (nar. 1938), tajemník ÚV NF ČSR, člen ČSS.

615 Jan Škoda (nar. 1936), ústřední tajemník ČSS. TS „Luděk“ (reg. č. 20246) byl řízen 2. oddělením X. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 94.

616 Zde červené razítko: „II. S-SNB AIO prošlo dne 23. 11. 89“.

Dokument č. 31

1989, 23. listopadu – Praha. Fragment svodky 4. oddělení XI. odboru II. správy SNB sestavené z agenturních hlášení tajného spolupracovníka s krycím jménem „Qido“, důvěrníka „Leon“, kandidáta tajné spolupráce „Ivan“ a informací činných záloh

[...] ⁶¹⁷

1. Dne 22. 11. 1989 bylo na plenární schůzi (FSB) ROH přijato usnesení, že se dne 27. 11. 1989 připojí ke generální stávce. Zvláštností je ta skutečnost, že generální stávka nebude pouze 2 hodiny, ale celý den. V souvislosti s vnitropolitickou situací vystoupilo z řad členů KSČ 45 tvůrčích pracovníků FSB. ⁶¹⁸ Jedná se především o členy 5. ZO (tvůrčí pracovníci) a 6. ZO KSČ (výrobní štáby) a jako příklad lze uvést[:] režisér Jindřich POLÁK ⁶¹⁹, zasl. umělec, vedoucí výrobního štábu z. u. Jiří BLAŽEK, dramaturgové VYDRA, DUFKOVÁ a další.

npor. Suranič (TS QIDO)

2. V objektu ČTK je v současné době klid. V rámci ochrany objektu byla využita LM, což vyvolalo určité názory, že pokud zde LM bude, ČTK vyhlásí stávku. ⁶²⁰ Vzhledem k tomu, že LM byla stažena do zálohy, nastal klid. V budo[vě] jsou vyvěšeny pouze petice, které přijali odboráři a svazáci ČTK. Před budovou v Opletalově ulici jsou vylepeny nejrůznější petice a prohlášení. Když se ty nejostřejší orientované petice pokusil dne 22. 11. [1989] býv. přísl. SNB, nyní vrátný ČTK s. GRENDIS ⁶²¹ sundat, byl ohrožován 3 neznámými studenty.

por. HAJŠ (D Leon ⁶²²)

3. V objektu ÚV Svazarmu, Na strži, Praha 4[,] byla dne 22. 11. [1989] přijata rezoluce podporující prohlášení ÚV NF s tím, že byla konkretizována na podmínky Svazarmu. V objektu je klid.

mjr. Opatrný ⁶²³

4. Na stanici METRA Muzeum, mezi bistem a hračkářstvím[,] je velký plakát[,] na němž jsou uvedeny příjmy různých státních a stranických funkcionářů (prezident – 200 000,- Kčs, GT ÚV KSČ 100 000,- Kčs, vedoucí oddělení ÚV KSČ 75 000,- Kčs atp. až do částky 35 000,- Kčs.[]) Mimo to je zde uvedeno[,] jakým

617 V záhlaví je poznámka tužkou: *do souhrnné [informace] Havel* a červené razítko „5“.

618 Podtrženo tužkou.

619 Jindřich Polák (1925–2003), český režisér, filmový a televizní scenárista.

620 Zatřženo žlutou fixou.

621 Zřejmě mjr. Antonín Grendys (nar. 1927), bývalý příslušník S-StB Praha, 31. 10. 1982 uvolněn ze služebního poměru.

622 D „Leon“ (reg. č. 27221), vlastním jménem Jaroslav Klejna (nar. 1946), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 250.

623 Mjr. Alois Opatrný (nar. 1947), 1988–1990 činná záloha II. S-SNB, legalizován ve funkci vedoucího odborného referenta specialisty ÚV Svazarmu.

nemovitým majetkem disponují a v jaké částce (vily, chaty atp.). Okolo plakátu je značný počet lidí.

mjr. Kost⁶²⁴

[...] ⁶²⁵

5. V objektu OIRT je klid, byla snaha přijmout petici, ale vedení OIRT to eliminovalo.

mjr. ŠUBRT (KTS – IVAN⁶²⁶)

6. Ve 13.00 hodin vyhlášena VLNA, objekty byly obsazeny dle plánu.⁶²⁷

Archiv bezpečnostních složek, f. 34/1, inv. j. 1456, č. l. 145–146. SVODKA, 23. 11. 1989. Originál, strojopis, 2 s.

624 Mjr. JUDr. Jan Kost (nar. 1947), SRS 4. oddělení XI. odboru II. S-SNB zařazený v září 1989 jako činná záloha do kádrového útvaru agentury Orbis.

625 Zde červené razítko: „PROŠLO AIO 23. 11. 89“.

626 KTS „Ivan“ (reg. č. 35651), vlastním jménem Václav Černý (nar. 1953), byl řízen 4. oddělením XI. odboru II. S-SNB. Srov. BENDA, Patrik, ref. 4, s. 248.

627 Srov. BENDA, Patrik; ŽÁČEK, Pavel, ref. 3, č. 6/I, s. 247–248.